ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مولا پازىل

.....①
بەرەۋگە نازۇ نېئىمەتلەر بېرىپدۇر،
بەرەۋگە رەنجۇ مېھنەتلەر بېرىپدۇر.
بىرى ئەيلەپ يۇرۇر سەيرى گۈلىستان،
بىرىسى خارۇ زاراندۇر كۈلىستان.
بەرەۋسى قۇشلارىسن قۇشلاپ يۇرۇپدۇر،
بەرەۋسى يولىنى تۇشلاپ يۇرۇپدۇر.
بەرەۋنى رازىق ئەتتى ئۆز ئىشىغە،
سەزاۋار ئەتتى بىرنى دىن ئىشىغە.
بەرەۋنى ئىلمگە دانا قىلىپدۇر،
بەرەۋنى ھۇسن ئىلە رەئنا قىلىپدۇر.
بەرەۋ تائەت بىلە بولدى ئەزازىل،
بۇ سۆزلەر بارچەسى كەلدى تەماسىل
قىلىپدۇر بىر - بىرىن بىر ئىشىغە مەشغۇل،
بەرەۋنىڭ قولىدا زەنجىر ئىلە غۇل.
قىلىپدۇر بىستۇن مۇنچە سەماۋات،
قىلىپدۇر يەر يۈزىن فەتھې ھەباتات.②
سەماۋات ئۆزرە قىلدى كەۋكەبىستان،
چىراغان بولدى ئول شەمئى شەبىستان.
ياراتتى قۇدرەتىدىن زۇلمەتى نۇر،
بولۇر قىلسە نەزەر نۇرى ئەلا نۇر.
ياراتتى ئابۇ گىلدىن ئادەمىينى،
ياراتتى قۇدرەتى بۇ ئالەمىينى.
كۆرۈڭ، قەترە پەلىدىنى پاك قىلدى،
كى بەردى جاننى، ئاخىر خاك قىلدى.
ئېتىپدۇر ئادەمىينى رەڭۇ بەر رەڭ،
كى بەئزى بىر رەڭئولدى بەئزى بىر رەڭ.
فەلەك ئۆزرە قىلىپ خۇرشىد تابان،
كوھىستان ئىچرە دۇر لەئلى بەدەخشان.
بۇ ئالەم جەۋرىسىنى قىلدى بىر قاف،
كى بولدۇرغان سۆزىدۇر نۇن بىلە قاف.
ۋۇجۇدىدا ئەگەر مىك بولسا بىر تىل،

①ئەسلى قول يازمىدا بىر بەت يوقالغان.
②ئەسلى قول يازمىدا بۇ سۆز ئۆچۈپ كەتكەن. قىياسەن ئېلىندى. (م)

تۇگەنمەس ھەر بىرىدە ئېيتسە مىڭ يىل. بولۇر بۇ سۆزكى نادانغە ئىشارەت،
دۇۋەت بولسە بۇ ئالەم بارچە دەريا، كى قالغانىنى بىرى بەرگەي بىشارەت.
سىياھىي بولسە بارچە ئابۇ دەريا. خۇدا سۇنئىددىن ئەر قىلسە ھېكايەت،
بارى ئالەم ئارا مۇنچە دەرەختلەر، تۇگەنمەي قالغاي ئۆتكەي مىڭ قىيامەت.
قەلەم ئەيلەپ بۇتۇرسە نىڭ بەختلەر. قىيامەت بولغايۇ قالغاي بۇ سۆزلەر،
پۇتۇسە مۇنچە ئالەم ئەھلى مەۋجۇد. ئەدا بولغاي ھەمە دەرياھۇ كۆزلەر.
ئادا بولماس جەھاندىن بۇدۇ نابۇد،

نەئت ھەزرەتى مۇھەممەد مۇستەفا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم

قىلىپدۇر خەلق ئارا بىر زات پەيدا، ئانىڭ بىر پەرتەۋىدۇر بارچە ئەفلاك،
ۋۇجۇدىغە بولۇپدۇر ئۆزى شەيدا. تەماشا گاھ ئېرۇر بۇ مۇلكۇ ئەملاك.
بارى مەۋجۇد ئىچرە ئول ئېرۇر پاك، بارى مەخلۇق ئارا ئولدۇر يىگانە،
سۇجۇد ئەتتى ئاڭا بۇ ئەرشى ئەفلاك. ئاڭا يەكسان ئېرۇر خىيشۇ بىگانە.
ھەمە مەخلۇق ئۆزە سەرۋەر قىلىپدۇر، ئاڭا يەتكەن ئېرۇر بۇ خىلئەتى خاس،
پەيەمبەرلەر ئارا مۇھتەر قىلىپدۇر. ھىمايەت قىلغۇسى كىم قىلسە ئىخلاس.
شەھى ئالەم قىلىپ ئول دۇررى يەكتا، ئېرۇر رۇيى زەمىن ئانىڭ بىساتى،
قەدى نەخلى يۇزى ئاي، كۆزى شەھلا. بۇ ئالەمدۇر ئاڭا كوھنە رەباتى.
ھەبىبى ھەق ئېرۇركىم ئول شەكەرخەند، ئانىڭ تەئرىفىنى ھەر سۇبھى ھەر شام،
تىشى دۇررى، لەبى لەئلى، سۆزى قەند. قىلۇر ئالەمۇ جاھىل، خاس ئىلە ئام.
بۇيىدىن بۇي ئالغاي ئەتر سۇنبۇل، ئانى ھەر نەرسىگە ئوخشاتسە بولماس،
سۆزىدىن بەھرە ئالغاي قۇمر، بۇلبۇل. گۆھەرنى خارۇ خەسگە قاتسە بولماس.
ھەمە مەۋجۇد ئېرۇر بىر قەترەسىدىن، كى خەسگە خارلىق دۇرغە فۇزۇنلۇق،
قىزىل گۇلدۇر خىجىل گۇلچېھرەسىدىن، ياراشۇر بەگگە - بەگلىك، قۇلغە قۇللۇق.
ئېرۇر ئول شەمئى فانۇسى ئىلاھى، ئېرۇر ئاسىلارنىڭ قۇلفى كەلىدى،
ئېرۇر ئالەم ئارا خۇرشىدۇ ماھى. بارى ئاسىنىڭ ئاندىندۇر ئۇمىدى.
ھەقىقەتدە ئېرۇر ئالەم مەدارى، كى تاجىلئەنبىيائۇلمۇرسەلىندۇر،
بارى ئالەم ئېرۇر ئانىڭ غۇبارى. شەفئى ئەۋۋەلىنۇ ئاخىرىندۇر.

دەرمەنقەبە چەھار يار باسەفا رىزۋانەللاھۇتەئالا ئەلەيھىم ئەجمەئىن

يەنە باردۇر رەسۇلنىڭ تۆرت يارى، بارى ئەسھاب ئارا شەھباز ئىدىلەر،
ئەبابەكرى سىدىقدۇر يار غارى. پەيەمبەرغە تەخى دەمساز ئىدىلەر.
ئېرۇر رۇھىلئەمىنغە پىر ئۇستاد، ئەزەلدە قىلغان ئېرسە ھەق ئىنايەت،
قىلىب كافىرلانىڭ ئۇمرىنى بەرباد. ئۇ بائىسىدىن تاپىپ يۇزمىڭ كەرامەت.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئەمرىلمۇئمىنىن ئۇمەر زەبەردەست، سەخاۋۇ جۇد ئىلىم ئېردى شىئارى.
كى ھەق يادى بىلە ئول دائىما مەست. سەفاۋۇ سەدىق ئىلىم ئېردى شىكارى.
پەيەمبەر ئەھلىغە بولدىلار ياۋەر، كى ئېردى ئىلىم دەريا سىدا غەۋغاس،
زەبۇنۇ ئاجىز ئولدى ئەھلى كافەر. ئالىپ دەريا تەھىدىن دۇرر ئىخلاس.
سەھابە ئىچرە ئېردىلەر سىتۇنى، كى باردۇر بىرلارى ئول شاھىمەردان،
بارى ئىسلامنىڭ باغرى پۇتۇنى. پەيەمبەر سۆزلەرىدۇر شىرى يەزدان.
قولىغە دۇررنى گەر ئالسە ناگاھ، ئىنايەت ئەيلەبان ھەق بەردى دۇلدۇل،
تۇشۇپ غەۋغاۋۇ غۇلغۇل ماھ تاماھ. مىنىب چىقسە تۇشەر جاھىلغە غۇلغۇل.
ئەمرىلمۇئمىنىن ئۇسمان رەۋشەن، گەر ئالسە قولىغە شەمشىرى جانباز،
بولۇر يەتتە تامۇغ چۇن باغى گۇلشەن. سالىب كۇفر ئەھلىنىڭ جانىغە پەرۋاز.
كەلامى ھەقنى قىلدىلەر بارى جەمئ، شۇجائەت شەۋقى، ھىممەت بولدى يارى،
بۇ ئالەم ئىچرە گويا بولدى بىر شەمئ. سەخاۋەت بىرلە شەفقەت كار بارى.

دەرھەنقەبە ھەزرەتى ئەمىرلمۇئمىنىن ھەسەن ۋە ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ

ئىرۇرلار ئىكى شاھى گۇشۋارە، بۇلار شاھىنۇ شەھبازى ئىرۇرلار،
ھەسەن بىرلە ھۇسەيىن خۇشكۋارە. سەماۋات ئۆزرە پەرۋازى ئىرۇرلار.
بىرى باغۇ بىرى گۇل گۇلشەنىدۇر، بۇلار مەنزىلگاھىدۇر جەننەتۇ ئەرش،
ئىكەۋ بۇ ئالەمنىڭ رەۋشەنىدۇر، بۇلارنىڭ سەيرگاھى ئەرشىدىن پەرش.
بىرى سۇنبۇل بىرىدۇر مۇشكى تاتار، قىيامەت كۇنىدە چوفان ئىرۇرلار،
بىرى ئاق ئالمە ئالغان بىر قىزىل نار. ھەمە ئاسىلارغە جويان ئىرۇرلار.
بىرى رەڭگى، ئەقىقى لەئل مەرجان، بۇلار بادامۇ نەرگىس، زۇھرە، ئەختەر،
بىرىسى فىرۇزى ياقۇت مەرجان . بۇلار قەندۇ ئەسەلدۇر لەئل، شەككەر.
بىرى ئايۇ بىرى خۇرشىد ئىرۇرلار، نىسار ئەيلەر كەمى بىر قەترەئى قان،
كى گۇيا شەھ ئارا جەمشىد ئىرۇرلار. تاپار ھەر قەترەغە ئول ئاسىي مىلك جان.
ۋۇجۇدى شەھر گۇيا جان ئىرۇرلار، كى ئەرزىر جان فىدا قىلسە ئۇلارغە،
يۇرەك، يۇرەك جىگەرلەر قان ئىرۇرلار. بىرۇر جانىغە مىلك جان ھەق ئۇلارغە.
بۇلار سۇرەتىدە دۇرلار، نەسلى ئادەم، ئۇلارنىڭ لۇتفى كىمگە بولسە ھەمدەم،
ئىرۇر بۇ سەبزەگاھ بۇ ئىككى ئالەم. بولۇر ئالەمدە ھەق سىررىغە مەھرەم.

ئۆز ھالىغە ئۆزرخانلىق قىلغانى

ساڭا مەنكىم بۇ سۆزلەرنى دېگەيمەن، گۇناھىمدۇر مېنىڭ ئالەمگە تولغان.
ئۆز ئەھۋالىمغە ھەسرەتلەر يېگەيمەن. بۇ ئالەمدە مېنىڭدەك يوق گۇنەھكار،
مەن ئول فاسىق ئىرۇرمەن غەرق ئىسيان، قارا يۇزمەن تەبەھكارۇ سىيەھكار.

مەنەم بىر ئاسىيۇ گۇمراھ زالىم،
ئۇمىدىم بارکى ھەقدىن تۇتسە سالىم.
بولۇپمەن نەفىس دۇنياغە گىرىفتار،
نەچە بولسە ئۇقۇبەتکە سەزاۋار.
گۇناھى مەئسىيەت تۇخمىن سالۇرمەن،
نەچە تۈرلۈك ئۇقۇبەتکە قالۇرمەن.
ھەۋاۋۇ ھىرس باشىمغە تۈشۈپدۇر،
مېنى يولدىن چىقارماقغە تۇرۇپدۇر.
چىقىپ يولدىن بارىپ شەيتان کويىغە،
نە شەيتان بەلکى ئۆز نەفسىم کويىغە.
بىلۇرمەن ئالەم ئىچرە ئاقۇ قارا،
ئېرۇر باغرىم مېنىڭکى سەڭگى خارا.
کۆرۈپ، بىلىپ ئۆزۈم ئوتغە سالۇرمەن،
جەفاۋۇ جەۋر جانىمغە قىلۇرمەن.

مەنەم زارۇ زەئىفى ناتەۋانى،
مەئاسى جەھتىدىن ئەيلەپ فىغانى.
خۇسۇس بۇ خارۇ ئاسي بىنەۋامەن،
ھەمە فىسقى فۇجۇرغە مۇبتەلامەن.
بارى غافىللاغە سەردار ئېرۇرمەن،
ھەمە جاھىللادىن بىسيار ئېرۇرمەن.
تولۇپ - تاشقان بۇ ئالەمدىن گۇناھىم،
ئەجەپ ئېرمەس قۇراسا کۆپ گۇناھىم.
تەبىبلەردىن تىلەب دەردىمغە دەرمان،
دەۋا بەرسە ئىچىمدە قالماس ئەرمان.
گۇناھىم دەردىغە بىچارەدۇرمەن،
دەۋاسى کويىدا ئەۋۋارەدۇرمەن.
بۇ ھالىمدا ماڭا يوق يارۇ دىلدار،
کى بولغاي تاکىم ئول بىر زەررە غەمخار.

مۇناجات بەدەرگاھى قازىيۇل ھاجات

ئىلاھا، رەھمەتىڭ ساچغىل باشىمغە،
ئىلاھا، رەھمە قىلغىل کۆز ياشىمغە.
مېنىڭ ئەرزىمگە يەتکىل، ئەي ئۇغانىم،
دەۋاسىز غەم بىلە مىڭ چىقتى جانىم.
سېنىڭ ئالدىڭغە کەلدىم داد ئەيلەپ،
فىغانۇ نالەۋۇ فەرياد ئەيلەپ.
يەنە سەندىن بۆلەك يوقتۇر پەناھىم،
ماڭا دەستگىر بولغىل، ئەي ئىلاھىم.
مېنىڭ ھالىمغە يەت نازىر ئېرۇرسەن،
بارى ئىشلاردا سەن ھازىر ئېرۇرسەن.
يەنە سەندىن بۆلەك دەستگىر يوقتۇر،
ئۆزۈڭدىن ئۆزگە ھەم تەدبىر يوقتۇر.
ماڭا دەستگىر بولغىل، ئەي ئىلاھىم،
ۋەگەر نە ھەددىن ئاشقاي ئىنتىزارىم.
بۇ دۇنيا کويىدا مەجنۇن قىلىپسەن،
ئەلفدەك قامەتىمنى نۇن قىلىپسەن.
ئەگەر بىھۇش ئىسەم ھۇشيار قىلغىل،
ۋەفاسىز دۇنيادىن بىزار قىلغىل.

بۇزۇغ کۆڭلۈم ئۆيىن ئاباد قىلسۇن،
مېنى سۆيگەن کۆڭۈللەر شاد ئولسۇن.
ھەۋادارىم بولۇپ دەستىمنى ئالغىل،
شەرابى شەۋقىدىن کۆڭلۈمگە سالغىل.
بولۇپدۇرمەن ساڭا ئاسىيۇ گۇمراھ،
قىل ئەندى جانۇ ئىمانىمنى ھەمراھ.
مېنى تائەت بىلە قىلغىل سەرەفراز،
ساڭا مىڭ تىل بىلە مەن ئەيتايىن راز.
ماڭا دەستگىر ئېرۇرسەن، ھەييى جەببار،
بارى ئاسىغە سەن سەتتارۇ غەففار.
زەبۇنمەن خەلق ئارا بارچە کىشىدىن،
بولۇر ۋاقىق خەلايىق ئۆز ئىشىدىن.
مېنى بەندەم دېمەکدىن ئار قىلمە،
تولا دۈشمەنلەر ئىچرە خار قىلمە.
مەئاسى بىرلە گەر بولسام سەرىشتە،
سېنىڭ لۇتفۇڭ بىلە بولغۇم فەرىشتە.
گۇناھىمغە ئەگەر باقسام تولادۇر،
ئىنايەت بىرلە باقساڭ رەد بولادۇر.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مۇرۇۋۋەت سەندىن ئېرۇر، ئەي ئىلاھىم،
كى يوق سەندىن بۆلەك پۇشتى پەناھىم.
قەفەسدە قۇش كەبى بولدۇم گىرىفتار،
بولۇپ تۈرلۈك ئۇقۇبەتكە سەزاۋار.
قەفەسدىن سەن مېنى ئازاد قىلغىل،
بارى غەم ـ غۇسسەنى بەرباد قىلغىل.
ئاياغىمنىڭ باغىنى سەن بوشاتقىل،
مۇرادىمنى بېرىپ كۆڭلۈم خۇش ئەتكىل.
ماڭا مۇشكىل، سېنىڭ ئالدىڭدا ئاسان،
ئىشىم پۈتكەرمەسەڭ مەندە نە ئىمكان.
سېنىڭ شەفقەتلەرىڭدىن قىلدىم ئۇممىد،
مۇرادىمنى بېرىپ، ياندۇرما نەۋمىد.
ئىنايەتدۇر خۇيۇڭ چوڭغە، كىچىككە،
نە بولدى لۇتفى قىلساڭ مەن كىچىككە.

قەلەم كاغەزگە جەۋاب بەرگەنى

قەلەم ئەيدىكى: «ئەي كاغەز دىلئارام،
ھەياتىم بولغالى مەن داغى بەھرام.
ئاچىپ رازى نېھانىم، ئەي نىگارىم،
بەيان ئەيلەي بۇرۇنقى ئېئتىبارىم».
ئەزەلدە بار ئېردىم ئۆزى بىرلە،
كى دائىم مەشغۇل ئېردىم سۆزى بىرلە.
بار ئېردى ئاندا بىر نۇرى مۇھەممەد،
بار ئېردى بىزدە ئىشق نۇرى مۇھەممەد.
قەدىم ئېردۇك بارى مەۋجۇدلەرىدىن،
ئېرۇرمىز بىز ئۇچار شەھۋەتلەرىدىن.
بار ئېردۇك كېچە ـ كۈندۈز خىزمەتىدە،
تۇرۇپ قايىمۇ سايىم ھەزرەتىدە.
بار ئېردى ئالدىدا كۆپ ھۇرمەتىمىز،
زەۋال ئولماس بىزىڭ بۇ دەۋلەتىمىز.
بىزىڭ بىرلە مۇزەييەن بارچە ئالەم،
ئاغىرلاپ بىزنى ئول جەببارى ئەئزەم.
ئەگەر ھەركىم باشىدا بىر قەلەمدۇر،
كى گويا شاھ باشىدا ئەلەمدۇر.
ئېرۇرمەن ئالەم ئەھلىغە فەسانە،
كى ھۇرمەت تابغۇسىدۇر بىبەھانە.
ئانى «ئەھلى قەلەم»دەرلەر خەلايىق،
ئاڭا تەگمەس خەلايىقدىن ئەلايىق.
مېنىڭ ھەمراھلارىم بولغايلەر ئالىم،
ئىكى ئالەم ئارا يۇرگەيلەر سالىم.
تەمامى ئەل ئاڭا ئىززەت قىلۇرلار،
مۇنىڭ ئۈچۈن ئاڭا ھۇرمەت قىلۇرلار.

ئەرز داشت قەلەم

ئەلا ئەي خانەئى سۇنبۇل زەبانىم،
سېنىڭ ھەمراھلىقىڭدا چىقسۇ جانىم.
بۇ كۆڭلۈم سىررىدىن ئاگاھ بولۇرسەن،
بارىدىن سەن ماڭا دىلخاھ ئېرۇرسەن.
كىچىك ئېردىم ساڭا بولغاندا ھەمراھ،
يەنە سەندىن بۆلەك يوق باشىمە شاھ.
بۇ سۆزلەردە ماڭا سەن ھەمزەبان بول،
بۇ يولدا سەن ماڭا بىر ھەم ئەيان بول.
كى سەن مەن بىز ئىكەۋ ھەمراھ بولۇپ،
ئاچىپ ئەسرارلار ھەمراز بولۇپ.
مەن ئەيتاي، سەن ئىشىت، ئەي يار دىلدار،
ماڭا سەن يار بەر، ئەي نىك دىلدار.
ساڭا ئىزھار ئەيلەي راز پىنھان،
بۇ كاغەز ئۆزرە قىلدىم نالە ئەفغان،
قىلالى سىررى پىنھان ئاشىكارا،
سەھاب يەڭلىغ ئارتسۇن سەڭگى خارا.
مېنىڭ جانۇ دىلىم ھەمراھى سەنسەن،
جەھان ئىچرە بارىنىڭ ماھى سەنسەن.

بۇ سۆزلەرنى قەلەم ئالدى ئۆزىگە،
قىلىپ نەققىشلەرىن كاغەز يۈزىگە.
مۇنىڭ بىرلە قەلەم تەھرىر قىلدى،
بۇ كاغەز يۈزىگە تەسۋىر قىلدى.
قەلەم بىرلە بۇ كاغەز بولدى ھەمراز،
قەلەم كاغەز بىلە ئاچتىلا بۇ راز.
باشىن قويى سالىپ، ئەيدى قەلەمشاھ:
«مېنىڭ ھالىمغە بولغىل ئەمدى ئاگاھ.
ساڭا مەن ئاشىق ئىردىم غايىبانە،
قارا قىلدىم يۈزۈم مەن دۇ زەمانە.
سېنى ئىزدەپ تاپارغە يوقتۇر ھالىم،
قاۋاردى قالمادى مەندە مەجالىم.
قەلەمدان ئىچرە مەن بولدۇم گىرىفتار،
ۋە گەرنە ئورنۇم ئىردى تاقى دەستار.
جەھان ئىچرە ئىدىم مەن بىر يىگانە،
بولۇپ ئالەم ئارا شاھى جەھانە.
سېنىڭ كويۇڭدا مەن يارى ۋەفادار،
بۇ يەڭلىغ ھالغە بولدۇم خەبىدار.
كېتىپ مەغزىم قالىپدۇر ئۇستىخانىم.
تامار ياشىم يۈزۈڭگە جانۇ جانىم.
سېنىڭ ۋەسلىڭنى ئىزدەپ، ئەي گۈلىستان،
ئۆزۈمگە مەنزىل ئەتتىم جاڭگالىستان.
تىلەر ئىردىم ۋىسالىڭنى خۇدايىم،
قاۋاردىپ، سارغاردىپ بۇ بولدى ھالىم.
تۇرار ئىردىم كېچە ـ كۈندۈزلا قايىم،
قۇتۇلدۇم فۇرقەت ئوتىدەك مۇلايىم.
سېنى تاپماقغە ئىردىم ئارزۇمەند،
ۋىسالىڭ بىرلە بولدۇم ئەمدى خۇرسەند.
خۇداغە شۈكرىكىم بىز ئىككى دىلدار،
ئايىتىشتۇق ئىكەۋلەن سىررۇ ئەسرار».
ئوشۇنداغلار دەبان ئول يىغلار ئىردى،
رەقىبلەر جانىنى ئول داغلار ئىردى.
بەناگاھ چىرقىراپ قىچقىرسە بىردەم،
ئاقار ئىردى ياشى كۆزدىن دەما ـ دەم.
دېدىكىم: «سىررۇ ئەسرارىمنى ئاچتىم،
يۈزۈڭگە قان كەبى ياشىمنى ساچتىم».

سەفەتى ئەھلى ئىشق

كى ئىشق ئەھلىنى ئەھلىللاھ دەرلەر،
ئانىڭ كۆڭلىنى بەيتىللاھ دەرلەر.
ئۇلار كۆرمەككەدۇر بىر مەردە ئەھۋال،
ئاڭا ھەق يادىدۇر ئەفئالۇ ئەقۋال.
ئۇلارنىڭ قامەتىدۇر نۇن يەڭلىغ،
بەرەھنە پاۋۇ سەر مەجنۇن يەڭلىغ.
ئۇلاردىن رەڭگى ئالغان كەھرەبالار،
ئۇلارنى كۆرگەن ئىرسە مەرھەبالار.
خەبەر تابغان ئۇلار ھەق سىرلاردىن،
بېرىپ جان يانماغان بۇ پىرلاردىن.
ئۇلارنىڭ خىرقەسىدىن بولسە ھەركىم،
ئۇلارنىڭ خىرقەسىدىن كەيسە ھەركىم.
ئۇلار بولغاي ئاڭا تۇرلۇك ھىمايات،
بۇلۇپ خىرقە قىيامەتتە مۇباھات.

مۇھەممەت ئۇممەتى ئۇممەتلەر ئىچرە،
چۆمۈپ غەۋۋاس يەڭلىغ نېئىمەتلەر ئىچرە.
پەيەمبەرلىككە ئول بولدى سەزاۋار،
باري ئاسىغە ئول بولدى خەبىدار.
ئىبرۇر خۇرشىد بەراندەك شۇئائې،
باري ئالەمگە يەتكەي بىر شۇجائې.
باري ئالەم ئانىڭ بۇلبۇللارىدۇر،
ھەمە شامۇ سەھەر بۇلبۇللارىدۇر.
تۇفەيلىدۇر ئانىڭ بىر مۇنچە مەۋجۇد،
باري مەۋجۇد ئارا ئول زاتى بەھبۇد.
تەما شاگاھ ئىبرۇر جەننىاتى ئەنھار،
ئىبرۇر بىر سايەبان ئەفلاكى ئەشجار.
ئەگەر مىڭ تىل بىلە ئەيسە تەھمىيات،
يېتىشمەس مۇنچە ۋەسفىغە زەكمىيات،

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئۇچەۋلەن بولغاي ئېردۇك يارۇ ھەمدەم،
نە يەڭلىغ قىلغانىن قىلسە بىلۇرمەن.

گەھى بىز يوقتۇرۇر سىررىنغە مەھرەم،
بارى مەۋجۇد ئارا بىر شاھ ئېرۇرمەن،

كى بىلمەس ئېردى سىررىنى فەرىشتە.
بارىنىڭ ھالىدىن ئاگاھ ئېرۇرمەن.

ئۇلار بولدى مەئاسىغە سىرىشتە.
ھەمە قەندۇ نەباتۇ نۇقلە، شەككەر،

بولۇڭ سامىئ بەيان ئەيلەي بىلىشىم،
كەمالۇ قەرزۇ شەھدۇ مۇنچە شەككەر.

خۇدادىن ئۆزگەسى بىلمەس قىلىشىم.
بۇلارغە كۆپ كىشىلەر ئارزۇ مەند،

بىھىشت، ئەرشۇ، فەرىشتەھ بارچە ئەفلاك،
داۋادۇر بارچەسى ئەھلى خىرەدمەند.

ھەمە ھۇرۇ قۇسۇرۇ مۇلكۇ ئەملاك.
بارىن شىرىن قىلۇر ياخشى كىشىلەر،

بارى دۇئۇ پەرىيۇ جىنۇ ئىنسان،
قىلۇر ئازادەلىك ئەركەك تىشىلەر.

ياراتتى كۇللى شۇربۇ، باغۇ، ئەيۋان.
ئەگەر ھەدىيە قىلسىڭ مەئشۇقلارىغە،

نەچە دەريالادا باردۇر گۇھەرلەر،
ئىنبەرسە خۇش كېلۇر مەخلۇقلارىغە.

زۇمۇرىت، ياقۇتۇ، مەرجانۇ جەۋھەر.
بەيان ئەيلەي بۇ مۇنچە شەككەرىمنى،

نېكىم نۇقرە بىلە ئالماس كانى،
كېسىپ، قاياناتىپ ئالغان شەككەرىمنى.

كى قەرھۇ قورغاشۇن، ئالماس كانى.
سۆزۈم بىسيار ئېردى ئاز قىلدىم،

نەيەرلەردىن ئۇنۇپدۇر بىر گىياھى،
كى سىررى ھەق ئىشكىن ياز قىلدىم.

تولاۋۇ ئاز ئېرۇر يا بەرگى كاھى.
ئەگەر ھەق سىررىنى قىلساڭ كىتابەت،

ھەمە پەررەندەۋۇ چەررەندەلەرنىڭ،
تۇگەنمەي بولغۇسى يۇزمىڭ قىيامەت.

خۇرۇس، خوكۇ بارى دەررەندەلەرنىڭ.
بۇ ئالەمنىڭ چىراغى مەن ئېرۇرمەن،

بۇلارنىڭ قايسىدۇر مەتلۇبۇ مەرغۇب،
كى خاتىرلار فەراغى مەن ئېرۇرمەن.

بۇلارنىڭ قايسىدۇر ئاشىقۇ مەئشۇق.
بۇ ئالەمدە بولۇبدۇرمەن ساڭا دوست،

بىلۇرمەن قايسى نەردۇر قايسى ماده،
ئۆزۈمدىن سۆزلەرەم مەن، ئەي شەۋكىپوست.

بىلۇرمەن قايسى پۇرشەۋق قايسى ساده.
يامان بولغاي كىشى ئۆزىدىن ئايتسە،

بىلۇرمەن نەچچەدۇر كۆكدە كەۋاكىب،
كى ئەھدىغە ۋەفا قىلغاي قايىتسە.

نەزەردىن ئۆتكەي ئول چەندان مەراتىب.
بۇ بائىسىدىن تىلمىنى كەستى كاتىب،

ھەمە تاغلاردا ئەھجاردىن بىلۇرمەن،
قارا قىلدى يۈزۈم چەندان مەراتىب.

ھەمە باغلاردا ئەشجاردىن بىلۇرمەن.
پەياپەي مەن سۆزۈمنى راست قىلدىم،

بىلۇرمەن بەھرۇ بەر ئىچرە نە باردۇر،
ئەمەس ئۆزدىن ۋەلى بىخاست قىلدىم.

ئېرۇر ھۇرمەتلىكۇ يا قانچە خاردۇر.
بۇ سۆزلەرنى تەمام ئەتتى قەلەمشاھ،

بۇلارنىڭ بارچەسىن سانىن بىلۇرمەن،
ئۆزىگە ئەيلەدى كاغەزنى دىلخاھ.

كاغەز قەلەمگە جاۋاب بەرگەنى

مېنىڭ ئەۋسافىم ئىشىتكىل قەلەمشاھ①،
مېنىڭ زادىم ئېرۇر ئۇڭمە دەرەختى،

بارى ئالەم ئارا مەندۇرمەن دىلخاھ.
شەجەرلەرنىڭ ئېرۇر ئول نىمك بەختى.

① ئەسلى قوليازمىدا بۇ سۆز «كلىمشاھ» شەكلىدە يېزىلىپ قالغان (م).

باری ئەشجار ئىچرە ئول تولادۇر،
ئەگەر ھەر يەرگە تىكسە ئول بولادۇر.
كۆچەت تىكسە بولۇر ھەر كىم ئانى شاد،
تامۇغدىن بولغۇسى ئول بەندە ئازاد.
تىنار ھارغان تۇبەندە سايەسىدە،
ئۆلۈكلەر جان تاپارلار سايەسىدە.
باری مىۋە ئاراسى ئول ئىبرۇر ئاق،
يېمەككە بارچەدىن تاتلىغۇ يۇمشاق.
ئاڭا سەيلى ئۇچۇن ئەركەك تىشلەر،
كېلۇر پەرى - جۇۋانۇ قىز كىشلەر.
سۇيىنى قاياتىپ گەر قىلسە ھەلۋا،
ئوقۇرلەر خەتمە خۇجە يەتتە موللا.
مېنىك مېۋەمنى يەپ يىلغا چىقارلار،
شەھەر ئىچرە كېلىپ پۇلغا ساتارلار.
ياغاچىنى بەقەم دەرلەر خەلايىق،
بولۇر قىرمىزى يەڭلىغ بىر ئەلايىق.
ئەگەر ھەركىم رەڭ ئالسا ئول دىلئارا،
قىلىپ كەيسە ئۆلۈك تاپار دىلئاسا،
تايانۇرلەر تاياقىم پىر، بەرنا،
ياغاچىمدىن بولۇرگەر قىلسەلەر يا.
ياپۇرماقىمنى يەپ ئول كىرم ئەييۇب.
بەرىشىم بولغۇسى يا سەبرى ئەييۇب.

بەرىشىم ئەيلەبان ئەۋقات قىلغاي،
قەرى، قىزۇ جۇۋان سىيمياپ قىلغاي.
باری مەخلۇقدىن روپۇش ئىبردىم،
ھەرارەتدىن گەھى بەھۇش ئىبردىم.
ئۆزۈم توپراق ئارا ياتقان ئىبرۇرمەن،
مۇھەببەت شەربەتىن تاتقان ئىبرۇرمەن.
ئۇ بائىسدىن ماڭا مۇنداق كەرامات،
كەلامى ھەق بولۇپ مەندىن بۇ ھالات.
خەلايىق كۆزىدىن پۇشىدە ئىبردىم،
قەزانى شەۋقىدە جۇشىدە ئىبردىم.
بۇ يەڭلىغ ئىبرديۇ مەن زار بولدۇم،
كەلامى ھەقغە ۋاسىل بۇ ۋۇجۇدۇم.
ماڭا فەتۋا پۈتۈر موللاۋۇ مۇفتى،
كى گۇيا مەسىھ زەررىن گۇيۇ گۇفتى.
بۇ يەڭلىغدۇر مېنىڭكى ئەسلى نەسلىم،
سېنىك بىرلە ئەزەلدە ئىبردى ۋەسلىم.
سويۇپ كاغەزچى پوستۇم ئاق قىلدى،
سوقۇپ، يەنچىپ مېنى يۇمشاق قىلدى.
سېنىكسىز ئىشقا كىرمەي، ئەي قەلەمشاھ،
يۇرۇگىل يۇزۇمە گويا ئەلەم شاھ.
بۇ كاغەز ئەيلەدى سۆزىنى ئېتمام،
قەلەم ئەيلەپ ئاڭا تەئزىمۇ ئىكرام.

دەرمەزھەبى ئىبلىس ئەلەيھىللەئنە

ئەزازىل پىشەۋايى نەفس ئىبرۇر،
كى ئاسي گۇمرەھۇ يەكنەفس ئىبرۇر.
ھەمە گۇمراھلارنىك پىشەۋاسى،
يىتەلمەس قەۋمىغە قىلغان جەفاسى.
باری ئاسيغە ئول سەردار ئىبردى،
مەلىك، مۇلكۇ، مەلەك بىزار ئىبردى①.
جەھاندا بارچەدىن ئول ئالىم ئىبردى،
تەبەھكارۇ سىيەھكار زالىم ئىبردى.
باری مەخلۇقلاردىن ئول زەبەردەست،

كى بىر سائەتدە بولدى بارچەدىن پەست.
قويى بارمۇ ھەمە مەخلۇق ئىچىندە،
كى ھەم فارۇق ھەم مەھرۇم ئىچىندە.
قىلىپ ۋەسۋاس ئالەم بۇلبۇلىنى،
تۇزۇتغاي بىر نەفەسدە مىك گۇلىنى.
ئانىك زۇلمەتلەرى رەۋشەن كۆرۇنۇر،
ئانىك دەۋزەخلەرى گۇلشەن كۆرۇنۇر.
ئانىك باردۇر تۇمەن تۇرلۇك بەلاسى،
كىمىكىم باردۇرۇر ئول مۇبتەلاسى.

① ئەسلى قولىيازمىدا بۇ «سۆز بولدى دەپ» يېزىلىپ قالغان. (م)

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

كىمنى فۇهشۇ قىلسە خابى غەفلەت،
جۇدا قىلغان بارىنى كاسەدىن پوست.

قىلۇر شەيتان چىرىكى بىرلە ئۇلفەت.
زىنا دەپ بىر ئوغۇلدۇر دىلىرەبايى،

قىلۇر ژەسۇاس ئول شەيتان چىرىكى،
كۆرۈنۇر كۆزگە ئول گۈلگۈن قەبايى.

بولۇر ئەلگە ھەمە ھاسىل چىرىكى.
قىلۇر ئاسى خۇدا ئالدىدا ئەرنى،

يانار ئوت ئىچرە سالغاي ئول كىشىنى،
شەرابۇ شۇرب قىلغان بىخەبەرنى.

يامان قىلغاي ئانىڭ فىكر ئەندىشىنى.
بىرى غەيبەت ئېرۇر ئولدۇر قارا يۈز،

فەسادۇ مەئسىيەتلەر ئاندا پەيدا،
ھەرامى بولدى يەيدا ئول قارا ۋۇز.

يۈزى بولغاي قارا چۇن مىسلى يەلدا.
بىر ئوغلى كىزبدۇر يالغانچى مۇردار،

غەزەبدۇر بىر قاراقچى سەختى گىرى،
بىرى لۇغەتكە ئول بولدى سەزاۋار.

ئەلەمچىيۇ قەلاۋۇزۇ بۇرىيدى.
تەمەئ دېگەن ئېرۇر بىر زىر دەستى،

ئېرۇر دېگەن ئەكل بىر پەھلىۋانى،
تەمەئلىكلەر ئېرۇر مەخلۇق پەستى.

بۇ لەشكەر ئىچرە ئولدۇر بىر قابانى.
كى باردۇر بەرھەم ئۇردىيۇ ئاتى ھىرس،

يېمەك دەرلەر ئانى تۇركى تىلىدا،
كۆرۈنمەس كۆزگە ئولدۇر رافىزى خىرس.

ئاناسى تۇغقان ئول توڭگۇز يىلىدا.
يەنە بىر خوجە ئاتلىغ قارغۇ بار،

تۇغار ئاندىن تەمامى ئەيشۇ راھەت،
كۆزى ئاچ بىر گەدايى قارغۇ بار.

قوپار ئاندىن تۇمەن تۇرلۇك ئەلامەت.
بۇ لەشكەرسىز كىشىدۇر نەفس دېگەن،

بىرى شەھۋەت ئېرۇر زاھىردا، ئەي دوست،
مىسالىدۇر ئانى قىپچاق دېگەن.

دەر ھەسبى ھال خۇدگۇيەند

بولۇپدۇر ئىككى فىرقە ئاندا پەيدا،
قولۇڭدىن كەلسە ياخشىلىققى پەيدا،

بىرى مەئشۇق بىرى ئىشقىدا شەيدا.
ئەگەر قىلساڭ بولۇر ئالەم ھۇۋەيدا.

بىرى باغ ئىچرە گويا نەخلى بوستان،
بىرى قاتتىغ ئېرۇر چۇن سەڭگى خارا،

بىرى يىل ئىچرەدۇر فەسلى زىمىستان.
بىرى باغرى پۇتۇندۇر بەئزى قارا.

بىرى خۇرشىد يەڭلىغ ئالەم ئارا،
بۇ ياخشى خۇيلۇغۇڭدۇر بارچە ئاشىق،

قارائغۇدۇر بىرى گويا كى يەلدا.
يامان خۇيلۇقلاردۇر بارچە فاسىق.

بىرىدۇر خەلق ئارا چۇن تەنكى خۇشبۇي،
ئۆزۇڭدە بولماسا بولغىل خەردار،

ساربغراقدۇر بىرى چۇن گۇيى بەدگۇي.
بۇ يەڭلىغ خۇلقدىن سەن قىلماغىل ئار.

بىرى گويا كى جەننەت ئىچرە بوستان،
ئۆزۇڭنىڭ ئاشىقى ئەتتار ئىلەردۇر،

بىرى گويا كى دەۋزەخ ئىچرە زىندان.
كۆزۇڭنىڭ مۇجۇبى دىدار ئىلەردۇر.

جەھان ئىچرە بىرى ئالىمۇ فازىل،
ئۆتۈپدۇر ئۇمرىڭز كۇنلەر بولۇپ ھېچ،

بىرى فاجىر بىرى فاسىقۇ جاھىل،
كى ئاخىر ئۇمر مىڭ يىل بولسا ھەم ھېچ.

بۇ دۇنيانىڭ بىۋەفالىقىنىڭ بەيانى

بىلىڭ بۇ دۇنيا بىر غەددار ئېرۇر،
ۋەفاسىز دۇنياۋۇ مەككار ئېرۇر.
چېقىر كۆزلۈك، ياماڭ سۆزلۈك پەلىدى،
يۈزى ئەگرى گۇناھكارلار كەلىدى.
نەزەردىن ئۆتسە ناگاھ جىلۋە ئېيلەپ،
ئالۇر يۈزمىڭ كۆڭۈلنى شۇۋە ئېيلەپ.
يىگىتلەركىم كۆرۈپ گۈلگۈن قەباسى،
قىلۇر مىڭ جانىنى ئانىڭ فىداسى.
ۋەفا ئېيلەپ ئۆزىگە ھەمدەم ئەتمەس،
ئانى چىركىن تەنىگە مەھرەم ئەتمەس.
بۇ دۇنيا تالىبىغە نەقشە ئەنۋار،
كى ئارىق خەلقىغە چىركىن مۇردار.
ئانىڭ ئاشقلارى ھەيران يۈرۈرلەر،
باشى چۈن گويى سەرگەردان يۈرۈرلەر.
ئانى ئىزدەپ يۈرۈرلەر كويۇ سەھرا،
تۇتالماسلار چۇ ماھى ئالەم ئارا.
كۆرەلمەس ئاشقى ھەرگىز يۈزىنى،
ئىشتۇر ھەر زەمان دۇنيا سۆزىنى،
غاجىغان ئۇستىخان ئېرۇر بۇ دۇنيا،
ئانىڭ تالىبلارى سەگ بولدى گويا.
كىشكى ھىرس دۇنياغە ئالىشتى،
كى گويا شىشە بىرلە كوھ ئالىشتى.
كىمىكىم تالىب ئېرسە بىۋەفاغە،
گىرىفتار ئولغۇسى تۇرلۇك بەلاغە.
كىشىكىم مەھرىنى دۇنياغە بەردى،
كى گويا دىنىنى دۇنياغە بەردى.
ئىشىت فەرزەندى ئادەم بۇ سۆزۇمنى،
بەلالارغە سالىپ ئۆزۇم ئۆزۇمنى.
بولۇپدۇرمەن ئاڭا مەن ھەم گىرىفتار،
بولۇپ يۈزمىڭ بەلالارغا سەزاۋار.
جەفاۋۇ كۈلفەتى بىسيار بولدى،
كىمىكىم بىلدى ئول بىزار بولدى.
يىمەك بولدى ماڭا غەم - غۇسسە، قايغۇ،
ئىچىم بولدى مېنىڭ زەھرئىلە ئاغۇ.

تەماكۇ ئورنىدا تارتامە كۈلفەت،
ئىزا بىرلە ئەلەم كۆپ رەنجۇ مىھنەت.
ھۇجۇم ئەتسە بۇ دۇنيا نەفسى شەيتان،
تۆكەرمەن ياش ئىلەچۈن ئەبر باران.
جەۋاب ئەيتالمايمن بۇ ئۇچ بەلاغە،
قالۇرمەن مىڭ تۇمەن تۇرلۇك بەلاغە.
كى ئۇلاشتى ھەرى گويا ئۆزۈمگە،
ئۇرارمەن كاجى غەملەرنى يۇزۇمگە.
ئېشەككە ئاچ بۆرى ئولاشقانىدەك
چۇ ئالدىغە سالىپ قوغلاشقانىدەك،
قومۇشقە ئوت تۇتاشقاندىن زىيادە،
ۋە يا بىر نەچچە مەست تاپتىلا بادە.
ۋەيا بىر قەبلى پۇلىغە يىقىلدى،
ئالۇرمەن دەپ چۇقۇرلارغە تىقىلدى.
ۋەيا قوزى ئاناسىغە ئۇلاشتى،
ۋەيا ئاشىق مەئشۇقىغە ئۇلاشتى.
ۋەيا ھەم بىر گەدايى سەن قەرىن ئاچ،
كىنانى گىرىبەئىگە زارۇ مۇھتاج.
ۋەيا مۇفلىسغە بولدى نان بۇلانى،
ئالۇر كۆڭلۇمدەكى دۇررى مەئانى.
ئىلاھا بۇ بەلالاردىن قولۇم ئال،
كى شۇقۇڭ شەرىبەتىدىن كۆڭلۇمە سال.
شەرابى شەۋقىدىن بىر جۇرئەئى بەر،
كۆرۈشسۇن بۇ تەنىمگە ئاندەكى تەر.
بۇ دەردىمغە بويۇرغىل نەچچە پەرھىز،
مېنى ئەيلەپ بۇ ئالەمدە شەكەر رىز.
زەئىف ئولغان تەنىمگە دارۇ بەرگىل،
بۇ بىچارە كۆڭلگە چارە بەرگىل.
مېنى ھەر خارۇ خەسكە خار قىلمە،
بولۇر - بولماس كىشىگە يار قىلمە.
ئۆزۈڭدىن ئۆزگەگە كۆپ قىلمە مۇھتاج،
كى مەن بىچارەئى ئاجىزۇ قەللاج.
مېنىڭ دەردىمغە ئەندى ئەيلە دەرمان،
ماڭا مۇشكىل سېنىڭ ئالدىڭدا ئاسان.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

شەھەرنىڭ ئەھۋالىنىڭ بەيانى

زەمانە تەڭ ئېردى يۇرت ۋەيران، ھەمە ئەل نان كويىدا ئېردى مەجنۇن،
بۇ ئېلدە بار ئېردى كۆپ داغى ھىجران. ئەلىغدەك قامەتى ئېردى ھەمە نۇن.
بۇ يۇرتنىڭ ئېردى كافىر پادىشاھى، ئانادىن ئوغلىغە پەردە يوق ئېردى،
بۇ بائىسىدىن بولۇر ئېردى سىپاھى. كۆڭۈلنى بەرگۈدەك رەئىنا يوق ئېردى،
بۇ كافىرلارغە بىزار ئېردى فانچى، يوق ئېردى چېھرەلەردە قەترە نۇرى،
بۇ يۇرتدا ھەر كۇنى مىڭ ئەردى خەرجى. يېمەك ـ ئىچمەكدە يوق ئېردى ھوزۇرى.
بار ئېردى ئۇستۇمىزدە مىڭ قالماق، ئەگەر بىر جانىنى بىر نانغە بەرسە،
بارى ئەلگە ھەمە ئول ئېردى توخماق، خەبىدارى يوق ئېردى دانغە بەرسە.
ئۇلاغ بىرلە ھەمە ئەل مەست ئىدىلەر، تاتىبان ئاھ ئۇرۇپ ئەركەك ـ تىشلەر،
خەسۇ خاشاكىدىن ھەم پەست ئىدىلەر. ئۇلار فەريادىغە يەتمەس كىشلەر.
ئۇلارغە تاپسە ئەل قارنىغە تاپماي، يوق ئېردى ئالغۇچىلارنىڭ ھەياسى،
بارى يوقى ئوچۇق ھەرگىز ياپالماي. بۇ ئەلنىڭ قولىدا ئېردى يوتاسى.
كىيىملەرى ئۇلارنىڭ ئەسكى پوستىن، ھەمە زەردارلار ئېردى ئەلەمچى،
زەبۇن بولغاي ئۇلار چاچۇق ئاستىن. كۇنى كەچمەك گەدالارغە سالىمچى.
تولاسى ئېرديۇ تۇل نەقل مەجلىس، تولا ئۇچۇن ئۇلارنىڭ ئاقساقالى،
ئۇ بائىسىدىن بولۇپ قەللاج مۇفلىس. ئىچىدىن كۆپ ئىدى تاش ئاقسالى،
ئۇلارىكىم نان ئۆزرە جان بېرۇرلەر، بۇ يەڭلىغ ۋەقتىدە قىلغان كىتابىم،
ئۇلۇقچىلار ئۇرۇپ ھەيدەپ يۇرۇرلەر. گەھى گۇشەھدىدىن بولغاي خەيالىم.
قارائغۇدۇر ئۇلارغە رۇز رەۋشەن، ھەمە ئەل تۇغقانىغە كۆپ پۇشايمان،
كى گويا بىر تىكەنلىك ئېردى گۇلشەن. قارالتقلار كەبى ئېردى پەرىشان.
ھەمە بوستانلار جاڭگالىستان ئېردى، بۇ ھالغە پايلاماي باشغە ئۇرۇپ خاك،
گۇلىستانلار ھەمە خارىستان ئېردى. قىلىبان ھەم ياقاسىن تائىتەك چاك.
ھەمە چۆل بولدى ياخشى باغ باغات، بۇ يۇرتنىڭ ھالىنى ئاغاز قىلدىم،
بلارنىڭ ئورنىغە ئوندى قەراغات. تولا ئېردى سۆزۈم مەن ئاز قىلدىم
خەراب ئولدى ھەمە ھەم ئۆيۇ ئەيۋان، ئەگەر مۇندىن تولا قىلسام كەلامىم،
بولۇپ ئەردى بۇ يۇرت يەر بىرلەيەكسان. ئوقۇغان ئەلگە مىڭ بولسۇن سەلامىم.

مولا كەچىكنىڭ ئەھۋالىنىڭ بەيانى

ئۆزۈم بىر نامراد ئېردىم ئەيال مەندە، ئاتىم «فازىل» ئىدى بولدى «كىچىك» نام،
يەنە ھېچنەرسە يوقتۇر غەيىر فەرزەندە. «كىچىك» دەر ئېردى بارچە خاس ئىلە ئام.
يىقىلغاندا قوپارغە يوق مەجالىم، كۆڭۈلدە بار ئىدى كۆپ دەردۇ غەملەر،
ئانى داد ئەتكەلى يەتمەيدۇر ھالىم. ئۆيۇمدە بار ئىدى كۆپ كۇس كەملەر.

بار ئېردى باشمه يۈز مىڭ سەۋدا، كەباب ئەيلەپ جىگەر ھەسرەت ئوتىدا،
ئىجاره دار ئىدىم ھووڭلۇمدا غەۋغا. كۆيۈپ جانىم داغى فۇرقەت ئوتىدا.
سابۇن خانه مېنىڭ قولۇمدا ئېردى، كى ھىممەت قىلدىمۇ تۇردۇم نەچه كۈن،
تولا تەرجى مېنىڭ ھولۇمدا ئېردى. سۆز ئۈستۈن جەھد ئەيلەپ بەس تۈنۈ كۈن.
بىر ئىشىم كۆپ كىشىگه بار ئېردى، كىتابىم تەئرىخى قايغۇ①دا ئېيتدى،
كى ھاجەتمەندلارىم ئەغيار ئېردى. دېمەك غەم - غۇسسەئى قايغۇدا ئېردى.
ئۇشۇنداغ ۋەقتىده قىلدىم سەر ئەنجام، ئەگەر كۆپ سۆزلەسەم چىقغاي جەفانې،
قۇرۇپ سۆز قۇشلارىغه دان ئىله دام. پات ئاڭلانماي قالۇر ئەلگه گۇمانى.
گەھى قۇشلار مېنىڭ دامىمغه تۈشتى، ئۆزۈمنىڭ سىن سالىم ھەمد② ئېردى،
يۈرەك باغرىم كەبى ھەسرەتكه تۈشتى. دىلو، جانىم، خەيالىم غەمده ئېردى.

ئاغاز داستانى لەيلى - مەجنۇن

بۇ كۆڭلۈم مۈلكىگه پەرۋاز قىلدى، ئالىپ دەريا تەھىدىن دۇررى غەلتان.
كى لەيلى - مەجنۇننى ئاغاز قىلدى. ئاڭا ھەمراھ ئېدى بۇ ھەجر گەۋھەر،
قىلىپ بۇ سۆزده بىر راۋىيۇ ئەخبار، كى خىللاپ ئالدىمۇ بۇ مۇنچه جەۋھەر.
ئىشىتكەن خەلق جانىغه قىلۇر كار. زىرىه، نۇقره گەھى ئالدىم گەھى يوق،
كى نەقل ئەتتى ھىكايانى ئەجايىب، بۇ مىسكىن ئادەمىيگه ئاج گەۋھەر يوق.
بۇ سۆزلەر بارچەسىدۇر بىر غەرايىب. كىرىپمەن رەستەئى بازار ئىچره،
سالىپدۇرمەن بۇ سۆزلەرنى ئاراغه، كى گويا نافەئى تاتار ئىچره.
بىلىندۇرمەيدۇر مەن كۆڭلى قاراغه، كىرىپ سەير ئەيلەدىم شەھرى جەھاننى،
ئالىپ خىرمەنلەرىمدىن خۇشەئى بەر، كۆرۈپ فەھم ئەيلەدىم ياخشى - يامانىنى.
قىلىپدۇرمەن يولۇمدا تۇشەئى تەر. مەتائى سۆزنى خۇشلاپ ئالدىم ئاندىن،
يۈرۈپ كەزدىم تولا گۈلباغلارنى، كى خۇشھال بولۇبان ياندىم ئاندىن.
يۈرەكىم ئۈزره قويدۇم داغلارنى. ھەمه دۇنيادا ئىستەپ خۇبلارنى،
تاپىپ، ئىزدەپ بارى تاغلار ئاراكان، بارى مەتلۇب ھەم مەرغۇبلارنى.
تاپىپ ئول كاندىن لەئلى بەدەخشان، بارى ياخشىلانى ئالدىم ئارادىن،
بۇ كۆڭلۈم قۇشلارى قۇشلاردا بۇلبۇل، ئاقىنى ئالدىمۇ ياخشى قارادىن.
بارى گۈللەر ئاراسىدىن قىزىلگۈل. پۈتۈپ بۇ ياخشىلارنى نەزم قىلدىم،
قوشۇلۇپ ئەرز ئول دەريايى ئۇممان، كى گويا نۇشدارى بەزم قىلدىم.

---

① «قايغۇ» سۆزى بۇ يەردە ئەبجەد ھېسابى بويىچه كىتابنىڭ يېزىلغان يىلىنى (ھىجرىيە 1117 - ، مىلادىيە 1705 - يىلىنى) كۆرسىتىدۇ (م).

② ھەمد (حمد) سۆزى بۇ يەردە ئەبجەد ھېسابى بويىچه 52 دېگەن رەقەمنى (پاپتۇرنىڭ بۇ ئەسىر يېزىۋاتقان چاغدىكى يېشىنى) ئىپادىلەپ كەلگەن (م).

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

بۇ كۆڭلۈمگە بولۇر بىر فەتھى بابى،
ئىشى پۈتسە قۇلدىن كەلگەنچە.

كى خىللاپ ئالدىمۇ قىلدىم كىتابى.
ئۆزۈمنىڭ دانىشى ھەم شۇنچە ئىرۇر،

تىلەپ ھەقدىن مەدەدلەر بىرلە يارى،
قولۇمدىن كەلمىشى ھەم شۇنچە ئىرۇر.

تىلىم قىلدىم بۇ سۆزلەر بىرلە جارى.
بەقەدرى ھال كۆڭلۈم بولدى مەغرۇر،

خەيالىم بولدىيۇ سۆز سەير قىلدىم،
ياماڭ - ياخشى ئىسە مەئزۇر مەقدۇر.

بۇ سۆز بابىدا كۆپ تەدبىر قىلدىم،
دېسە ھەقدىن خەتاۋۇ سەھۋ بولسە،

ئەگەر سەھۋ خەتاسى بولسە سۆزدە،
نە ياخشىدۇر ئوقۇمچى ئەفۇ قىلسە.

قۇسۇرۇ ئەيبۇ نۇقسان باردۇ كۆزدە.
باشىمدا ئىرىدى غەم كۆزۈمدە پۇرخۇن،

مەسەلدۇر ھەر كىشىنىڭ بىلگەنچە،
پۈتۈپ نەزم ئەيلەدىم بۇ «لەيلى - مەجنۇن».

ئەھلى ئەرەبنىڭ سەفەتىنىڭ بەيانى

بار ئىرىدى ئول زەماندا كۆپ ئەرەبلەر،
ھەمە زىباۋۇ ئەتلەس جامەلەرغە.

ھەمە ئەيلەپ تەماشاۋۇ تەرەبلەر،
ئويۇنى بىرلە ئەيلەر ئىشرەتى تۇي،

ئابادانلىق ئىدى ئول يۇرت مەئمۇر،
قىلىپ ئاش، ئات - كالاۋۇ تىجۋەۋۇ قوي.

باردىسى ئىرىدى ئول مالىغە مەغرۇر.
ئويۇن ئويناپ تەمامى جەمئ بولۇپ،

يىگىتلەر بار ئىدى قۇمران يەڭلىغ،
قارا تۇندە بىرى چۇن شەمئ بولۇپ.

پېتىپ سەيدىغە ئول ۋەيران يەڭلىغ.
تىكەر ئىرىدى ئاق ئۆيۇ خىيمە خىرگاھ،

بار ئىرىدى كۆپ غەنىيۇ مالدارى،
بىرى بىرگە بولۇبان يار دىلخاھ.

يۇرۇر ئىرىدى ئۇلار يارى بەيارى.
سەراپەردە قاناتلار تارتار ئىرىدى،

گەھى بىر بىر ئىدى بىر نەرە شىرى،
نەچۇككىم خاھلاسا ئاندا بار ئىرىدى.

شۇجائەت بابىدا قەندۇ دەلىرى.
بار ئىرىدى ھافىزاۋۇ خۇش نەۋالار،

بەلىگە باغلاغاندا تىير تەركەش،
قىلىپ نەغمە بىلە تۇرلۇك سەدالار.

بولۇپ روباد يەڭلىغ شىر سەركەش.
غەزەل بىرلە قىلىپ ئاھەڭگى تەرتىب،

ئەگەر كەلسە بەياگەھ ئالدىغە شىر،
بېرۇر ئىرىدى بۇ مەجلىسلەردە تەرتىب.

كەمەند بىرلە ئالۇر قىلماسلەر تەقسىر.
چالىپ نەققارەۋۇ بۇ چەڭ ئىلە نەي،

قورۇشقۇ ئوترۇ كەلسە ئول دىلاۋەر،
كى ئۇدۇ بەربەتۇ قانوۇ سۇرنەي،

ئۇرۇپ ئەيلەر ئىدى بىر سەڭگى خاۋەر.
كى ياخشى قىزلارى چۇن ماھ تەلئەت،

ئەگەر يۇز كەلسە ئالدىغە بەياگاھ،
قىلۇر ئىرىدى پەرىلەر بىرلە ئۇلفەت،

ئۇرۇپ قىلغاي ئىدى گويا ھەرىگاھ.
قەددى شەمشاد ئىدىلەر يۇزى گۇل - گۇل،

غورۇرى بار ئىدى ئەل سايەسىدىن،
ئاڭا نالان ئىدىلەر تۇتى، بۇلبۇل.

زەرۇ زىۋەر بىلە سەرمايەسىدىن.
ئانىڭ سۇنبۇل بۇيىدىن ئەل دىماغى،

قىلۇر بولسە ئەگەر ھەركىشگە ئىنئام،
مۇئەتتەر ھەم بولۇپ كوپ خۇش دىماغى.

بارىن بېرسپ قالۇر ئىرىدى نىكۇ كام.
لەبى لەئلى بەدەخشاندىن زىيادە،

ئويۇنغە كەلگۈچە ھەنگامەلەرغە،
كى مەستى ئىشقلارغە ئىرىدى بادە.

قاشى ئەگمە ھىلالى ئەبر يەڭلىغ، يىگىتلەركىم بۇ قىزلارغە تەماشا،
قەددى نەۋبەر ئىدى شەمشاد يەڭلىغ. قىلىپ، ئايرىلسالار دەرئىزدى ۋەيلا.
يىدى سۇنبۇل، بىنەفشەدىن مۇئەسسەر، بۇ ئەلدا بار ئىدى كۆپ كىشى ئالىم،
بارى ئۆيلەر بولۇر ئىزدى مۇئەتتەر. يوق ئىزدى ئاندا ھېچ خۇنخور زالىم.
تىشى يۇنچىدىن ئارتۇق دۇرر مەكنۇن، ئۇلار ئۆز ئىشىغە ھازىر ئىدىلەر،
ئانىڭ ئاشقلارى بولماسمۇ مەجنۇن. خۇدانىڭ سۇنئىغە نازىر ئىدىلەر.
خىرام ئەيلەردە ئەر ئەر مۇنفەئىلدۇر، بۇ يەڭلىغ خەلق ئىدىلەر ئول ئەرەبلەر،
بۇ نەرگىس كۆزىدىن زۇھرە خىجىلدۇر. بار ئىزدى كۆپ غەرايىبۇ ئەجەبلەر.

خاجە نۇئمانىنىڭ سەفەرلەرىنىڭ بەيانى

بار ئىزدى بۇ ئەرەب تۇرلۇك قەبىلە، زەكاتىغە ئانىڭ قويمىن ساناسە،
بەنى ئامىر دېگەن بارى بەخىلە. بېرۇر ئىزدى يەنە قويىدىن خۇلاسى.
ئەرەب ئەھلى ئارا ئىزدى ئۇلار زور، ئاتىدا مىڭ ئاتى بار ئىزدى قاشقە،
ئۇلار ئالدىدا ئىزدى بارچەسى مور. كى تاشدىن سەكرەر ئىزدى يەنە تاشقە.
بارى قورقۇپ ئۇلار ھەيبەتلەردىن، ئاتىدىن بېرۇر ئىزدى بىرمىڭ ئايغىر،
غەزەب ۋەقتىدەقى ۋەھشەتلەردىن. بېرۇرىنى قىلمايىن ھەرگىزلا تەقسىر.
بۇلارنىڭ بىر ئۇلۇغى بار ئىزدى، يوق ئىزدى قۇل كۆڭۇللەردە ھىسابى،
ئاڭا بەختۇسەئادەت يار ئىزدى. بار ئىزدى ئون تىمۇغگە يۈك كىتابى.
ئۆزى ھەم ئالىم ئىزدى ئاتى نۇئمان، زەرۇ زىۋەر بىلە دۇررۇ جەۋاھىر،
كېلۇا ئىزدى تۇمەن تۇرلۇكلەر مىھمان. بار ئىزدى قانچە دېسە ئاندا زاھىر.
كى مەردى ئىزدىنىۇ فازىل، سەخى دەست، دەۋاسىز ئەلنىڭ ئول دەردىگە دەرمان،
ئۇلۇغ ئىزدى باردىن بارچەدىن پەست. بۇ لەئل، ياقۇتۇ يۇنجىنۇ مەرجان.
ئۆزى بىر شىر مەرد ئىزدىنۇ ئاقىل، قىلىپ ئىزدى خۇدا مالىنى بىسىيار،
ئەرەبلەرغە ئىدى ئول پىرى كامىل، ئۆزى قىلغان ئىدىكىم نىك كىردار.
ئۆيىن مىھمان ئۇچۇن شايەستە قىلغان، ئول ئىزدى ھەق شوناسى ھەق پەرەستى،
ئۆزىنىڭ كۆڭلىنى شىكەستە قىلغان. خۇدا ياددا ئىزدى ئىشق مەستى.
بېرىپ مىھمانغا ھەر تۇرلۇك ھەباتات، پەيەمبەرلەر كەبى ئول ئىزدى خۇشخۇي،
كى شىرىن شەربەتى قەندۇ نە باتات. فەرىشتە سۇرەت ئىزدى ئول سەفىد مۇي.
بارى مىھمانغە ئەيلەپ جان فىداسى، ئۆزى ئىزدى بەنى ئامىرغە سەردار،
ئاڭا ھەم قىلغان ئىبرمەسكىم سەداسى. كى ھەق ئەسراردىن بولغان خەبەردار.
ھەر ئايدا بىر زەكات بەرسە مالىدىن، كى چىقماس ئىزدى ئامىرلار سۆزىدىن،
كېمەيمەس ئىزدىكىم ھەرگىز مالىدىن. ئەگەر ئايرىلسە ھەم ئىككى كۆزىدىن.
تىيۇغدىن مىڭ كېلۇر ئىزدى زەكاتى، ئۆزى ئانداغ كىشى ئىزدى خىرەرمەند،
بۇ يەڭلىغ ئۆتكەن ئىزدى بەر ھەياتى. مۇڭا يوق ھېچنىمەدىن غەير فەرزەند.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

كى ھېچ فەرزەندى يوق ئىدى ئانىڭكى.
بۇ ھەسرەت ئوتىغە ئىدى گىرىفتار.
كى دىلبەرسىز ئۆتۈپ ئۆمرى مۇنىڭسكى.
بىرۇر ئىدى تەسەددۇقلار قىلىپ ئاش،
بۇ ھالەتدىن بەسى ئىدى فەرىشان،
قىلۇر ئىدى زارۇ تەزەررۇئلار تۆكۈپ ياش.
قىلۇر ئىدى دەمادەم ئاھۇ ئەفغان.
قىلۇر ئىدى بەسى خەيراتۇ ئېھسان،
جىگەر خۇن ئىدى ئانىڭ كۆزى پۇر نەم،
بۇلۇر ئىدى تەمامى ئەلگە ئەئيان.
كېزىپ يۇرگەن ئىدى دەردىغە مەرھەم.
بەنى ئامىر قىلۇر ئىدى دۇئالەر.
بۇ فەرزەند بابىدا ئىدى تەلەبكار،
مۇنىڭ ھەققىدە كۆپ شامۇ سەھەرلەر.

خاجەنۇئمان شىكارغە چىقىغانلارنىڭ بەيانى

كۈنى كۈنلەردە بىركۈن خاجە نۇئمان،
ئۆزىگە تاپمادى بىر يار ھەمدەم.
شىكارى سەير ئەيلەپ تۇرفە ئارمان،
كېلىبان كۆڭلىگە فەرزەند ھەۋاسى،
كۈنى ئەزم ئەيلەدى سەھرا ساربغە،
كۆڭۈل بىر سۆيگۈدەك بەندى ھەۋاسى.
خەبەر تۇشتى بۇ ئامىرلار باربغە.
ھەمە قەسد ئەتتىيۇ بارى ئامىرلار،
كى جابدۇق راست قىلدىيۇ ئامىرلار.
بۇلار ھەم ئەيلەدى ئەزمى شىكارى،
بۇلارنىڭ بار ئىدى مۇنداق شىئارى.
ھەمە جابدۇغلارنى راست ئەيلەپ،
كەمى جانى بىلە بىخاست ئەيلەپ.
ھەمە كەلدى بارى نۇئمان قاشىغە،
كەباب ئولغان جىگەر بەريان قاشىغە.
شىكار ئەيلەرگە خۇش ئاتلاندى نۇئمان،
تەسەددۇقلار قىلىپ خەيراتۇ ئېھسان.
بەناگاھ يۇردىلەر سەھرا ساربغە،
يېتىپ كەلدىكى بىر تاغنىڭ تۆبىگە،
شىكار ئەيلەپ قۇلانۇ شىر ئىلە كەرك،
كېچە-كۈندۈز يۇرۇبان قىلمايىن تەرك.
نەچەكىم ئۇچراسا بۇغىيۇ ئاھۇ،
چىقارۇر ئىدىلەر فەرياد-ئاھۇ.
ساچىلىپ كەتتىلەر ھەرقايسى بىريان،
تۇشۇبان كەتتى بىريان خاجەنۇئمان.
كى سەيدىغە چۈشۈپ بىر ياخشى جانۇەر،
ئاچىلدى كۆڭلى بولدى پۇر ئەنۇەر.
بولۇپ بۇ سەيردىن خۇشھالۇ خۇررەم،

ئەگەر ئالدىمغە باقسام يوقتۇر يالىم،
ئەگەر ئۆلسەم قالۇر بىر مۇنچە مالىم.
زەرۇ زىۋەرلەرىم بىسيار بولغاي،
بارى دۇشمەنلەرىكىم شاد بولغاي.
ئەگەر ئۆلسەم ئاتىم بىر يولى ئۆچكەي،
نەۋكەر چاكەرلەرىم ھەرسارى كۆچكەي.

دەرىغا، بولغاي ئېردى مەندە فەرزەند، بۇ نۇئمان جانۇ كۆڭلى بولدى شەيدا.
ئۆزۈمنى قىلغاي ئېردىم ئاندا خۇرسەند. بۇ فەرزەند جىھىتىدىن ھەيران ئېردى،
ئاياغىدىن تۇتاشىپ ئوت باشىغە، بۇ ھەسرەتىدىن كۆزى گىريان ئېردى.
بۇ ئوت تەئسىر ئېيتىپ ئىچىدىن تاشىغە. جىگەر بەريان بولۇپ بۇ پىرى نۇئمان،
بۇ بائىسىدىن مەلامەت بولدى پەيدا، ئىنايەت قىلدى ئولدەم ھەيىي سۇبھان.

خاجە نۇئمان زاھىدغە ئۇچراغانى

كۆرۈندى كۆزىگە بىر مۇرغىزارى، بۇلار بولدى ئىكەۋلەن يارۇ دىلدار،
كى قۇمرى، بۇلبۇل ئاندا سەد ھەزارى. بۇ شەيىخغە ئەيلەدى ھالىنى ئىزھار.
يۇرۇدى رىغبەت ئەيلەپ خاجە دەرھال، بۇ زاھىد سوردى:«سەن قايدىنكىلۇرسەن،
يېتىپ مەنزىلىگە بولدى تۇرفە خۇشھال. ئەرەبنىڭ قايسى خەلقىدىن بولۇرسەن؟»
ئەجەب بىر خۇش ھەۋا مەنزىلىنى كۆردى، جەۋابىغە دېدى: «ئەي شەيخ دىلدۇز،
كى تۇتى، قۇمرىيۇ بۇلبۇلنى كۆردى. كەلامىڭدۇر سېنىڭ جانۇ جىگەر سۇز.
يېتىپ كەلدى نە كۆردى بىر دەرەختى، قەبىلەمدۇر مېنىڭ ئامىر دېگەيلەر،
تۇبىدە ئولتۇرۇپ بىر نىك بەختى. ئۇلار ھالىم كۆرۈپ ھەسرەت يېگەيلەر.
ئاتىدىن تۇشتىيۇ ئېئزاز بىرلە، مەن ئول ئەلنىڭ ئەدەبنى بىلۇرمەن،
بەئەۋنى نۇسرەتۇ ھەم راز بىرلە. ئول ئەلدە كىمنى سورساڭىز بىلۇرمەن.»
سەلام ئەتتى كېلىپ تەئزىم ئەيلەپ، سورادى شەيخكىم: «نە ھەسرەتىڭ بار،
ئەلەيك ئالدى تۇمەن تەكلىم ئەيلەپ. ساڭا نە غەمكى ئاندىغ ھەزرەتىڭ بار؟»
ئالىندا تەقسىر ئېيتىپ تۇردى نۇئمان، «ئېرۇرمەن ئول ئەل ئىچرە يار دىلدار،
ئېيتىپ تەكرى ئىلە كۆپ لۇتف ئېھسان. ئېرۇرمەنكىم ئامىرلار ئىچرە سەردار.»
كۆرۈشتىلەر كېلىپ بۇ پىر مەردلەر، ئۇز ئەھۋالىن سەراسەر قىلدى تەقرىر.
قۇچاقلاشىپ ئالىپ بۇ شىر مەردلەر. بېرۇر گويا كى شەيخ ھەم تۇشكە تەئىسىر.

زاھىد خاجە نۇئمانغە ئەھۋالىنى ئايتقانى

«ساڭا بار بىر مەنازىڭ كىردىگارى، كۆڭۈلدە نە غەمىڭ بولسە ئايتغىل،
غەمىڭنى قىلغۇچى پەرۋەردىگارى. مېنىڭ كۆڭلۈمنى ئول غەمدىن ساۋۇتغىل.
ئەزەلدە ئول ساڭا دىلدار بولغاي، خۇداغە نالەئى ئەففان قىلايىن،
باری غەمخار ئارا غەمسىخار بولغاي. نەچۈك دەردۇ غەمىڭ دەرمان قىلايىن.
ئەزەلدە يوق ئىدىڭ پەيدا قىلىپدۇر، ئەگەر قىلسام دۇئا بولغاي ئىجابەت،
بۇ ئالەمغە سېنى شەيدا قىلىپدۇر. ساڭا بولغاي دۇئا بىر تاجۇ دەۋلەت.
يوق ئېردى سەندە ھېچ نامۇ نىشانى، كى مەن ئاندىغ كىشىدۇرمەنكى زاھىد،
ۋۇجۇدۇڭ ئەيلەدى دۇررى مەئانى. كېچە ـ كۈندۈز ئىبادەت بىرلە ئابىد.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

دۇئا قىلسام يىغاچلاردىن ھەباتات،
بولۇر پەيدا ئانىڭدىن كۆپ نەباتات.
ئەگەر تىلسزلارغە قىلسام دۇئايى،
ئەگەر داغ ئولسەۋۇ قىلغاي دۇئايى.
قاراغۇ بولسە تاپغاي چەشم بىينا،
ئەگەر غافىل ئىسە بولغاي چۇ دانا.
قۇلاغى گەر ئىشىتمەس بولسە ئول كەر،
ئاچىلماس گەر يەنە ئول بولسە بىر خەر.
قولى تۇتماس ئەگەر بولسە چولاقى،
قولى تۇتغاي ئەگەر بولسە ئۇلاغى.
ئەگە پالەنچ ئىسە قىلغايمە دەرمان،
ئىچمىدە قالماغاي بىر زەررە ئارمان.
ئەگەر بىر قەرزدارى مۇندا كەلسە،
ئەجەب ئىرمەس بارى قەرزى ئۇزۇلسە.

ئەگەر يا ھەم كىشى بەند بولسە زىندان،
خەلاس ئەتكەي ئانى فەتتاھى بۇرھان.
ئەجەب ئىرمەس ساڭا كىم بەرسە فەرزەندە،
ساڭا ئول بولغۇسى بىر جان پەيۋەند.
شەرابى شەۋق ھالى نۇش ئەيلە،
ئۇ فەرزەندىڭ بىلە دىلجۇش ئەيلە.
سەنا بىرلە مۇناجاتى قىلالى،
ئۇخەتتىگە مۇباھاتى قىلالى.
دېگىل سەن قوپ مۇناجاتىمغە ئامىن،
سەنا ئەيلەي بەرۇھى ئالى «ياسىن».
ئوغۇل بەرگەي ساڭا كىم ئىنشائەللاھ،
ماڭا سەن ھەم دېگىلكىم بارەكەللاھ.»
بۇ شەيخ بولدى مۇناجاتىغە مەشغۇل،
رىدا بويىنغە سالىپ ئاچىبان قول.

خاجە نۇئمانغە زاھىد مۇناجات قىلغانلارى

كۆزدىن يۇمدىيۇ باتىن كۆزدىن ئاچتى،
ھەم ئولدەم ھەق ساڭا سىرىنى ئاچتى.
ئۇشولدەم خاجە نۇئمان زار يىغلاپ،
كى جانى بىلە [ئول] بويىنىنى باغلاپ.
بولۇر ئىرىدى كۆزىدىن ياشى دەريا،
ئۆيۈڭلەر قالغاي ئىرىدى بارچە ئەھيا.
دېدى: «ئەي، مەھرەمى ئەسرار پىنھان،
بارى مۇشكۈللەنى ئاسان قىلغان.
ھەمە غايىبنى سەن ھازىر قىلۇرسەن،
بارى ناپاكنى تاھىر قىلۇرسەن.
قىلۇرسەن پادىشالارنى گەدايى،
ئالىپ مۇلكىن قىلۇرسەن بىنەۋايى.
ئىتىپسەن بارچەدىن بىر گەۋھەرى پاك،
قىلۇرسەن نەچچە مۇددەتدىن كېيىن خاك.
كى تىرگۈزدۈڭ بىرىپ تۇفراقىغە جان،
سالىپسەن ئاندا ئىرفان بىرلە مەرجان.
ھەۋا بىرلە قىلىپسەن ئاسمانلار،
بۇلۇتلار ئەيلەبان كۆكدە قىغانلار.

ئىلاھا جۇملە پەيغەمبەرلەر ھەققى،
ساڭا ئىيتقان سەنا، تەسبىھلەر ھەققى.
بەھەققى ھۇرمەتى ‹تاھا› ۋە ‹ياسىن›،
بەھەققى ھۇرمەتى ‹ھامىم›، ‹ياسىن›.
ئىلاھا، جۇملە مەۋجۇدات ھەققى،
ئىلاھا، جۇملە مەخلۇقات ھەققى.
بەھەققى ھۇرمەتى جۇملە مەلائىك،
بەھەققى ھۇرمەتى جۇملە خەلايىق.
بەھەققى ھۇرمەتى جەننىاتى ئەنھار،
بەھەققى ھۇرمەتى ئەشجار ئىزھار.
بەھەققى ھۇرمەتى مالىكى رىزۋان،
بەھەققى ھۇرمەتى ۋەلدان غۇلمان.
بەھەققى ھۇرمەتى ئوتتۇز سەپارە،
بەھەققى ھۇرمەتى جۇملە سەتارە.
بەھەققى ھۇرمەتى چەشمى مۇھەممەد،
بەھەققى ھۇرمەتى ئالى مۇھەممەد.
بەھەققى ھۇرمەتى ئەسھابى ئىشان،
بەھەققى ھۇرمەتى ئەھبابى ئىشان.

بەھەققى ھۇرمەتى دۇ گۈشۋارە،
ھەسەن بىرلە ھۇسەيىنىن خۇشكۇۋارە.
ئىلاھاكىم، بۇلارنىڭ جانى ھەققى،
جەفا بىرلە ئاقىزغان قانى ھەققى.
كېلىپدۇر ئالدىڭە بۇ پىر نۇئمان،
كى بەرگىل دەردىغە بىر دارۇ دەرمان.
بۇ نۇئماننى، مېنى سەن قىلمە نەۋمىد،
بەھەققى ھۇرمەتى تەكبىر، تەمجىد.
ئىلاھا، سەن ئانىڭ دادىغە يەتكىل،
فىغانۇ نالە ـ فەريادىغە يەتكىل.
ئىلاھا، يوق كىشىكىم سەندىن ئۆزگە،
سېنىڭ نۇئمان ئارادا مەندىن ئۆزگە.
ئانى فەرزەند ئۈچۈن كۆپ قىلماغىل زار،
غەمى فەرزەند ئىلە قىلمە گىرىفتار.

ئىلاھا، قىل دۇئالارنى ئىجابەت،
ئوغۇل بەرگىل بۇ نۇئمانغە كەرامەت.
ئىلاھا بۇ دۇئا مەقبۇل بولسۇن،
ئوغۇل بەرگىل ساڭا مەجنۇن بولسۇن.
ئانىڭ ئۈچۈن ساڭا مەن ئەيلەدىم داد،
دۇئانى قىل ئىجابەت قىلما بەرباد.
ساقالىمنىڭ ئاقىغە رەھم قىلغىل،
بۇ نۇئمان دەردىغە دەرمان بەرگىل.
كى بىچارە ئىبرۇر بۇ پىرى نۇئمان،
ئەگەر نەۋمىد ياندۇرساڭ نە ئىمكان.
ئاڭا بەستە ئىشىكىن ئەيلەگىل باز،
بۇ كۈن بولدى ماڭا ئول يارەمساز.»
تەمام ئەتتى دۇئا ئەللاھۇ ئەكبەر،
بۇ ھەم ھەيران بولۇپ ئەللاھۇ ئەكبەر.

شەيخ زاھىد دۇئاسىنى تەمام قىلغانى

بۇ نۇئمان قويۇنىۋ قۇچتى تىزىنى،
ئاياغىغە سۈرۈپ تۇردى يۈزىنى.
دېدى: «ئەي پىر مەردى ۋەلى نېئمەت.
ساڭا ھەم قىلغۇسىدۇر تەكرى رەھمەت.
ماڭا سەن بۇ يۈسۈن كۆپ قىلدىڭ ئىنئام،
سېنىڭ ئىشىكىنى ھەم قىلغاي سەرەنجام.
بار ئىبردى مۇندا بىر دۇررى شەب ئەفرۇز،
سەدەفدىن چىققان ئىبردى بەلكى يالغۇز.
يەنە ھەم بار ئىدى بىر جۇفت جەۋھەر،
نىيازىغە قويۇپ ئۇچ دانە جەۋھەر.
نىيازىغە بۇ شەيخ ئەتتى دۇئالار،
قىلىپ تۇتى كەبى تۇرلۇك ھەۋالار.
بىتىپ بىر بارچەغە تەئۇىز قىلدى،
بۇ نۇئمان قولىغە تەكرىز قىلدى.
كۆچۈڭ قىلسۇن مۇنى بويىندا ھەمراھ.
خۇدا بەرگەي ساڭا فەرزەند دىلخاھ.»
قويۇپ تەئزىم قىلدى خاجە نۇئمان،
كى شەيخ ئەتتى مۇنى ئول نەۋئى مېھمان.

قويۇپ تۇردى تۇمەن تەئزىم بىرلە،
تىلەپ رۇخسەت تۇمەن تەكلىم بىرلە.
ئىبيتتى: «ئەي پىرىم مەن ئەمدى يانسام،
بارىپ ئەمدى قەبىلەمغە ئۇلانسام.»
دېدى ئول شەيخ: «ئەي دانايى مەئقۇل.
نىيازىڭ ھەق قاتىدا بولدى مەقبۇل.
بار ئەمدى ئۆز قەبىلەڭغە ئۇلانغىل،
تەماشا بىرلە ۋەسلىڭغە ئۇلانغىل.
خۇدايىمغەكى تاپشۇردۇم سېنى مەن،
خەيالىڭدىن چىقارماغىل مېنى سەن.
سېنى مەن ھەم دۇئادا ياد قىلغۇم،
بۇزۇغ كۆڭلۈڭنى مەن ئاباد قىلغۇم.»
قىلىبان خەيرىباد ئول ئىككى ھەمراز،
بولۇبان بىر بىرىگە يارى دەمساز.
بولۇبان خاجە بۇ ئىشىدىن بەسى شاد،
ئاچىلدى كۆڭلى بولدى غەمدىن ئازاد،
يانىبان خۇجە نۇئمان يولغە كىردى،
خىرەد، جانۇ تەنىنى ھەققە بەردى.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

بەسى خۇشھالۇ خۇررەم ئېردى خاجە،
نەچۈك خۇشۇەقتلىك رو بەردى سىزگە،
خۇدا يادىغە ھەمدەم ئېردى خاجە.
قىلىك ئول ۋاقىئە تەقرىر بىزگە.»
قۇيۇندەك يۈرۈر ئېردى خوجە ئاتى،
ئەيتتى خوجە: «ئەي خەيلى خەيالىم،
سىيەھ قەئىئاس ئېردى زاتى ئاتى.
ھىكايە ئەيلەيدىن تاپقان ۋىسالىم.
يۈرۈر ئېردى قىلىبان شىددەتى جەھد،
فەلان يەردە بارىپ تاپتىم كىمەرسە،
ئاتى رەفتار ئېردى گويىيا مەرد.
جەھاندا كۆرمەدىم ئانداغ نىمەرسە.
يېتىشتى خەيلىغە كۆردىكى خۇشھال،
بار ئىكەن مەنزىلى خۇشرۇي ئەھزا،
سورادىلەر، ساڭا نە بولدى ئەھۋال.
بېرۈر ئۆتكەن كۆڭۈللەرگە دىل ئاسا.
ئانىك ھالىغە بارچە ئېردى ھەيران،
جەزىرە ئوتراسىدا بىر دەرەختى،
چىقىپ يىلباسۇن ئالدىغە فەراۋان.
تۇبىدە ئولتۇرۇپدۇر نىك بەختى.
دېدىلەر: «بارچەنىك جانى، جەھانى،
بۇ كۇن ئۆتكەنىن ئول قىلدى ھىكايەت،
فىدا بولسۇن ساڭا جانۇ جەھانى.
ماڭا مۇنداغ ئۇلار قىلدى ئىنايەت.
بولۇپسەن سەن بۇ كۇن خۇشۇەقت، خۇررەم،
يورۇدۇم تاپتىم ئانداغ مەن سىلەرنى،
ئۆزۈڭگە تاپتىك ئوخشە يار ھەمدەم.
بارىپ خۇشھال كۆرەي ئۆيدەكىلەرنى.»

خاجە نۇئمان زاھىددىن دۇئا ئالىپ يانغانلارى

تاراشتى ئۇچلەرى ھەرقايسى بىريان،
بۇزۇغ بولغان كۆڭۈللەر بولدى ئاباد.
ئۆيىگە يانىدىلەر خۇشھالۇ خەندان.
كى ھەركىم بىر بىرىن مىھمان ئەيلەپ،
كى ھەرقايسىسى ئۆيىگە يېتىشتى،
نەچە تۇرلۇك تەئام ئەلۋان ئەيلەپ.
بالا ـ بارقالارى بىرلە تاڤشتى.
كۇلۇپ، ئويناپ ئۆيىدە بارچە مەئمۇر،
كى قىلدى ئاش تاپقان سەيد بىرلە،
بۇلار ئىچرە يوق ئېردى ھېچ مەھجۇر.
كى گويا بولدى نەۋرۇز ئەيد بىرلە.
بۇ يەڭلىغ بازلار ھەڭگامە ئەيلەپ،
بولۇپ ھەرقايسى ئۆز ئۆيىدە مىھمان،
نەۋاۋۇ نەغمەۋۇ ئاغاز ئەيلەپ،
بولۇپ خۇشۇەقت خۇررەم خوجە نۇئمان.
تەماشاۋۇ تەرەبلەر بىرلە مەئمۇر،
بەنى ئامىر ئىكەۋ ھەم بولدىلەر شاد،
بىرى بىرگە دېيىشۇر ئېردى مەغرۇر.

خوجە نۇئمان زاھىدنىك سىرىنى كۆچمگە بەيان قىلغانى

ئىشىتمەك خوجە نۇئماندىن ھىكايەت
كى گويا سۇرەتى ئېردى فەرىشتە،
كېرەكدۇر، ئەلگە بولغان خاب خارەت.
ھەمە تائەت بىلە ئېردى سەرىشتە.
دېدى كۆچمگە نۇئمان: «ئەي خوجەستە،
كۆرەرمەن دۇنيادا ئەركەك ـ تىشنى،
كۆڭۈلدىن بارچە غەم بولدى كۇشەستە.
كۆزۈم كۆرگەن ئەمەس ئانداغ كىشنى.
گۇزەر تۇشتى ماڭا سەيرى بەيابان،
كۆزى گويا ئانىك پۇر نۇرى سۇبھان،
يولۇقتى ئالدىمە بىر پىرى كەنئان.
سەناۋۇ ھەمد بىرلە كۆڭلى تولغان.

سەقالىدا قارا يوق ئېردى بىر تال،
يۇزىنى كۆردۈمۇ قالدىم بولۇپ لال.
ماڭا تۇرفە ئىنايەت قىلدى ئول پىر،
مۇناجاتى ماڭا ئول قىلدى تەھرىر.
مېنىڭ ھەققىمدە ئول قىلدى دۇئالار،
بىزىڭ دەردلەرگە ئول بولدى دەۋا.
سېنىڭ ئۇچۇن بىتىپ تەئۇىز قىلدى،
ماڭا شەكلىنى ئول تەكرىز قىلدى.
كۆچىگە بەردى ئول تەئۇىزنى دەرھال،
خۇجەستە ھەم ئانىڭدىن بولدى خۇشىال،
خۇجەستە ئالدىيۇ تەئزىم قىلدى،
بۇ نۇئمانغە تۇمەن تەسلىم قىلدى.
دېدى: «ئەي خاجە بىر نىكۇ خىرەدمەند.
كى ھەق بەرسە كېرەك بىر جان پەيۇەند.
سەقايۇر بولسا ئاغرىقنىڭ قاشىغە،
ئۆزى كەلگەي تەبىب ئاغرىق قاشىغە.
سەبەب بىرلە تاڤىپسەن پىرى كامىل،
قىلۇر پىرى مۇرىدنى ھەقغە مايىل.
ئايا، ئەي خو جەنىكۇ خەستە ئاھىم،
مۇرادىم سەن ھەمە خەيلى خەيالىم.
ساڭا مۇنداغ ئىشارەتلەر بولۇپدۇر،
ماڭا مۇنداغ بىشارەتلەر بولۇپدۇر،
خۇدا بىرلە بولالى ھەم سەنۇ مەن،
ئېرۇر ئول بارچەنىڭ مەقسۇدى بەرگەن.
خەزىنە كۆپدۇرۇر يوق ئىنتىھاسى،
قەدىم ئېرۇر ئەنىڭ يوق ئىنتىھاسى.
كى بىزگە بەرگەنى بىرلە كامايىماس،
بۇ سۆزلەرگە داغى سالدىلار قىياس.

مۇرادىمىز بېرىپ ھەق شاد قىلغاي،
بارى غەم - غۇسسەنى بەرباد قىلغاي».
دېدى: «خاجە سەن ئېردىڭ بەسى غەمناك،
بۇ فەرزەند بابىدىن سەن بولما غەمناك.
كى بەرگەي بىزگە ھەق دۇررى يىگانە،
ئەدا قىلغىل ئانىڭ ئۇچۇن دۇكانە.
تىلەگىل ھاجەتىڭنى زار يىغلاپ،
مىرادىڭ ھەق سارىدىن زار ئىڭراپ.
كى مەن ھەم بۇ تەمەنى پاك ئەيلەي،
ئۆزۇمنى گويىيا بىر خاك ئەيلەي.
كى مەن ھەم ئەيلەيىن ئەفغانۇ زارى،
كۆزۇمدىن ياش ئاقىزىپ ئەبرۇ زارى.
مۇناجات ئەيلەلى بولسۇن ئىجابەت،
كى ھەق بىزگە قىلۇر فەرزەند ئىنايەت.
ئانىڭ بىرلە قىلۇرمىز كۆڭلۇمىز شاد،
ئاتىنى قويغۇمىزدۇر خاجە فەرزاد.
بولۇر دىلبەندىمىز بىريار ھەمدەم،
كى بولغاي كۆڭلۇمىز سىررىغە مەھرەم.
ئانىڭ بىرلە ئاۋۇتۇپ ئۆزىمىزنى،
كى سۇرتەرمىز يۇزىگە كۆزىمىزنى.
ئانىڭ زەۋقى بىلە بولۇپ شەھەنشاھ،
كېتەر ئەۋسافىمىز ئەزماھ تاماھ.
ئانىڭ بىرلە بولۇرمىز خۇش دىماغى،
چۇ بۇلبۇل بولدى گويا پىرى زاغى».
بۇ سۆزلەردىن تەسەللى تاپتى نۇئمان،
كۆزىدىن ياش ئاقىپ چۇن ئەبر باران.
قوپۇپ ئەزم ئەيلەدى قىلغاي تەھارەت،
خۇدانىڭ دەرگەھىنغە قويسە ھاجەت.

خوجەستە خۇدايىتەئالاغە مۇناجات قىلىپ فەرزەند تىلەگەنى

تەھارەت بىرلە ئۆزىن پاك قىلدى،
باشىن چالىپ يۇزىن بىر خاك قىلدى.
خۇدا دەرگاھىغە قىلدى مۇناجات،
فەرىشتەلەر ئارا بولدى مۇباھات.

دۇئا قىلدى تەزەررۇئ بىرلە زارى،
ياشى بولدى ئاقىپ يۇز ساري جارى.
دېدىكىم: «ئەي ئىلاھا، بار قىلدىڭ،
مېنى غەم - غۇسسەدىن ئەفكار قىلدىڭ.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

كۆتەر فەرزەند غەمىنى بۇ كۆڭۈلدىن،
كۆزۈم ياشى ئېرۇر تۆھفە كۆڭۈلدىن.
ئوغۇل بىرلە بۇ جانىمنى سۆيۈندۇر،
بۇ سەرگەردان باشىم گويا قۇيۇندۇر.
گۇلى بىر گويىيا بىر كۆركۈمىزى،
چۇ بولسۇن دائىما كۆڭلۈم ئەسىرى.
ئوغۇل بەرگىل ماڭا چۇن ماھى سۇرەت،
تۆكەر بولسۇن ماڭا چۇن فەتھى نۇسرەت.
ئاڭا بەختى ـ سائادەت يار بولسۇن،
كى ئول بىر تالىبى دىيدار بولسۇن.
تىلەرمەن بارچە ئاتئەللاھ ھەققى،
تىلەرمەن بارچە ئەبدۇللاھ ھەققى.
بەھەققى ھۇرمەتى تەۋراتۇ، ئىنجىل،
بەھەققى ھۇرمەتى تەسبىھۇ تەھلىل.
تىلەرمەن ئول زەبۇر، فۇرقان ھەققى،
تىلەرمەن رەۋزەئى «قۇرئان» ھەققى.
ياراتغان ئەرش ئىلە شەمسۇ سەماۋات،
تۆرەتكەن ئەرشۇ كۇرسى، بارچە جەننات.
بۇلار ھەققى تىلەيدۇرمەن تىلەكىم،
بۇ ھالىمدا مېنىڭ تۇتغىل بىلەكىم.
قولۇمنى ئالماساڭ بۇ ئىش ئاراسى،
كى ھەرگىز پۈتمەگەي باغرىم ياراسى.
ئوغۇل بەرگىل ئۆزۈڭگە [ئاشىنا] قىل،
بۇ تۈشكەن ھاجەتىمنى سەن رەۋا قىل.
مۇرادۇ مەقسەدىم بەرگىل، ئىلاھىم،
بۇ رەھمەت كۆزىدە كۆرگىل ئىلاھىم.
كى شەفقەت كۆزى بىرلە بىر نەزەر قىل،
گۇناھىم مەئسىيەتدىن پۇر ھەزەر قىل.
مېنى قويمە ئۆزۈمگە ئەي شەھەنشاھ،
خەلايىقغە مېنى قىل يارۇ دىلخاھ.
بۇزۇلغۇمدۇر مېنى ئۆزۈمگە قويساڭ،
تۈزۈلمەگۈم مېنى ئۆزۈمگە قويساڭ.
مېنى فەرزەند ئىلە قىلغىل سەرەفراز،
ماڭا بولسۇن جەھاندا يارى دەمساز.
ئىلاھا قىل بۇ ھاجەتنى مۇباھات.
ماڭا ياخشى ئوغۇل بەرگىل ئىنايات.
ئىشىكىڭدىن مېنى ياندۇرمە نەۋمىد،
سېنىڭدىن قەتئى قىلماي كۇللى ئۈممىد.

خوجەستە تۈشىدە ھەزرەتى خىزىرنى كۆرۈپ ئوغۇل فەرزەند تاپغانى

مۇناجات ئىچرە ئېردى ئۇيقۇ ئىلىتتى،
كى لەۋھىلمەھفۇز ئىچرە كۆڭلى كەتتى.
كۆڭۈل بىر ئايىنەدۇر ئادەم ئىچرە،
ئۇشول ھەم ئايىنەدۇر ئالەم ئىچرە.
بۇ ئىككى ئايىنە بولدى بەرابەر،
كى گويا دارۇيى تاپتى بەرادەر.
كۆرەركىم ئۇيقۇسىدا ئول خوجەستە،
كېلۇر بىر ئارىفى ئۆزدىن كۇشەستە.
باشىدا تاقىيۇ دەستارى بىرلە،
تىلىدا تەسبىھۇ دەستارى بىرلە.
رىدا بويىنىداۋۇ قولدا ئەساسى،
تەنىدە جەندەۋۇ تۈرلۈك سەداسى،
بېلىگە باغلاپ ئېردى بىركەمەر بەند،
يانىدا كۇشتىكارى قور بىلە بەند.
ئەيتتى: «ئەي خوجەستە نې غەمىڭ بار؟
يۈزۈڭدە تۇفراغۇ كۆزدە نەمىڭ بار.
تىلىڭ بۇلبۇل كەبى ئەسرار سەرۋەر،
ئاچىپسەن سەرۋەرى ئەسرار سەرۋەر.
كۆرۈپمەن ھەر زەمان بۇ نەۋئى سەرمەست،
بولۇرسەن گويىيا تۇفراغدىن پەست.
نە تۈرلۈك ھاجەتىڭ بار ماڭا ئايغىل،
مۇرادۇ مەقسەدىڭنى مەندىن ئالغىل.

رەۋا قىلغۇچىدۇرمەن جۇملە ھاجات،
كى مەندە باردۇرۇر تۇرلۇك كەرامات.
كى مەن خىزىر ئېرۇرمەن بىلمەسەڭ بىل،
كى فەرزەند تاپقاسەن گەر ئۆتسە بىر يىل.
ئوغۇل بولغاي ئاتىنى قەيىس قويغىل،
ئاڭا تۇرلۇك تۇمەن تەئزىم قىلغىل.
كى تەبئىنى ئانىڭ كۆيدۇرمە زىنھار،
كى بولغۇدۇر بەلالارغە گرىفتار.
خەلايىق ئىچرە ئانى ياخشى ئاسرا،
ئىزا، كۇلفەت ئاڭا يەتكۇرمە ئەسلا.»
بۇ سۆزلەردە خوجەستە كۆزدىن ئاچتى،
تۇشىدە بارچە كۆرگەن سىرىدىن ئاچتى.
بىروقكىم سىلكىنىپ قوپتى خوجەستە،
كى گويا ئىشق مەي ئىچتى خوجەستە.
ھوشىغە گەھ كېلىپ گەھ كېتەر ئېردى،
مۇرادۇ مەقسەدىنى تەڭرى بەردى.
بۇ كۆرگەن تۇشكە ئول خۇشھال بولدى،
گەدا گويا كى مالا مال بولدى.
نە كۆرگەننى كىشىگە سۆزلەيالۇر،
نە سىرىنى ئىچىدە كىزلەيالۇر.
خۇداغە شۇكرىلەر ئول قىلدى بىسيار،
ماڭا سەن بولدۇڭ ئەمدى يارى غەمخار.
كۆڭىلدە باغلادى نەزرى - نىيازى،
بۇ نۇئمانغە قىلىپ كۆپ ئىشق بازى.
نە ياخشى تۇش كۆرۇپمەن ئەي نىگارىم،
ئاچىلدى لالە يەڭلىغ دىلفىگارىم.
بۇ كۆرگەن تۇشلەردىن تەقرىر قىلدى،
بۇ نۇئمان خاتىرىن تەئسىر قىلدى.
بۇ تۇشلەردىن بۇلار بولدى بەسى شاد،
بۇلارنىڭ كۆڭلى بولدى غەمدىن ئازاد.
دېدى: «ئەي جانۇدىل ئاگاھ بولغىل،
بۇ خاتۇنلار ئارا بىر شاھ بولغىل.
نىيەت قىلدىلەرۇ كۆپ خەيرۇ ئېھسان،
تولا جانلىق بىلە قىلدى ئۇلار قان.
كۇشىشلار قىلدىلار كۆپ تىيۇە ئاتىنى،
بوغۇزلاپ قوي، كالا ئەيلەپ بىساتىنى.
ئەرەبلەرنى يىغىپ كۆپ خاس ئىلە ئام،
قىلىپ ئاشنىڭ مەئاشىنى سەرەنجام.
بۇ ئەللەر ھەم دۇئا - تەكبىر قىلدى،
مۇنىڭ ھالاتىغە تەدبىر قىلدى.
سەنا، تەسبىھ ئىلە ئەيلەپ مۇناجات،
خۇداغە مۇستەجاب ئولدى بۇ دەئۋات.
نىيازىغە قىلىپ كۆپ تىيۇە، قويىنى،
بۇ ئىشلار مەشھۇر ئولدى. كۆچى كۆردى

خۇدايىتەئالا خاجە نۇئمانغە فەرزەند ئەتا قىلغانى

بۇ ئۇمرى ئۆتكەن ئېردى ھەيز كۆرمەي،
ئېتەڭ كىرىنى قەترە ئەسلا كۆرمەي.
ئۆتۇپ بىر نەچچە كۈن كۆرۈپ خۇجەستە،
بارى غەم - غۇسسەدىن بولدى كۇشەستە.
ئارىندى ھەيزدىن ئول پاك بولدى،
چۇ غۇنچە يىرگىشىپ بەرچاك بولدى.
نەچە كۈن غۇنچەسى بەرچاك بولدى،
خۇجەستە كۆڭلى كۆپ چالاك بولدى.
نەچە كۈن بۇئىكەۋ بولدى ھەۋەسناك،
ئارىندى ھەيزدىن ئول بولدىيۇ پاك.
بۇ ھالەتدىن ئىكەۋلەن بولدىلەر شاد،
كى گويا شىرزاددىن تاپتى گۇلشاد.
ئىكەۋلەن ئەرۇ خاتۇن سالدى بىستەر،
كى گويا كاغەز ئۇزرە باستى بىستەر.
ياتىپ ئويناشتىلەر ئىككى گۇلئەندام،
قىلىپ ئەيشۇ فەراغەت بولدى ئەلھام.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىازمىلار ئامبىرى

سەدەف ئىچرە تافىپ بىر دۇرر جەۋھەر، تۇتار تەئۇنز پۇتۇتۇپ ھەر تۇنۇ كۇن.
خوشور قانىپ بولار خاتۇنۇ شەۋھەر. قىلىپ پەرھىز ئۇزىگە قىلدى پەرۋا،
كى گۇيا ئەيد ئىلە نەۋرۇز بولدى، قايۇ كۇن بولغۇسدۇر بۇ گىرىە راھ.
جەھان ئىچرە شەھى فىروز بولدى. كى ساقۇ تازە بولسۇن دەپ خەيالى،
خۇجەستە ھامىلە بولغان بىلىندى، بولۇر ئول بزگە بىر دەفئى مەلالى.
يېڭى باشتىن يەنە قىزدەك قىلىندى. تەبىبلار كەلتۇرۇپ ئول دارۇ دەرمان،
مۇنىك بىرلە ئۇتۇپ بىر نەچچە ئاي، كۇن، ئەگەر ئۇلسەم ئىچىمدە قالماس ئارمان.

مەجنۇننىڭ ۋۇجۇدغە كەلگەنى

تارىخان قاغۇنى بولدى چەچەكلەر، بۇ خەيرات ھەددىن تولدىيۇ تاشتى.
كى گۇيا بەرگىدە بولدى خەمەكلەر. فەقىرلەرنى يىغىپ ئىنئام قىلدى،
خۇجەستە ھەملەنىڭ ۋەقتى يېتىشتى، ئاياغى، باش، بويى گۇلفام قىلدى.
كى گۇيا بۇ خەمەكلەر بارچە پىشتى. ھەمە زاھىد بىلە ئالىمۇ، قازى،
خۇجەستەنىك بويى ئاغىر بولدى، بارىن قىلدى بۇلار راغىبۇ رازى.
قارىن ، قورساقى ھەم ئاغىر بولدى. بارىن سۆيدىيۇ شەھزاد ئەھلى دىلنى،
بەناگاھ بولسەكى تۇلغاق بەيدا، ھەمە ئارىۇ ئاشىق، باغدا گۇلنى.
بولۇر ئىپردى ئىپرى جان بىرلە شەيدا. ھەمە جەمئ ئەتتى ئەشرافۇ ئەكابىر،
يىغىلغان پارە بۇ ئەنگىزى شەھبان، بارىن غايىب ئەرەبلەر بولدى ھازىر.
ھەمە چۆرە لەبىدە ئىگراشىبان. قىلىپ تۇرلۇك تەئام ئەلۇانۇ ئەلۇان،
دەر ئىپردى بۇ خۇجەستە، ۋاھ ـ ۋەيلا، يىغىپ بۇ خەلقنى ئول قىلدى مىھمان.
بۇ ھالەتلەر بىلەكىم ئاھ ـ ۋەيلا. قىلىپ قەندۇ ئەسەللەر بىرلە شەربەت،
فەرەھ تاپتى بۇ خاجە كۆڭلى دەرھال، قىلىپ كۆكنار، مەئجۇن بىرلە سۇھبەت.
نىياز ئەتتى خۇداغە جان بىلە مال. قىلىپ قىلسە بىرۇنج ئۆگرەۋۇ ھەلۋا،
سەدەفدىن چىقتىيۇ دۇرر شەب ئەفرۇر، يەنە چۆپ، چۆچىرە، نارىنۇ، بوغرا.
بولۇبان خاجە نۇئمان شاھ فىروز. قىلىپ تەييار خىل ـ خىل رەۋغەنى نان،
ئانى كۆردىيۇ نۇئمان شاد بولدى، بۇ نانىدن تازە بولدى جانۇ ئىمان.
سۆيۇندى غەمدىن ئول ئازاد بولدى. بۇ نەچچە خىل ئەئاملار قىلدى بىسىيار،
بۇ كانىدن تاپتى بىر لەئلى دىلئارا، كىشىكىم كور بولدى بولسە ئەغيار.
بۇ ئوغلىنى كۆرۈپ بولدى دىلئاسا. ئاتىنى قويدىلەر قەيىس ئىبنى نۇئمان،
بەھشتىدىن چىقتى يا بىر ھۇر غۇلمان، بۇ ئاتىغە رەھمەت ئەتتى بارچە مىھمان.
نىياز ئەتتى خۇداغە مال ھەم جان. بەنى ئامىر قەبىلە شاد بولدى،
ئانىك شۇكرىغە نۇئمان ئەيلەدى نەزر، كۆڭۇل قايغۇسىدىن ئازاد بولدى.
دىلۇ جان بىرلە گويا شەمىس ئىلە نەزر. ئۇيى ـ ئۆيلەردە ھەم ئىززەتلەر ئاغاز،
بۇ خاجە كۆپ خەزىنە ئاغزىنى ئاچتى، پەرىلەر بىرلە گويا بولدى ھەمراز.

بەنى ئامىر بۇ نۇئمانغە قۇۋاندى،
بۇلار گويياكى بىر تاغقە قۇۋاندى.
كۆرە كەلدى بارى نۇئمان ئۆيىمگە،
بۇلار بولدى بارى مىهمان ئۆيىمگە.
كى نۇئمانغە ئۆيى بولدى ئەيدگاھ،
كىتىپ ئاۋازەلەر ئەزماھى تا ماھ.
قىلىپ يەتتە كېچە - كۈندۈز مىهمان،
بارى بۇلبۇل بولۇپ مۇرغى خۇش ئەلھان.
قىلۇر ئېيدى ھەمە نەغمە نەۋالار،
كى ئاغرىق دەردىگە تاپتى دەۋالار.
كى بۇ نۇئمان كۆچى خۇشھال بولدى،
گەدا گويياكى مالا مال بولدى.
بۇ خاجە ھەم يەنە باشتىن قىلىپ توي،
تىيۇە، ئاتۇ كالا ۋە ئۆلتۇرۇپ قوي.
تەئاملار كۆپ قىلىپ ئەلۋان - ئەلۋان،
بۇلارغە ئەيلەدى جاننى قۇربان.
سەرۇپالار بېرىپ قىلدى سەرەفىزاز،
بارى بولدى بۇ نۇئمان بىرلە ھەمىزاز.
بۇلار ھەم پىشكەشلەر قىلدى سۇۋغات،
ھەمە قۇتلۇغلۇغىغە تىيۇەۋۇ ئات.
بەھىشتىلەر كەبى خۇشھالۇخۇررەم،
پەرى بىرلە مەلائىك بولدى ھەمدەم.
بارى ئەلنىڭ دەرىغ ئاغرىق شىشىلدى،
ھەمەنىڭ غۇنچەسى گۈلدەك ئاچىلدى.

بىرى گۈلگۈن قەباسى بىرلە مەغرۇر،
بىرى بىرگە بولۇبان زارۇ مەھجۇر.
بىرى مەھۇەش جەمالى بىرلە شەيدا،
بولۇر ئېردى تولا ئۇلفەتلەر پەيدا.
بىرى قاشى قاراغە ئاشىق ئېردى،
بىرى فەرھاد بېرى ھەم ۋامىق ئېردى.
بىرى نازۇك نىھالى بىرلە خۇشھال،
بۇلارنىڭ ئالدىدا تۇتى بولۇپ لال.
بىرى غۇنچە لەبىنىڭ ھەسرەتىدە،
تەماشا ئەيلەبان بۇ ئىشرەتىدە.
بىرى ھەم سىيمتەنلەرگە خەبىدار،
بىرى بىرگە بولۇبان يارۇ دىلدار.
بىرى - بىرى بىلەن كۆڭلىن ئاۋۇتۇپ،
بىرى بىرنىڭ يىراقنى ياۋۇتۇپ.
نەچە كۈن بۇ ياسۇن ئىشرەتلەر بىرلە،
ئاغىرلاپ بىر - بىرىن ئىززەتلەر بىرلە.
ئويۇن ھەڭگامەلەر ئاخىرغە يەتتى،
بۇلارنىڭ شۇھرەتى ئالەمگە يەتتى.
تەمام ئولدى بۇ نۇئمان ئۆيىدىن بەزم،
بۇ مىهانلار بارى ئۆيگە قىلىپ ئەزم.
ۋىدائ ئەيلەشتىلەر بۇ خاجە بىرلە،
كۆتەردى زەللەلەرنى مۇنچە بىرلە.
بۇلار مەجلىسلەرىنى ئەيلەب ئېتمام،
ئۇزادى بارچەسى ھەم خاس ھەم ئام.

مەجنۇننى تەئرىق قىغانلارى

بۇ قەيىس ئېردى ئاناسغە ئويۇنچۇق،
بەنى ئامىرغە ئېردى بىر قۇۋانچۇق.
ئوغۇل ئېردى چۇنان بىر ماھى تەلئەت،
پۇتۇلگەندۇر ئاڭا ئىشقى مۇھەببەت.
قاشىنىڭ تەرزى گويا بىر ھىلالى،
قەدىنىڭ نازۇكى نەخلى نىھالى.
لەبى غۇنچە ئىدى ياقۇتۇ مەرجان،
بەنى ئامىرلاغە ئول كەلدى مىهمان.

خىجىل ئەردى كەۋاكىپ زۇھرە بىرلە،
كى ئوينار ئېردى ئول خەر مۇھرەبىرلە.
كى ھەر كۆنده بىر ئايلىق بولۇر ئېردى،
يىدى ئۆينى مۇئەتتەر قىلۇر ئېردى.
ئاڭا يۆرگەك قىلىپ كىمخابۇ ئەتلەس،
كى رەشكىن ئېردى ئاندىن چەرخى ئەتلەس.
قىلۇر ئېردى تۇمەن تەئزىم ئاناسى،
كى ئىكرام ئىچرە يوق ھەرگىز خەتاسى.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئاڭا قىلدىلار دائىم بىر قۇش ئاندا،
تايانۇر ئېردى ئۇرنىدىن قوپاردا.
ياشى ئوتتۇرا، چىرايى قوخلۇق ئېردى،
ھەمە خاتۇنلار ئىچرە مەخلۇق ئېردى.
جىلا چەككۈش ئېردى قار ئاۋاز،
بارى مىكرۇ ھىيلىلەر ئىچرە تەنباز.
كۆمۈر سۈرتۈپ قاشىغە ئوسمە يەڭلىغ،
يۈزى ئېردى ئانىڭكى باسمە يەڭلىغ.
بۇ فەند بابىدا شاگىرد ئېردى ئىبلىس،
ھۇنەر ئېردى ئاڭا بۇ مىكر تەلبىس.
ئۇجۇبە ئېردى ئول ئۇگرە پىشانە،
بېرۇر ئېردى جەۋانلىقدىن نىشانە.
يانىدا قامچىسۇ ئىگنە قولىدا،
خوتۇنلارغە يەمان سۆزلەر تىلىدا.
كۆزىگە كۆپ كىشىنى ئىلماس ئېردى،
ئۆزىدىن ئۆزگەنى ئول بىمەس ئېردى.
ئاڭا مۇنداق خاتۇننى قىلدى دايە،
گۈل ئۈزرە قىلدى گويا ئەبرى سايە.
بەناگاھ قەيسىنى قولىغە ئالدى،
كى گويا باغرى بىرلە يەرگە چالدى.
كۆزىنى ئاچتى كۆردى بۇ قەرىنى،
مەگەر زىندانغە سالدى بۇ پەرىنى.
يىغى سالدى بىرئوق چىمدىلاغاندەك،
جەراھەت بولدى باغرى تىرماغاندەك.
ئاچىپ ئاغزىن يۇمۇپ سالدى كۆزىنى،
بۇ يەڭلىغدۇر دېيان دۇنيا يۈزىنى.
خەيال ئەتتى بۇ ئالەمغە ئۇجۇبە،
ئاناسى ئېردى گويا ئەسكى جۇبە.
يىغىدىن بىر زەمان ئولتۇرماس ئېردى،
كۆزىن ئاچىپ يۈزىنى كۆرمەس ئېردى.
نەدامەتلەر قىلىپ بۇ كەلگەنىگە،
ئاناسىنىڭ يۈزىنى كۆرگەنىگە.
خەيالىغە بۇ كەلدى، چىقىسە جانى،
قۇتۇلسە بۇ قەرىدىن بىر زەمانى.
زىيادە قىلدى ئول سائەت بەسائەت،
بۇ نۇئمانىدىن ئۇچۇپ كۆككە فەراغەت.
خەيال ئەتتى ئەيالنى كۆردى، تۇتتى،
ھەمە زەھر، ئاغۇۋۇ خۇنابە يۇتتى.
مۇشەۋۋەش بولدىيۇ زېھنى ئالمشتى،
كى گويا شىرنى شىرنىغە ئالمشتى.
دۇئاخانلار ئوقۇر ئېردى دۇئالار،
بۇ نۇئمان ئېيتىبان ھەقغە سەنالار.
كۆڭىلدە ئەيلەدى ئول نەزرى نىيەت،
بۇ ئامىر ئەھلىغە تۇشتى بۇ شۇھرەت.
يىغىلدىلار ئاڭا قىزۇ جۇۋانلار،
ئانىڭ ھالاتىغە ئەيلەب فىغانلار.
يۇۋار ئېردى ئانى ھەر نەرسە بىرلە،
تۇرار ئېردى يىغىسى بۇسە بىرلە.
قۇچاقىغە ئالىپ بىر ھۇرۇەش قىز،
ئانىڭكى كۆلكۈسى ئېردى شەكەر رىز.
چىرايى ئېردى بىر ماھى دىئارا،
مۇنىڭكى بۇنچەسى بولدى دىلئاسا.
كۆلۈپ ـ ئويناپ بۇ قىزغە تىكدى كۆزىن،
ئاچىلغان لالە يەڭلىغ ئاچتى ئاغزىن.
قىلىپ بۇ قىز ئەۋۋەل ئىنگاھ ـ ئىنگاھ،
قاتىپ سۆز بولدى ئول گويا بىر شاھ.
خەيال ئەتتىكى بىر ھۇرى بېھىشتى،
مۇنىڭ ئېردى بۇ سۆرەت سەرنەۋىشتى.
بۇ قىزنىڭ يۈزىگە ئەيلەپ تامەشا،
بولۇر ئېردى كۆڭۈللەرگە دىلاسا.
يىغىسى پەست بولدى بۇ بەلادىن،
قۇتۇلدى خاجە نۇئمان مىڭ جەفادىن.
كى گويا ئەبرىدىن چىقتى تولۇن ئاي،
ۋەيا سۇمرۇغ ئالدى بىر تۇرۇمتاي.
ئاچىلدى چېھرىسى خۇرشىد يەڭلىغ،
بۇ خوجە بولدى ئول جەمشىد يەڭلىغ.
بۇ خۇشھاللىق ئارا كەلدى ئاناسى،
بالانىڭ ئېردى ئول يۈزمىڭ بەلاسى.
قۇچاقىغە ئالىپ ئاغزىغە سۆيدى،
كى گويا بۇ بالانىڭ جانى كۆيدى.

كى يىغلاپ قىلدى ئۆزىن پاره - پاره،
تاپىلماس ئول يىغدىن ئۆزگه چاره.
ئۆزىن بىر - بىر قىلىپ قىقاس سالدى،
پۇتى - قولىنى ئول يەرلەرگه چالدى.
بەناگەھكم تەتى سالدى بالاغه،
كى گويا بۇ قەرى قالدى بەلاغه.
نه بولغاي ئەمچەكىن ئاغزىغه ئالسه،
كى سۇتىنى شۇمۇپ بىر قەتره ئەمسه.
چالىنىپ يىغلابان بۇ قەيسى بىھال،
هالىدىن كەتتى ئول بولدىيۇ بەد هال.
تۆكەر ئىردى ياشىن چۇن ئەبر باران،
بولۇر ئىردى ياشى يۇنجىيۇ مەرجان.
بۇ هالەتده كىلىپ رەئنا جەۋانى،
قۇچاقغه ئالىپ بىر سۆيدى ئانى.
كۆزىن ئاچتى يۇزىگه باقتى ئولدەم،
كى زۇهراسى بىلە ئول بولدى هەمدەم.
كى هاي - هايۇ دەبانكىم ياخشى - ياخشى،
بۇ هالەتده ئول ئىردى تۇرفه ياخشى.
بۇ هەم گۇل بولدى رەئنانىڭ يۇزىگه،
بېرۇر ئىردى تەسەللىيۇ ئۆزىگه.
يىغسى پەست بولدى بۇ بالانىڭ،
ئۆزى گۇلچېھرەئى كۆزى ئالانىڭ.
كى بىلدىلەر مۇنىڭ بۇ خۇيى بولغاي،
چىرايلىق كىشىلەر دىلجۇي بولغاي.
بىجىق سالدىكى ئول رەئنايى مەھۇەش،
ئىمىشكه ئالدى ئول خۇشرۇيى دىلكەش.
يەنه ئويناقلابان خۇشھالۇ خۇررەم،
بۇرەئنا بولدىيۇ سىرىغه مەھرەم.
كېكەش بىرله مۇنى قىلدىلار دايه،
كى گويا بىر هۇمايه سالدى سايه.
مۇنىڭ بىرله تەسەللى تاپتى كۆڭلى،
هەمه مەئلۇم قىلدى بارچه خەيلى.
ئانىڭ مەئجۇنى ئېردى ئىشق بىرله،
سىرىشته بولغاي ئېردى سىدىق بىرله.
زەكاسىدا بار ئېردى ئىشق مەيلى،
كى ئاخىر بولغۇسى مەھبۇب مەيلى.
كۆرۈڭلەركىم، خۇدانىڭ قۇدرەتىنى،
قىلىپ ئىشقىغه مايىل سۇرەتىنى.
مۇھەببەت سۇيىدىن ئىچكەن قارا تاش،
بولۇپ ئالەمگه مەشھۇر ئول قاراقاش.
گەھى ۋەھدەت شەرابىن ئېچىپ بىردەم،
خۇدا يادى بىله بولغاي دەمادەم.
ئەگەر ھىممەت قىلىپ ئىچسەڭ بۇمەيدىن،
ئىنايەت تاپغۇڭ ئول قەيىۇمى هەيدىن.
قولۇڭدىن كەلسه گەر قىلساڭ بۇ ھىممەت،
هەمه مەخلۇق ئارا تاپغۇڭدۇر رەھمەت.
مۇھەببەت ۋادىسىدۇر بىر قۇۋانچۇق،
بارى ئىشىدىن ئېرۇر مەھكەم تايانچۇق.
كى دائىم ئەيلەسه گاهى بەگاهى،
بۇئىشىدىن ئۆزگەسىدۇر گاهى - گاهى.
مۇنىڭدىن ئۆزگه ئىشنى ئىش دېمەسلەر،
غەمى ئىشقىدىن ئۆگۈتنى يېمەسلەر.
بۇ سۆزلەرنى دېدىم نادانۇ دانا،
ئىشىتسۇن پىر بولسۇن خاهى بەرنا.
كۆزۈڭنى ئاچ ئانىڭ سۇنئىنى كۆرگىل،
ئانىڭدىن ئۆزگەنى تۇفراقغه كۆمگىل.
كۆرۈڭ خانىدەۋۇ باقى ئۆزىدۇر،
ئانىڭ ۋەسلى ساڭا دۇشمەن كۆزىدۇر.
هەبادۇر ئۆزگەدۇر مەۋجۇد ئالەم،
پەنادۇر ياپەرى يا چىن ئادەم.
ئەگەر ئاقىل ئىسەڭ بۇ فىكرىنى قىل،
ئەگەر بىلمەس ئىسەڭ بۇ سۆزلەدىن بىل.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مەجنۇننى بۆشۈككە سالغانلارى

بۆشۈككە سالدىلار بۇ قەيىس قەسنى،
سورار ئېردى كىشىدىن ئىشق سۆزى،
ياتار ئېردى شوراپ ھەردەم لەبىنى.
.يانار ئېردى ئانىڭ شەمئى فىروزى.
بۆشۈك ئىچرە ياتىپ ئىشقى بار ئېردى،
كى ئاشىق ئىلىدىن ھەردەم ھىكايە.
نەشاتى ئىشقىغە زەۋقى بار ئېردى.
مۇڭا بەختۇ، مۇھەببەت ھەمچۇ دايە.
سۆيۈنۈپ ئىشق ئۇچۇن ھەردەم تەرەبلەر،
كېچە - كۈندۈز بۇ ئېردى فىكرۇ يادى،
يىغلىغۇر ئېردى ھەر تۈرلۈك ئەرەبلەر.
قىلۇر ئېردى تەنەئۇم بىرلە شادى.
ئويۇن - كۈلكى بىلە تەربىيەت ئەيلەپ،
شىكار ئېدى ئاڭا ئىشقى مۇھەببەت،
نەشاتى ئەيىش ئىلە تەبئىيەت ئەيلەپ.
شىكار ئەيلەپ بەلاۋۇ رەنج - مېھنەت.
يىغىپ نۇئمان ئەلىنى نەغمەلەرنى،
مۇھەببەتلىك كىشىلەرنى قاشىدىن،
فەراۋان ئەيلەبان كۆپ تۇئمەلەرنى.
يىراتماس ئېردى ئۆزۈلۈپ باشىدىن.
بۇ قەيىس ئۇچۇن قىلىپ نەغمە - نەۋالار.
بۇ ئىشق ئەھلىغە ئېردى ئارزۇمەند،
ئىشىتكەنلەر قىلىپ مىلك جان فىدالار.
قىلۇر ئېردى بۇ ئىشقە ئەۋج خۇرسەند.
سۆرۈد ئەيلەپ بۇ ھافىزلار تەمامى،
سۆراپ فەرھاد - شىرىندىن ھىكايەت،
بولۇر ئېردى كۆڭۈللەر قەيىس رامى.
ئۇلار ئەۋسافىنى ئەيلەپ ھىمايەت.
نەۋا ئەيلەپ بارىسى ئۇد ئىلە چەڭ،
يەنە يۈسۈف - زۇلەيخادىن سوراپ سۆز،
قىلىپ تۈرلۈك مەقامات بىرلا ئاھەڭ.
قىلىپ ئۇممان كەبى ئىككى قارا كۆز.
بەناگەھ قالۇنۇ بەربەتنى چالسە،
يەنە ۋامىق بىلە ئۇزرا ئىشنى،
بارى ئاقغاي خەزانى قانچە بولسە.
كېچە - كۈندۈز ئۇلارنىڭ ئەندىشنى.
بولۇپ بۇ قەيىسغە مۇندىن تەسەللى،
بۇلار ھالاتىغە ھەسرەتلەر ئەيلەپ،
قىلىپ ئېردى خۇدا ئاندا تەجەللى.
بۇ ئاشىق ئەھلىغە ھەيرەتلەر ئەيلەپ.
يىگىتلەر ھەر تەرەفدە زەۋق ئەيلەپ،
بۇلاردىن ئەيلەبان ھەر بىر نىشانى،
نەۋاۋۇ نەغمەۋۇ كۆپ شەۋق ئەيلەپ.
قىلىبان نالەۋۇ ئاھۇ فىغانى.
بارى ئەيلەپ شەرابى شەۋقىدىن نۇش،
مۇنىڭ بۇ ھالىغە خەلق ئېردى ھەيران،
قەرىلەرغە كىرەر ئېردى ھەمە جۇش.
يۈرەك باغرى بارىنىڭ ئەزدى بەريان.
بۇ ھالەتىدىن ھەمە ھەيران ئېردى،
كى باردۇر ئىشق شەھرى ئىچرە بازار،
ھەۋاۋۇ ئىشق باشىدىن باشقە ئېردى.
يىغلىغان ئېردى كۆپىدىن - كۆپ خەريدار.
كى گويا قەيىس بىر قىران ئېردى،
خەريدارى ئانىڭ بىسيارى ئېردى،
بۇ يەكلىغ ئەيىش ئىلە تۆرت ياشقە كىردى.
بۇ دۇنيادىن ئۇلار بىزار ئېردى.

مەجنۇننى ئاتاسى مەكتەبغە بەرگەنى

بۇ ئەسنادا ئانى مەكتەبغە بەردى،
ئۆتۈپ مۇندىن بۇ نەچە ئايۇكۈنلەر،
ئەلىفبەنى ھەمە كۆڭلىگە تەردى.
ئوقۇشىدىن خالى بولماي تۇنۇكۈنلەر.

چۈنانچه زەۋقى بار ئېردى ئوقۇشغه،
بۇ نۇئماندەك كىشى يوق ئېردى يانه،
رەۋاسى يوق ئىدى ئويناپ كۈلۈشغه.
يۇرۇپ ئالدىدا كۆپ ئادەم پىيادە.
مۇنىڭكى هەر تەرەف ئاۋازى كەتتى،
مۇنىڭدا بار ئېردى كۆپ خەيرۇ ئېهسان،
شەهەردىن شۇهرەتى سەهراغه كەتتى.
مۇڭا ياتۇ ئۆز ئېردى بارچه يەكسان.
مۇنى ئەستەپ كېلۈر ئېردى كىشىلەر،
كېچه ئول تائەت ئەيلەپ ياتماس ئېردى،
تەمامى خەيلىدىن ئەركەك - تىشىلەر.
يامان ئىشلارنى هەرگىز قىلماس ئېردى.
بار ئېردى بىر بەنى ئۇزرا ئاتاسى،
كى هەمسۇهبەت ئىدى ئالىملار بىرله،
ئاتاسى ئىچره يوق هەرگىز خەتاسى.
قەۋى دۇشمەن ئىدى زالىملار بىرله.
ئۇلۇغ ئېردى، ئانىڭ ئاتى سەراقه،
خۇدا يادى بىله كۆڭلىن قالىپ شاد،
مۇنىڭ گۈلباڭلارى كەتكەن يىراقه.
ئىشىدۇر ئاه - زارۇ ناله - فەرياد.
بەنى ئۇزرايىنىڭ سەردارى ئېردى،
سەئادەتمەند ئىدى ئول ياخشى كىردار،
ئۇلارنىڭ بارچەسى زەردارى ئېردى.
شەرىئەت بۇيرۇغىن ئول قىلمايىن خار.
ئۆزى دانا كىشى ئېردى خەردمەند،
بۇ يەڭلىغ ئۇمرىنى ئۆتكەرگەن ئېردى،
فۇنۇن بابىدا ئېردى ئول هۇنەرمەند.
تەۋەككۇل بىرله ئىش پۈتكەرگەن ئېردى.
بارى تەدبىر ئىچره ساهىبى راي،
ئانىڭ ياخشىلىقىن تەئرىف قىلسه،
ئۆزى هەم ئالىمۇ قازىيۇ هەم باي.
سفاتىنى ئانىڭ تەۋسىف قىلسه،
مۇنىڭ سۆزى ئىلىنده مۇهر تىللا،
بۇ سۆز بەسيار ئولۇپ بولغاي مەلامەت،
بۇ قىلغان ئىش بۇزۇلماس ئېردى ئەسلا،
ئوقۇغانلا تىلى بولغاي كەلالەت.
يوق ئېردى هېچ مۇنىڭدەك ئالەم ئىچره،
ئەگەر ئاقىل ئىسەلەر فەهم قىلغاي،
جىنۇ دېۋه، شەياتىن، ئادەم ئىچره.
بۇ سۆزلەرگه گەه ئاشقلار قۇۋانغاي.
ۋۇجۇدىدىن ئانىڭ فەرزەندى بولماي،
بۇ سۆزلەر دام بولغاي ئىشق سەييات،
كى فەرزەند يۇزىنى ئالەمده كۆرمەي.
بۇ ئالەم ئىچره بولغاي غەمدىن ئازاد.
كى يەتكەن ئۇمرى ئانىڭ ئاخىرىغه،
هەمه ئازادەلەر ئالغاي بۇ پەندىم،
مەلامەت كۆپ ئىدى بۇ قاسىرىغه.
يىگەيلەر نوقل، شەكەر بىرله قەندىم.
تىلەكى كېچه - كۈندۈز دائىم ئېردى،
قۇلاقىغه كىشكىم ئالسه بۇ پەند،
كۈنى روزه تۇتۇپ شەب قايىم ئېردى.
تەۋەككەل بىرله ئەيلەي ئۆزنى خۇرسەند.

تەمسىل هىكايەت

دەيىن نەچه سۆزۈم بارئەي خىرەدمەند،
يەلۇ ئوت، ئاب، گىلدىندۇر ۋۇجۇدۇڭ،
مۇنى ئالسه بولۇر هەركىم هۇنەرمەند.
ئېرۇر ئىككى كىشىدىندۇر ۋۇجۇدۇڭ.
كى ئەي فەرزەندى ئادەم زىكر قىلغىل،
سالىپ دېهقان تەهقىق ئول ئۇرۇغۇڭ،
كى ئەۋۋەل - ئاخىرىڭنى فىكر قىلغىل.
ئانا قارنى ئىدى تۇرغان تۇرۇغۇڭ.
يوق ئېردى بۇ ۋۇجۇدۇڭدىن نىشانه،
بىرى يولدىن ئىككى مەنزىلگه كەلدىڭ،
كى قەترە نۇتفەدىن بولدۇڭ ئەيانه.
يوق ئېردى مەملەكەت مەهمىلگه كەلدىڭ.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىازمىلار ئامبىرى

ئاتاڭ بىرلە ئاناڭ دۇانە ئېردى،
كى ئەسلىڭ نۇتفەۋۇ بىردانە ئېردى.
بولۇپ بىر نەچچە كۇن ئاندا مەكانىڭ،
سەدەفدە بولدى بۇ دۇرر مەئانىڭ.
فەرىشتەلەر سېنى تەربىيەت ئەيلەپ،
كى جان بىرلە ساڭا تەبئىيەت ئەيلەپ.
تۇشۇكدىن چىقتىڭ كىردىڭ بۇشۇككە،
يەنە كىرگۈڭ بۇشۇكدىن بىر تۇشۇككە.
بۇ ئالەم گۇلشەنىدە غۇنچە ئېردىڭ،
ھىلى مۇنچەسەن ئەۋۋەل قانچە ئېردىڭ.
ئەگەر ئۇمرۇڭ مىڭ ئولسە بىبەھادۇر،
بۇ تەندىن چىقسە جان بولغۇڭ بەلادۇر.
سېنىڭ ھۇسنۇڭ ئېرۇر بىر باغى گۇلزار،
بولۇرسەن نەچچە مۇددەتدىن كېيىن خار.
ئاتاڭ سالدى ئاناڭغە تۇخم نۇتفە،
ئانىڭدىن بولدى پەيدا نەچچە فىرقە.
نەچە كۇن سەبزە يەڭلىغ خۇبۇ مەرغۇب،
بولۇپ ئالەم ئارا مەتلۇبى مەھبۇب.
ياتىبان تۇفراق ئاستىن ئاندا ئول خاك،
مۇرەببى بولدى ئاندا ئول زەئفى خاك.
ئۇتۇپ بىر نەچچە كۇندىن غۇنچە بولدۇڭ،
جەھان ئىچرە كى گويا گۇلچە بولدۇڭ.
چۇ غۇنچە يېرلىشىپ بىرچاك بولغۇڭ،
بولۇبان گۇل، توزۇبان خاك بولغۇڭ.
كى ئېرسەڭ لالەۋۇ گۇللەر بىلە باغ،
خەزان ئەتكەي سېنى پەيدا بولۇپ داغ.

ئەگەر كەلسە ئەجەل بادى خەزاندەك،
گۇلى چېھرەڭ بولۇر بارى خەزاندەك.
ئەگەر گۇل بولساڭ ھەم توزغۇڭۇ كەتكۇڭ،
ئەگەر ئوت بولساڭ ھەم ئۇچكۇڭۇ كەتكۇڭ.
بولۇرسەن بارى مەندىڭ يوقمۇ ئېردىڭ،
جەھاندا ئاچ مەندىڭ توقمۇ ئېردىڭ.
كى قالماس بۇ ۋۇجۇدۇڭدىن نىشانە،
قالۇر ياخشى ئىشىڭدىن بىر نىشانە.
پۇلۇڭ مالىڭدا تولسە بارچە ئالەم،
بولۇر بىر سائەت ئىچرە بارچە بەرھەم.
قىلۇرسەن ئۇتكەن ئىشقە كۇپ پۇشەيمان،
كى بەرمەس فائىدە مىڭ قىلغانغە ئەفغان.
بىلىپ قىلغىل ئىشىڭنى ئەي دىلاۋەر،
كۇنى بولغاي ئاڭا ئاندىن دىلاسەر.
ساڭا نېگە كېرەك مۇنچە تەكەببۇر،
كى ئالدىڭدا ئېرۇر مۇنچە تەھەييۇر.
نەدەپ مۇنچە تەكەببۇرلار قىلۇرسەن،
بۇ ھالىڭغە تەسەۋۇرلار قىلۇرسەن.
بۇدۇر ئەھۋالىڭ، ئەي فەرزەندى ئادەم،
ۋەفا قىلماس ساڭا مەۋجۇد ئالەم.
ۋەفاسىز دۇنياغە بەرمە ئۇزۇڭنى،
يامانغە تىكمەگىل ھەرگىز كۇزۇڭنى.
سۇدىدىن بولغۇسى كۇپرەڭ زىيانى،
تولا ياخشىسىدىن بولغاي يامانى.

ئەللامە تەئالا خوجە نۇئمانغە فەرزەند بەرگەنىنى ئىشىتىپ

خاجە سەراقە كەلگەنى

سەراقە كەلدى نۇئماننىڭ قاشىغە،
تۇتاشىپ ئوت ئاياغىدىن باشىغە.
كۇرۇشتىلەر ئىكەۋلەن يارۇ دىلدار،
ئەيتىشتىلەر بۇلار كۇپ سىررۇ ئەسرار.
قىلىپ ھەر نەۋئىدىن ھەرفى ھىكايەت،
ئاچىپ ھەر بابىدىن تۇرلۇك رىۋايەت.

سەراقە ئەيدىكىم: «ئەي خوجە نۇئمان،
بۇ كۇن بولدۇم سېنىڭ ئۇيۇڭدە مېھمان.
ئىشىتتىم كىم بىر ئوغلۇڭ بولغان ئېرمىش،
جەھانغە شۇھرەتى جىق تولغان ئېرمىش.
ماڭا قىلدىلار ئاندا ۋەسفى بىسيار،
ئانى كۇرمەككە بولدى كۇڭۇل زار.

جەهان ئىچرە بولۇپ ئېرمىش فەسانە،
جەمئى ياخشىلار ئىچرە يىگانە.
ئىشىتتىم ۋەسفىنى بولدىيۇ ئەرمان،
تەنىمدە قالمادى بىر زەررە دەرمان.
ئانى كۆرمەك ئەگەر بولسە مۇيەسسەر،
دىماغىم تازە بولغاي خۇش مۇئەتتەر.
قايان باردىيۇ ئول قەيسى دىلارا،
ئانى كۆرسەم ماڭا بولسا دىلاسا.
ئانىڭ ۋەسفىدە جانىمنى ئاۋۇتسام،
بۇ كۆڭلۈمدەكى ئوتلارنى ساۋۇتسام.
بۇ كۆڭلۈم غۇنچەسى ھەردەم ئاچارمەن،
كۆزۈمدىن دۇر ئىلە مەرجان ساچارمەن.»
دىدى نۇئمانكى: «ئەي جانىم بەرادەر،
فىدا ئەيلەيكى مەن ھەم جان ئىلە زەر.
بالام زەۋقى ئېرۇر كۆڭلۈم كەلامى،
ئاڭا مەكتەب ئېرۇر بۇ فەتھ بابى،
كى تۇرفە زەۋقى باردۇر بۇ ئوقۇشقە،
مۇئەللىمدە رىزا يوقتۇر سوقۇشقە.
بولۇپ كۆڭلى ئانىڭ مەكتەبدە رەۋشەن.
ئېرۇر مەكتەب ئاڭا چۇن باغى گۈلشەن.
مېنىڭ ھەم بۇ كۆزۈم ئىچرە قاراغىم،
جەهان ئىچرە ئېرۇر خاتىر فەراغىم.
كۆيەر جانىم ئەگەر ئايرىلسە بىردەم،
ئېرۇر ئول مۇنىسى جانىمغە ھەمدەم.
مېنىڭ ئالدىمدا ئول جاندىن ئەزىزدۇر،
جەهانىنىڭ ياخشى شاهى باتەمىزدۇر.
خۇيىنىڭ ياخشىسى رىزۋاندىن ئارتۇق،
قەدىنىڭ ياخشىسى تۇبىدىن ئارتۇق.
كۆزىنىڭ تەرزىدۇر ئاھۇيى مۇشكىن،
فەقىر [لىق] بابىدا ئابدالۇ مىسكىن.»

ئۆزى بۇ سۆز ئارا بىر قۇل بۇيۇردى،
ئانى سۈرئەت بىلەن يولغە بۇيۇردى.
بارىبان قەيسىنى يەتكۈردى دەرھال،
كۆرۈپ بولدى سەراقە كۆڭلى خۇشھال.
قۇچاقىغە ئالىپ يۈزىگە سۆيدى،
بۇ قەيىس ئۇچۇن يۈرەكنى باغرى كۆيدى،
دىدىكىم: «ئەي بالام، جانۇ جەهانىم،
فىدا ئەيلەي ساڭا رۇھى رەۋانىم.
ماڭا [ھەم] سەن كەبى بەرگەيمۇ جەببار،
تىلەكىم مۇستىجاب ئەتكەيمۇ سەتتار.
سېنىڭدەك بىر بالاغە ئارزۇمەند،
كى ئەقلۇ ھۇش ھەم بولسە خىرەدمەند.»
ئايتتى خۇجە نۇئمانغە: «بەرادەر،
ماڭا سەن بولغىل ئەمدى يارۇ ياۋەر.
كى مەندە يوقتۇرۇر بىر جان پەيۋەند،
مۇڭۇم يوقتۇر مېنىڭ ھەم غەيىر فەرزەند.
ئۇشول شەيخ ھەزرەتىغە مېنى ئىلتىساڭ،
مېنىڭ ھەم ئەرز ئەھۋالىم ئايتساڭ.
ماڭا شايەدكى قىلسە بىر دۇئايى،
بۇ ئالەم ئىچرە مەن تاپسام نەۋائى».
قەبۇل ئەتتى بۇ سۆزنى خوجە نۇئمان:
«قىلايىن مەن سېنىڭ دەردىڭگە دەرمان.
سېنىڭ بىرلە ئىكەۋ بىلە بارالى،
نەيەردە سەن تۇرار بولساڭ تۇرالى».
ئۇشول كۇن جۇمئە ئېرىدى ئىككى دىلخاھ،
بولۇپ ئاي بىرلە كۇن گويا كى ھەمراھ.
بۇلار خۇشھالۇ خۇررەم يولغە كىردى،
كى سەرسەر بادىدەك ئاتلار كېتۈردى.
يۈرۈپ سۈرئەت بىلە دەشتۇ بەيابان،
كىرىپ يولغە كېزىپ چۆللەر - بەيابان.

خوجە نۇئمان بىلە خوجە سەراقە نەزرى نىياز ئالىپ بارىپ شەيخدىن فەرزەند تىلەگەنى

يېتىبان شەيخنىڭ مەنزىلگەھىغە،
كى گويا يەتتىلەر سەرۇ شەھىغە.
سەراقە كۆردىكىم بىر مۇرغىزارى،
تۇشۇپدۇر چەۋرەسىگە كوھسارى.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

يەنى جەننەت يەددەك خۇش مۇئەتتەر،
ئۇرار ئېرىدىم يۇرەككە رەش ئۆزە رەش.

باري گۈل، سۈنبۈلۈ ھەم دۇد ئەھمەر.
غەمىم يوقتۇر غەمى فەرزەندىدىن ئۆزگە،

بار ئېرىدى ئاندا كۆپ قۇمرىيۇ بۇلبۇل،
كەمىم يوقتۇركى جان پەيۋەندىن ئۆزگە.

گۈلىستاندا قىلىپ فەريادۇ غۇلغۇل.
ھەياتىم باغىدە يوقتۇر بۇ مىيۋە،

كى بىر چەشمە بار ئېرىدى سۇيى كەۋسەر،
گەھى نەزرى قىلىپ ھەلۋاۋۇ شىيۋە.

ياتار ئېرىدى تۇمەن دۇر ئىلە گەۋھەر.
كى ھەقدىن كۆپ دۇرۇر ئېرسە تىلەكىم،

ساۋۇق مۇزدىن ئىدى تاتلىغ ئەسەلدىن،
كى بىر فەرزەند بەرسە تۇتسە بىلەكىم.

چىقىپ ئىچكەن كىشى تۇرلۇك ئەسەلدىن.
ئوغۇل يا قىز ئۇچۇن بولدۇم بەسى زار،

بار ئېرىدى ماھ يانى پۇر ئەجايىب،
بۇ غەم ئىچرە كىشى يوق بولسە غەمخار.

بۇلەك تەرزى، بۇلەك رەڭگى غەرايىب.
تۇشەر دائىم يۇرەككە داغ ئۆزە داغ،

بۇ چەشمە باشىدا بىر تۇپ دەرەختى،
سەقەردۇر كۆڭلۈمە بۇ گۈلشەنى باغ.

تۇبىدە ئولتۇرۇپ بىر نىك بەختى.
كىشى يوقتۇر مېنىڭ سىرىمغە مەھرەم،

تۇشۇپ ئاتىدىن كېلىپ قىلىدىلار تەئزىم،
جەراھەت دەردىگە ئول قىلسە مەرھەم.

قىلىپ ھەم شەيخ بۇلارغە تۇرفە تەكلىم.
ئىشىتىپ مەن سېنىڭ ۋەسفىڭنى بىسيار،

نەۋازىش قىلدى ھەر بىرنى بۇ ئۇچ پىر،
ۋىسالىڭغە بولۇبدۇرمەن تەلەبكار.

كېچىشتىلەر بۇلار كۆپ رايى تەدبىر.
خەيالىم بارىكى بىر كەلسەم قاشىڭغە،

ئاغىرلادى بۇلارنى شەيخ دانا،
دىلۇ جاننى نىسار ئەتسەم باشىڭغە.

چۇنان مەجلىس قىلىبان ھەمچۇ بەرنا.
ماڭا شايەدكى بىر قىلساڭ دۇئايى،

بۇلارنىڭ بار ئىدى نەزرى نىيازى،
بۇ كۆڭلۇم دەردىگە تاپسام دەۋايى.

ئانى ئۆتكەردىلەر بۇ ئىككى غازى.
بۇ جانىم بۇلبۇلى خۇشھال بولغاي،

بۇلاردىن شەيخ بولدى تۇرفە خۇشھال،
گەدا گويا كى مالامال بولغاي.

قولىن ئاچتى دۇئا قىلدى بولۇپ لال.
كى گويا سۇ كېلۇر قالغان ئارىقغە،

مۇھەييا بار ئىدى تۇرفە تەئامى،
بولۇر راھەت ھەمە كۆيگەن تەرىقغە.

قىلىبان گۈل شەراب ئەيلەپ كەلامى.
مۇنىڭدىن راھەت ئالغاي بۇ تەنۇ جان،

يىغىپ سۇفرە سورادى خۇجەلاردىن:
كى تازە بولغۇسىدۇر باشىدىن ئىمان.

«نەھاجەتكە كېلىپسىز ئانچە يەردىن؟»
بۇ يەڭلىغ كۇن ماڭا بولسە مۇيەسسەر،

جەۋاپ ئەتتى سەراقە: «ئەي تەلەبكار،
تەنۇ جانىم، دىلىم بولغاي مۇنەۋۋەر.

بولۇپ فەرزەند ئۇچۇن دا[غى] جىگەرخار.
ساڭا قىلدىم يارى سىرىمنى مەئلۇم،

مېنى فەزەند غەمى ئەيلەپ جىگەر رىش،
دۇئا قىلغىل مېنى ياندۇرمە مەھرۇم.»

خوجە سەراقەنىڭ ھەققىدە شەيخ مۇناجات قىلىپ دۇئا قىلغانلارى

قەبۇل ئەتتى سەراقەنىڭ سۆزىنى،
باشىدىن ئول زەمان دەستارىن ئالدى،

قولىن ئاچىپ يۇمۇپ ئىككى كۆزىنى.
رىداسىنى ئالىپ بوينىغە سالدى.

كى مەشغۇل ئەيلەدى ئۆزنى دۇنياغە،
كۆڭۈلنى باغلادى ئولدەم خۇداغە.
دېدىكىم: «ئەي ئۇغانىم، بىرۇ بارىم،
كى مەقبۇل ئەيلەگىل بۇ كارۇ بارىم.
كى ئەي رەھمانسەنۇ جەببارۇ ئەزەم،
كى فەرزەند بەرگىلۇ ئول بولسۇن ھەمدەم.
كىم ئەي سۇلتانسەنۇ ھەننانۇ مەننان،
ئانى قىل ئانەم ئىچرە شاھى دەۋران.
كىم ئەي مۇئتى سەن ھەم ھەيىي قەييۇم،
ئانىڭ سىررى ساڭادۇر بارچە مەئلۇم.

ۋەلي نېئمەتلەرىڭ قىلغىل ئاڭا باز،
كى فەرزەندى بىلە بولسۇن سەرەفراز.
تىلەكلەرنى ئىجابەت قىل ئىلاھى،
سۇ ئىچسۇن رەھمەتىڭ بىرلە گىياھى.
ياراتقان مەۋزەئىبخە خۇشە بەرگىل،
ئاڭا ئانەم تارا دانخۇسە بەرگىل.
مۇرادى بەرمەسەڭ بەرگۈچىسى يوق،
ئانىڭ ئەسرارىنى بىلگۈچىسى يوق.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

يەنە سەندىن بۇلەك يوقتۇر پەناھى،
كى بولغاي تا ئاڭا بىر تەكيەگاھى.
جەھان ئىچرە ئاڭا فەرزەند بەرگىل،
تەنى مەھزۇنغە جان پەيۋەند بەرگىل.
دۇئالارنى ئىجابەت قىل ئىلاھى،
ئىبرۇرسەن بارچەنىڭ پۇشتى پەناھى.
ياراتتى قۇدرەتىڭ بۇ مۇنچە پەيۋەند،
سەراقەغە نە بولغاي بەرسە فەرزەند.

ئىبرۇرسەن رازىقۇ خەللاقى ئالەم،
ياراتتىڭ مۇرۇ مورۇ بارچە ئادەم.
ئىبرۇرسەن بارچە ئالەمنىڭ پەناھى،»
سەراقەنىڭ ئۆتۈپ ھەددىن فىغانى.
ئۇشول ھەيندە قۇلاقىغە بىر ئىلھام،
سەراقەنىڭ مۇرادىن بەردى ئەللام.
بۇ شەيخقە ھال ئولۇپ ئەللاھۇ ئەكبەر،
تەمام ئەتتى دۇئا ۋەللاھۇ ئەكبەر.

شەيخنىڭ دۇئاسى تەمام بولۇپ مۇستەجاب بولغانى

ئەدا قىلدى دۇئاسىن شەيخى زاھىد،
سەراقەغە دېدى: «ئەي مەردى سائىد».
دېدىكىم: «ئەي سەراقە مەن ئىشارەت،
ماڭا ھەقدىن بولۇپ ياخشى بىشارەت.
مۇرادىڭ ھەق ساردىن تاپتىڭ، ئەي شاھ،
بەرۇر بولدى ساڭا فەرزەند چۇن ماھ.
ساڭا ئاندا بولغاي جان پەيۋەند،
ئەنگدە ئەيلەگىل كۆڭلۈڭنى خۇرسەند.
ئەلا ئەي خۇجەئى فەرخۇندە ئەھۋال،
غەمى فەرزەند ئىلە كۆپ بولما بەدھال.
گەھ ئۆتۈپ دائىما كۆڭلۈڭنى ساۋۇت،
فىراقىڭنى ئانىڭ شەۋقىدە ياۋۇت.
مۇيەسسەر بولغۇسى فەرزەند فىرۇز،
بولۇر ئالەم ئارا شەمئ دىل ئەفرۇز.
بولۇر دىۋانەئى جانباز شەيدا،
بۇ ئالەم ئىچرە بولغاي تاق يەكتا.
بۇ ئالەم ئىچرە ئول خۇرشىد يەكلىغ،

جەھان ئەھلى ئارا جەمشىد يەكلىغ.
ئاڭا شەھلەر نىسار ئەتكەيلەر جانىن،
فىدا قىلغايكى كۆكلىن بىرلە مالىن.
بولۇر ئىشق ئەھلىنىڭ جانىغە جانان،
ئاڭا قىلغاي ئۇلار جانىنى قۇربان.
مۇيەسسەر بولسە گەر مۇنداغ دىلارام،
بەئۇنى نۇسرەتى فەتتاھى ئەللام.
كى ياخشى ئاسراغىل دۇردانە يەكلىغ،
سۆزىنى قويماغىل بىگانە يەكلىغ.
ئاتىسى قويغاسەن لەيلى جەھاندا،
كى ئاتى ئۆچمەگەي ئاخىر زەماندا.
ئانىڭ كۆكلىنى سەن ئاغرىتمە زىنhار،
سېنىڭ كۆكلۈڭنى ھەم ئاغرىتقۇچى بار».
سەراقە شەيخ سۆزىگە ئىناندى،
تىلەپ رۇخسەت بىلە ئۆيىگە ياندى.
بۇ خوجە يولغە كىردى ئەيلەبان ئەزم،
دېدى: «فەرزەند تاپسام ئەيلەرەم بەزم».

ئالالاھ تەئالا خوجە سەراقەغە فەرزەند بەرگەنى

سەراقە دېدى كۆچىكە: «خوجەستە،
بارى غەم - غۇسسەدىن بولدۇق كۆشەستە.
بارىپ ئول شەيخقە ئەيدىم سەنالار،
مېنىڭ ھەققىمدە ئول قىلدى دۇئالار.

بولۇپدۇر شەيخقە ھەقدىن بىشارەت،
بىشارەتنى ماڭا قىلدى ئىشارەت.
قىلالى تەڭرىگە نەزرى - چىراغى،
بۇ مەھزۇن كۆكلۈمىز تاپسا فەراغى».

تەسەددۇقلار قىلىپ خەيراتۇ ئېھسان،
قىلىپ ئاشۇ مەئاش ئەلۋانۇ ئەلۋان.
كى ئاچۇ مۇفلىسۇ قەللاجلارنى،
گەداۋۇ مىسكىنۇ مۇھتاجلارنى.
يەتىمۇ قەرزدارۇ بىنەۋالار،
كى ئاجىز، نامۇرادۇ مۇبتەلالار،
يەتىمۇ تۇل خوتۇنۇ بىيۇەلەرنى،
كۇشش ئەيلەپ كى تاپتى بىيۇەلەرنى.
بۇلارغە قىلدى كۆپ ئىنئامۇ - ئېھسان،
بۇلار ھەم بولدىلار خۇشھالۇ خەندان.
نىسار ئەتتى زەرۇ زىۋەرنى بىسيار،
بۇ بائىسدىن ئاڭا بولدى خۇدا يار.
سەراقەنىڭ كۆچى كۆرمەدى ھەيزلار،
ئۆتۈپ ئېردى بۇ يەڭلىغ ئايۇ يىللار.
ئانىڭ بۇ دەردىگە دەرمان يوق ئېردى،
كۆمۈلگەن چەشمەسىگە كۆز يوق ئېردى.
ئاچىلدى كاندىن لەئلى بەدەخشان،
ئۆز ئالدىدا بولۇپ ماھى دۇرەخشان.
كۆمۈلگەن چەشمەسى گويا ئاچىلدى،
كۆلاھىغە يەراشالار ساچىلدى.
بۇ ئىشدىن بولدى بەھەد شادمانلار،
ئۆلۈك تاپتىكى گويا تازە جانلار.
بىلىندۇردى سەراقەغە ھەم ئولدەم،
چىراكى ئول ئىدى سەررىغە مەھرەم.
سەراقە ھەم بولۇپ خۇشھالۇ خەندان،
كى چەندان ئەيلەدى جانىنى قۇربان.
دېدىكىم: «بار ئىدى مۇنداق تىلەكىم،
خۇدا ياردىم بولۇپ تۇتتى بىلەكىم.
كىشكىم تالىب ئېرسە ھەق ساردىن،
ئىسە سابىت قەدەم تاپقاي ساردىن.
تىلەكىم ھەرنە بولسە ئانى بولغاي،
مۇھەببەتنى خۇدا كۆڭلىگە سالغاي.»
كى بۇ خۇشھاللىق كەلدى ئۆزىگە،
سۆيەر ئېردى يۈزىگە ھەم كۆزىگە.
دېدى: «ئەي جان - جانىم كەلگىل ئەمدى،
مېنىڭ دەردىمگە بىر دەرمان قىل ئەمدى.»
سەراقە تالىبى سابىت قەدەمنى،
ئۆزىگە تاپقۇسى يارۇ نەدەمنى.
«ئۆزۈڭگە ئەيلەگىل كۆپ دادۇ دەرمان،
ئەگەر فەرزەند تاپساق قالماس ئارمان.
كى شايەد سۇ كېلۇر قالغان ئارىقتىن،
ئارام بولغاي كۆيۈپ قالغان تارىقتىن،
بۇ يەڭلىغ كۈن ماڭا بولسە مۇيەسسەر،
كى بولغاي جانۇ تەن بىرلە مۇئەتتەر».
خۇجەستە ھەم ئۆزىگە قىلدى پەرۋا،
كى بىر زاغ ئېردى بۇلبۇل بولدى گويا.
يۈزىنى يۇپ تاراپ پاكىزە قىلدى،
ياساپ، تۈزۈپ ئۆيىن تەرزىدە قىلدى.
سەراقە ئېردى بۇ ئىشدىن بەسى شاد،
كى گويا پاھىشەدىن تاپتى بەرباد.
خۇدا بەرسە مۇرادىنى كىشىنىڭ،
ئادا بولغاي ئىشى ئەركەك تىشىنىڭ.
خۇجەستە ھۇجرەسىن قىلدى مۇئەتتەر،
سالىبان سۇنبۇلۇ، گۇل، ئۇدۇ ئەنبەر.
شەرابىي ئەرغەۋانلار كەتۈردى،
سەراقەغە تۇتۇپ ئولدەم ئىچۈردى.
ئاچىلدى غۇنچەسىيۇ بولدى لاله،
چۈكافىر باشىغە گويا كى ژاله.
دۇكانى ساق ئىدى بىر - بىر بۇزۇلدى،
كى پەرۋا ئەيلەبان ئاخىر تۇتۇلدى.
كى زەرگەرلىك دۇكان ئېردى دۇكانى،
كى گويا ئېردى ئولدەم لەئل كانى.
سەراقەنى خۇجەستە ئەيلەدى مەست،
ئالىندا قويدى ئوقۇ يا بىلە شەست.
دېدىكىم: «ئەي سەراقە ئات ئوقۇڭنى،
نىسارىن قىل ماڭا بارۇ يوقۇڭنى».
سالىپ زىباۋۇ ئەتلەس كۆرفە قالىن،
قويۇپ بوغجامەئى مەسرىدا قالىن.
ئەدا بولدى خۇجەستە كىر بۇيىدىن،
مۇئەتتەر جان دىماغى پۇر بۇيىدىن.

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

سەراقە ساغداقىدىن رۇم ياسى،
بۇلار خۇشھال بولۇپ سىغماي تەنگە،
قويۇپ تا سۇلبەسىغە ئوق پاسى.
كىرىپ بىر-بىرىنىڭ جانۇ تەنگە.
سەراقە قويدى تاقىنى نىشانە،
مۇنىڭ بىرلە نەچە ئاي-كۈنلەر ئۆتتى،
بىرئوقكىم ئاتىتى جان بىرلە نىشانە.
كى نەچە فەند نەچە كۈنلەر ئۆتتى.
بۇ ئاتقان ئوق بارىپ تەگدى ھەدەفكە،
خۇ جەستەنىڭ ھەم ئاي-كۈنى توشتى،
خۇجەستە ئالدى بارىنى سەدەفكە.
قارىن-قۇرساقى كۆپ ئاغرىر بولدى.
خوشور قانىپ بۇلار بولدىلارۇ شاد،
سەراقەغە مۇنى ئول قىلدى مەئلۇم،
كى گويا شىرزاددىن تاپتى گۇلشاد.
تۇغۇتقە ئولتۇرۇپ ئول ياخشى مەزلۇم.
بەھىشتىلەر كەبى تاپتىلار ئارام،
ئۇ بىر تۇغماس ئىدى بولدى تۇغۇشلۇق،
قىلىبان ھەق بۇلارغە ياخشى ئىنئام.
كى ئەر-خاتۇنغا بولدى ئانچە خۇشلۇق.
بويىدا قالغاندىن ئولدەم بىلىندى،
ئەگەر بولسە بىرەر تولغاق پەيدا،
خۇجەستە باشدىن قىزدەك قىلىندى،
سەراقە بولۇبان جان بىرلە شەيدا.
سەئادەت يار بولدى ياخشى ياۋەر،
چۇ غۇنچە يېرىلىشىپ گۇلدەك ئاچىلدى،
كى زۇھرە مۇشتەرىگە بولدى ياۋەر.
گۇلابى تەر ھەممە يەرگە ساچىلدى.
كى گويا ئايۇ كۇن بولدىلار ھەمراھ،
ھەمە بۇ دايەلەر خۇشھال بولدى،
كى قەللاج ئىبرىدىلار بولدىيۇ بىر شاھ.
يۇكىدىن بۇ جۇدا دەرھال بولدى.

لەيلىنىڭ ۋۇجۇدغە كەلگەنى

سەدەفدىن چىقتى گويا بىر شەب ئەفرۇز،
بۇ ئالەم ئىچرە شاھى باتەمىزدۇر.
سەراقە بولدى خۇشھالۇ دىل ئەفرۇز.
نە كۆردىلەركى بىر زۇھرەئى چىنى،
بۇ كاندىن چىقتى بىر لەئل دىلارا،
بارى قىز ھەلقەسىدۇر، ئول نىگىنى.
ئەرەب خەيلى ئارا بولدى دىلاسا.
كۆزى زۇھرە كەبى، يۇز رەڭگى لالە،
گەھى ھەم ئەبرىدىن چىقتى تولۇن ئاي،
قىلۇرلەر جەمئى بۇلبۇللار نەۋالە.
كى يا بۇلبۇل ئىبرۇر قۇمرى شەكەر خاي.
سەراقەغە بولۇبان ئىككى شادى،
چىقىپ بۇ نافەدىن بىر مۇشك خۇشبۇي،
دىماغىغە تىگىپ نەۋرۇز بادى.
قەفەسدىن چىقتى يا تۇتىيۇ خۇشگۇي.
كى نازۇ نېئمەتىن ئەيلەپ فەراۋان،
خەزىنە ئىچرە ياتقان گەۋھەر ئىبردى،
قىلىپ شۇكرانەسىگە تۇرلۇك ئەلۋان.
ۋەيا يانىغە بىر دۇر جەۋھەر ئىبردى.
نىيازۇ نەزرلەر بىسيار قىلدى،
تۇلۇئ ئەتتىكى يا بىر ئافتابى،
ھەمە ئەغيارلارنى يار قىلدى.
شەرابى ناب ئۆزرە بىر سەھابى.
ئاچىپ سالدى بارى تۇرلۇك خىراجىن،
كى ئورادىدىن چىقىپ بىر شاھى دەۋران،
كى خەيرات ئەيلەدى بارچە مەتائىن.
ۋە يا ھەم تۇغدى ئول بىر ماھى تابان.
فەقىرۇ مىسكىنۇ مۇھتاجلارنى،
مۇنىڭدەك ياخشى بىر كۇن، سائەت ئىچرە،
گەداۋۇ مۇفلىسۇ قەللاجلارنى.
تۇغۇپدۇر سەئىد كەۋكەب تالېئ ئىچرە.
بارىغە ئەيلەدى خەيراتۇ ئېھسان،
كىلىپ بۇ دايەلەر كۆردىلەر قىزدۇر،
بۇلار خەندان.

سەراقە فەرزەندىنىڭ ھەققىدە ئاش قىلىپ بەرگەنى

ئەرەب ئىچرە بارى مىرزادەلەرنى،
يىغىبان خوجە، خاجەزادەلەرنى.
يىغىپ قازىيۇ مۇفتى بايلارىنى،
كۇشش ئەيلەپ كى تىيۇە تايلارىنى.
يەنە يىغدى قېرىيۇ - دەللەلەرنى،
كىرىپ - چىققاندا بۇزغان پەللەلەرنى.
كېلىبان تۇرغە بۇ رەئىنا جەۋانلار،
ئۇلۇكلەر كۆرسە تاپغاي تازە جانلار.
كۆزى كەۋكەبىدىن قىزلار يىغىلدى،
ئانى كۆرگەن يىگىتلەر زەۋق قىلدى.
بارى سەۋداگەرۇ كاسىبلارىنى،
مۇنەججىم، شائىرۇ كاتىبلارىنى.
كىيىبان خۇسرەۋانە تاجۇ خىلئەت،
كۆرۇبان بىر - بىرىگە ماھى تەلئەت.
كى بەئزى ئېردىلەر خۇش تۇتى گۇفتار،
چۇنانچە بەئزەسدۇر ئاھۇ رەفتار.
ياسانغان ئېردىلەر تاۋۇس يەكلىغ،
ئۇز ئالدىغا بولۇپ كاۋۇس يەكلىغ.
بار ئېردى ئاندا كۆپ ئاھۇيى مۇشكىن،
بۇيىدىن جان تاپار ئابدالۇ مىسكىن.
كى گويا قىزلارى ھۇرى بەھىشتى،
ئۇلار ئېردى بۇ سۇرەت سەرنەۋىشتى.
بار ئېردى ھافىزانى، خۇش نەۋالار،
بۇلارغە ئەيلەبان بۇلبۇل نەۋالار.
بۇلار ھەم ئەيلەبان قالۇن ئىلە چەك،
قىلىبان ئۇدۇ بەربەت بىرلە ئاھەك.
بەناگاھ ئەيلەسە ئاھەكگى تەرتىب،
كى ئەيلەر ئېردىلەر بىر - بىرنى تەرغىب.
شەرابى شەۋق ئىبتىپ بىر جۇرئەئى نوش،
قارىلارغە كىرەر ئېردى ھەمە جۇش.
ھەمە ئۇرغۇش قىلۇر ئېردى قارىلار،
كى رەققاسلىق قىلۇر ئېردى پەرىلار.
بەش - ئۇنى بىر بولۇپ ھەكگامە ئەيلەپ،
ھەمە ئاۋازەۋۇ ئىبتىمامە ئەيلەپ.
يىگىتلەرىكى ئانداغ جىلۋە بىرلە،
كى ئويناشىپ - كۆلۈشۈپ زەۋق بىرلە.
يىگىتلەرنى سالىپ نەۋبەتلەردە،
بۇلار ھەم ئويناىان رىغبەتلەردە.
ھەمە بىر - بىرىگە دەمساز بولدى،
بەھىشتىلەر كەبى ھەمراز بولدى.
سەراقە ئۆيى پۇر قىلدى پەرىنى،
بۇ ھەم يىغقان ئىدى بارى بەرىنى.
تولاسى ئېردىيۇ ھەم نەقلى مەجلىس،
نىسار ئەيلەپ جانىن قەللاجۇ مۇفلىس،
بۇلارگە ماھەزەرلەر قىلدى تەييار،
بۇ خەلق ئىچرە ئىدى ئول بايۇ زەردار.
تەئام ئەيلەپ نەچە تۇرلۇك فەراۋان،
بۇ ئەلنىڭ بارچەسىنى قىلدى مېھمان.
تولاسىغە سەرۇپايى شەھانە،
كى قىلماي ھېچ فەرۇا ئول بەھانە.
نىسار ئەيلەپ بۇلارغە دۇررۇ جەۋھەر،
فىدا ئەيلەپ بۇلارغە دۇررۇ گەۋھەر.
سەراقەنىڭ بار ئېردى قىرىق خەزىنە،
بۇلارغە خەرج قىلدى ئول خەزىنە.
ئەرەبلەر بولدىلار خۇشھالۇ خۇررەم،
بارى بولدىيۇ مىلك سىرىغە مەھرەم.
بۇ يەكلىغ ئەيلەدى ئون كېچە - كۇن توي،
سالىبان مۇشك، ئەنبەر، ئۇد ئىلە بۇي.
پەرى بىرلە مەلەك دەمساز بولدى،
بىرى - بىرگە ئۇلار ھەمراز بولدى.
بۇلارنىڭ مەجلىسى ئاخىرغە يەتتى،
كى بەئزەسى قوپۇپ ئۆيىگە كەتتى.
قىلىبان بەئزەسى نەغمە - نەۋالار،
نەۋالار تاپتى ئېرسە بىنەۋالار.
يېكى باشدىن يەنە توي قىلدى ئاغاز،
بۇ قالغانلار ھەمە بولدىلار ھەمراز.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

باز ئەيلەپ بىر - بىرىنى ئالدار ئېردى،
كى گاھى گاھىنىڭ كۆندە مەھجۇر.
تۆتۈپ قولىدىن بارى تارتارلار ئېردى.
بۇ يەڭلىغ نەچچە كۆنلەر تويلار ئۆتتى،
جەفالار قىلغۇچى جانغە بەلالار،
جەۋان ئۆچۈن يىگىت خۇنابە يۇتتى.
ھەمە گۈلچېھرەۋۇ كۆزى ئالالار.
سەراقە قىلدى مېھماندارلىق ئىتمام،
كى بەئزى بەئزىنىڭ سۆزىگە مەغرۇر،
ئۇزادى بارچەسى ھەم خاس ئىلە ئام.

خۇجە سەراقە فەرزەندىگە «لەيلى» ئات قويغانى

سەراقەنىڭ بار ئېردى تۇرفە مەيلى،
خۇدا بەردى ئاڭا بىر ياخشى قىزنى،
ئاڭا دىلخاھ ئىلە ئات قويدى «لەيلى».
جەھان ئىچرە كى شاھى باتەمىزنى.
ئاڭا تەئىمن ئەيلەپ دايە دىلخاھ،
ئانىڭ ھەققىدە كۆپ نەزرى چىراغى،
بەنىلەر ئىچرە ئېردى لەيلى بىر شاھ.
فىدا ئەيلەر ئىدى كۆزىنىڭ قاراغى.
سەراقە تاپتى ئېرسە ياخشى فەرزەند،
گەھى ئۆلتۈرۈبان قوي - تىيۇەلەرنى،
مۇرادۇ مەقسەدىغە بولدى پەيۋەند.
قىلىبان ئاش بېرىپ تۇل - بىۋەلەرنى.
كېچە - كۈندۈز ئىشى فەرزەندى بىرلە،
سەبىل ئەتمەككە ئەرزىر مال ھەم جان،
شەكەر خوپ مېۋەسى دىلبەندى بىرلە.
تەسەددۇق ئەيلەبان بىر كۈندە مىڭ نان.
قولىدىن بىر زەمانى يەرگە سالماي،
كۆرە كەلگەي ئىدى تۇرلۇك ئەرەبلەر،
ئانىڭدىن ئۆزگە نەرسە قولغە ئالماي.
كېلىپ ئەيلەپ تەماشاۋۇ تەرەبلەر.
بۇ فەرزەند بىرلە كۆڭلىنى ئاۋۇتۇپ،
ئانىڭ ئۈچۈن بۆلەك چادىر، بۆلەك ئۆي،
يۇرۇپ قوللار يىراقىنى ياۋۇتۇپ.
كى ئايرىپ بەردىيۇ ئات تىيۇەۋۇ قوي.
مۇنىڭ فەرزەندىدىن ئۆزگە كەمى يوق ئېردى،
بۇ لەيلىدە كۆپ بار ئېردى نىشانە،
ئانىڭدىن ئۆزگە ھېچ غەمى يوق ئېردى.
ئوقۇغە بولغۇسى جانلار نىشانە.
كى ئەمدى بولدى بارچە غەمدىن ئازاد،
جەھان ئىچرە بولۇپ شاھى يىگانە،
كى گويا شىرزاد تاپتىيۇ گۈلشاد.
كى مەشغۇل ئەيلەبان ئۆزىنى دۇئاغە.

لەيلىگە ئاناسى تەبئىيەت قىلغانى

ئاناسى لەيلىگە تەبئىيەت ئەيلەپ،
كىمى ھىممەت قىلىپ ئىچسە بۇ مەيدىن،
كى جان بىرلە ئانى تەربىيەت ئەيلەپ.
تەماشا قىلغۇسىدۇر رۇمۇ رەيدىن.
بولۇپ تىكەندە پەيدا شەھىدۇ شەككەر،
كەمى ۋەھدەت مەيىدىن ئىچسە بىردەم،
كەمى زەھرە ئىدى ئول تاپتى شەككەر.
خۇدا يادى بىلە بولغاي دەمادەم.
تىكەننىڭ دەردىنى كۆپ تارتقان گۈل،
بارى ئالەم ئاڭا بولغاي ھۇۋەيدا،
گۈلىدىن بەھر ئالغان قۇمرى، بۇلبۇل.
ھەمە مەۋجۇدلارى بولغۇسى شەيدا.
كى قەيىس ھىممەت قىلىپ ئالسە بۇ گۈلنى،
بۇ جۇملە ئالەم ئۆزرە شاھ بولغاي،
كى ھاسىل قىلغاسىەن گۈل ئۆزرە گۈلنى.
بارى مەخلۇقلاغە دىلخاھ بولغاي.

سۇلەيماندەك بارى ئالەمنى باشلار، ئاڭا چاكار بولۇرلار غەير ئىلە جاھ،
خۇدادىن ئۆزگەدىن كېچەشنى تاشلار، كېتەر ۋەسفى ئانىڭ ئەزماھ تاماھ.
ئۇ گۈل بۇرجى ئېرۇر جاندۇر بەھاسى، ئاڭا فەتھى زەفەر بىسيار بولغاي،
ئانىڭ ئۇچۇن ئېرۇر بۇلبۇل نەۋاسى. بارى مەۋجۇد ئاڭا بەرگار بولغاي.
بولۇر رۇستەم كەبى ئولدۇر تەۋانا، تىكەننىڭ دەردىنى تارتقان كىشىنى،
ئاڭا دەسگىر بولۇر ھەيىي تەۋانا. كۆرۈڭ ئاخىر نە بولدى سەر نەشىنى.
شەھى ئالەم بولۇر ساھىبقىرانى، كۆڭۈل جان بىرلە بەرسە ئەرزىمەسمۇ،
كى سەڭ پارە ئېرۇر لەئل يامانى. زەھەردىن قەن بىلەن شەككەر يىمەسمۇ.

لەيلىنىڭ كۆڭلىگە مەجنۇننىڭ مۇھەببىتى تۇشكەنى

بۇ تەن مۇلكى ئارا بىر پادىشاھى، ئەگەر ئۇچقۇن ئىسە ئالەمگە يەتكەي،
بۇ ئىشق ئەھلىنىڭ كى دادخاھى. سەرادىن سەير ئىتىپ ئەئلاغە يەتكەي.
ئۆزى گۈلزار ئارا گۈلدەستە ئېردى، ئەگەر قەھرى بىلە ئالەمگە باقسە.
كى بوستان ئىچرە بىر نەۋرەستە ئېردى. كۆيەر ئىككى جەھان بىر زەررە ياقسە.
بارى گۈللار ئارا گويا قىزىلگۈل، ئەگەر لۇتف ئەيلەبان بىر باقسە ئالەم،
جەھان خەلقى بۇ گۈلغە بولدى بۇلبۇل. بارى بولغاي ھەمە ئالەمدە ئادەم.
ئانىڭ نەزارەسىدە كۆزلەر ھەيران، بىرى ئاھى بىلە كۆپ ئاھ ئەيلەپ،
بولۇپ قالغان كۆڭۈلدە تۇرفە ئەرمان. بىرى فەرياد ئىلە كۆپ سەيھە ئەيلەپ،
بۇ رەئناكىم كىشىگە كۆلدى باقتى، بىرى كۆز ياشىدىن دەريا ئاقىزىپ،
يۇرەك ـ باغرىغە گويا ئوتنى ياقتى. يۇرۇپ تۇنلەر ئارا ئالەمنى كېزىپ.
بۇ ئوت ئىچرە كۆيەر ئول تا قىيامەت، بىرى شەربەت قىلىپ قەندۇ شەكەرنى،
ۋۇجۇدى ئىچرە قويغاي مىلك ئەلامەت. كەباب ئەيلەپ بىرى جانۇ جىگەرنى.
ئاياغىدىن تۇتاشقاي ئوت باشىغە، بىرى شەبنەم كەبى كىرفىكدە ياشى
كى ئىشقى زور قىلغاي كۆز ياشىغە. بىرى غەلتان ئېرۇر چۇن كۆزى ياشى.
بۇ ئىشق ئەھلى دېگەن گويا سەدەفدۇر، بىرى بىھۇش بولۇپ فەرياد ئەيلەپ،
مەلامەت ئوقىغە جانى ھەدەفدۇر. بىرى ئەھۋالىدىن كۆپ داد ئەيلەپ.
بۇ ئوقغە ھەر كىشى قويسە نىشانە، بىرى بۇلبۇل كەبى ئەيلەپ نەۋالار،
جەھان ئاراسىدا يۇرگەي يىگانە. چىقارغاي كۆكسىدىن تۇرلۇك سەدالار.
ئاڭا بولغاي دۇ ئالەم بىر پەرىگاھ، بىرى يۇرگەي كېچەلەر كوچىيۇ كوي،
كۆيۇپ قالغاي ئەگەر گەر ئۇرسە بىر ئاھ. كېزىپ ئالەم ئارا ئول سەيرۇ دىلجوي.
ئەگەر زەررە ئىسسە خۇرشىد يەڭلىغ، بىرى تاشلاپ بارىنى ھەرىس ئىلە باز،
گەدا ئېرسە بولۇر جەمشىد يەڭلىغ. بەرەھنە يۇرگۈسىدۇر قىشۇ ھەم ياز.
ئەگەر كىم قەترە ئېرسە دەريا بولغاي، كى بەئزى ئۆزىنى ئەيلەپ قەلەندەر،
كى توفان يەڭلىغ ئول ئالەمغە تولغاي. كىرەر ئوت ئىچرە گويا بىر سەمەندەر.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىازمىلار ئامبىرى

كى بەزى ئەيلەبان ئۆزىنى مەغرۇر، بەرەھنە پاۋۇ سەر مەجنۇن يەتمىش.
بىرىسى ئەيلەبان كۆتمىنى مەھجۇر. ئۇلارنى سەن ئۆزۈڭدىن خار كۆرمە،
بىرى زارى بىلە ھەردەم ئۆزىنى، ئۇلارنىڭ خىزمەتىنى ئار كۆرمە.
تىكىپ يارى ساري ئىككى كۆزىنى. ئۇلارنىڭ ئاھىدىن دائىم ھەزەر قىل،
بىرىسى نالە بىرلە ھەم ئۆزىن زار، ئۆزىنىڭ خىزمەتىنى ماھەزەر قىل.
ياتىپ تۇفراق ئارا بىر خارۇ خەس خار. ئۇلار ئوتدۇر ئۇلارغە سەن چاقلىمە،
بىرى ئىشق ئوتىنى كۆتمىدە كىزلار، كى ئۆز مەيلىڭ بىلە ئوتغە ياقلىمە.
ئاڭا بەندە بولۇر ئالەمدە قىزلار. ئۇلارنىڭ ئوتىنى سەن ھۆرمە زىنھار،
بىرى كېچە ياتىپ ھەرگىز ئويۇماس، ئۇلارنىڭ رائىنى ياندۇرمە زىنھار.
ئانىڭ بارىن جەۋابىن ئەسلا تۇيماس. ئۇلار ئۆچۈن ھەمە ئالەمنى ساتىغىل،
ئۇلارنىڭ ئىشقىدىن جانۇ دىلىغە، ئۆزۈڭنى سەن ئۇلار خەيلىغە قاتقىل.
سىرىشتە ئەيلابان ئابۇ گىلىغە. ئەگەر ئادەم ئىسەڭ ئالغىل نەسىھەت،
ئۆزىن مەئجۇن قىلىبان سىدق بىرلە. ۋەگەر نە بولغۇسى تۇرلۇك نەسىھەت.
نەكىم زۇلمۇ گۇناھۇ فىسق بىرلە. ئۇلاردىن تاپساڭۇ زەررە ئىنايەت،
ئۇلارنى ھەققى سەن ئەتقال بىلگىل، بولۇر مەھشەر كۇنى تۇرلۇك ھىمايەت.
تەفەھھۇس ئەيلەبان ئەتقال بىلگىل. ئۇلارنىڭ لۇتفى بولغاي باشىڭە تاج،
كۆيەر جانۇ دىلىڭ خاشاك يەتلىغ، جەھان ئەھلى ئارا تاپغايسە رىۋاج.
بۇ ئالەم ئىچرە بولغۇڭ خاك يەتلىغ. سىناپ باقمە ئۇلارنى بارچە ئىبرۇر،
بۇ تاپغان گەۋھەرىنى كىشگە ئايتماس، ئۇلارغە پۇتمەگەنلەر نەچچە ئىبرۇر.
بۇ ساقلار جەۋھەرىنى كانغە قاتماس. چىرايى ① سارغارىپ بىر كاھ بولغاي،
ئۇلارنىڭ ھەر بىرى ئىبرۇر يىگانە، جەھاندا دىلخۇشۇ دىلخاھ بولغاي.
جەھان ئەھلى ئارا شاھى يىگانە. ئۇلارنىڭ رەڭگىدىن رەڭ ئالسە زەئفەر،
ئۇلار كۆرمەككە دۇرلار نۇن يەتلىغ، سارىغلىقىدىن ئىبرۇر زەر تاپتى زىۋەر.

لەيلىنىڭ تەئرىفى

ئۆزى بىر قىز ئىدى ئات قويدى لەيلى، بويۇنلاردىن ئۇزاتىپ مەنزەرىدىن.
ئۇرۇغ ـ تۇغقانىنىڭ كۆپ ئىبرىدى مەيلى. قارا كاكۇل ئاڭا ھۇسنىن چىن ئىبرىدى،
قەددى نەخل سەنەۋبەر ياكى شەمشاد، كەمەندى ھەلقەسىن چىن دەرچىن ئىبرىدى.
كى ئەرئەر ئىبرىدى ئول يا سەرۋ ئازاد. قاراسىدىن رەڭ ئالدى سەير زاغى،
كى بىر رەئنا ئىدى لەيلىيۇ مەھۋەش، يىدىدىن مۇنفەئىلدۇر ئەتر باغى.
قەددى زىبا ئىدى يا سەرۋى دىلكەش. مىسالى قاشى مىھرابى مۇئەززەم،
خىجىل ئىبرىدى بۇلار بارچە قەددىن، ھىلالى ئەيدىيا ماھى مۇھەررەم.

① بۇ سۆز ئەسلى قول يازمىدا «جىراغى» بولۇپ يېزىلىپ قالغان (م).

ئانىڭدا كەملىكى گويياكى بىر يا،
بولۇپ قەۋسى قۇزەھ ئالدىدا گويا.
كى ھەر كىرپىكلەرى بىر خەنجەرى تىز،
كۆزى مەردۇملارى جەللادى خۇنرىز.
كۆزى زۇھرە ئىدى يا مۇشتەرى فام،
فىدا ئەيلەر ئىدى كۆپ جان نىكۇ نام.
ۋەيا نەرگىس ئىدى يا ۋەھشى ئاھۇ،
بۇ لەيلى ئىشقىدا دەر ئىبردى ياھۇ.
كۆزى بىر جادۇ ئىبردى ئۆزى ئەييار،
كۆڭۈل ئالماقغەدۇر ئەييار تەييار.
قەراغى ئىككى تىيرەنداز ئىبردى،
ئۇلارغە سەيد كۆپ شەھباز ئىبردى.
كۆزى ئوتلۇغ قەمەر تەلئەت نىگارى،
پەرىۋەش ھۇر سۇرەت گۈلئىزارى.
خۇيىنىڭ ياخشىسى رىزىۋاندىن ئارتۇق،
نە رىزۋان بەلكى تەندە جاندىن ئارتۇق.
يۇزىدىن مۇنفەئىلدۇر شەمىس ئىلە ئاي،
گەھى لەيلىنى كۆرسە دەيدۇلار «ۋاي»
رۇخى زىباسىغە ھەم تەڭ يوق ئىبردى،
ئانىڭكى رەڭگىگە ھەم رەڭ يوق ئىبردى.
ئەزەلدە ئىبردىلار رەئنايى دىلكەش،
كى ئاخىر بولدىلار بىر-بىرگە پىشكەش
گۈلىستاندا ئاچىلدى لالەئى گۈل،
بۇلار ھەم قورقۇبان بولدىلا ھەم قۇل.
كى خۇشھال بولدىلار ئۇلدەم كۇلۇشۇپ،
كى ئاخىر بولدىلار مەزرەئدە تۇشۇپ.

بۇلار ھەم لەيلى ئىشقىدا بېرىپ جان،
كى ئاخىر بولدىلار يەر بىرلە يەكسەن.
ئانى كۆرگەن ھەممە قۇل بولدى قالدى،
كى ئاخىرى كۆيۈپ كۈل بولدى قالدى.
سۆزى قەندۇ ئەسەلدىن شەھدۇ شەكەر،
يىدى سۇنبۇل، بىنەفشە، مۇشك، ئەنبەر.
كى ھەر سۆزلەرىگە تۇتى بولۇپ لال،
ھۇشىغە گەھ كېلىمان گاھى بىھال.
گەھى بۇلبۇل كەبى ئەيلەپ نەۋالار،
بۇ لەيلىغە قىلىپ تۇرلۇك سەنالار.
كى ئاغزىغە قىلىپ غۇنچە ئۆزىن تەڭ،
كى ئاخىر ئوخشاتالماي بولدى دىلتەڭ.
بۇ ھەسرەتىدىن ئانىڭ ئاغزى ئاچىلدى،
ئىزاغە سارغارىپ يەرگە ساچىلدى.
لەبىدىن بەھرە ئالغان لەئل مەرجان،
ئۇ بائىسىدىن بولۇر ياقۇتۇ مەرجان.
شەھىد ئوخشاتتى ئىبرسە قەترەئى قان،
خۇدا بەردى ئاڭا بىر جانغە مىڭ جان.
ئانىڭ رەفتارىنىڭ ھەيرانى تاۋۇس،
كى شەھلەر ئىچرە ھەم جەمشىد كاۋۇس.
ئۇلۇغ سۆزلۇك، تەمەننالىق قىز ئىبردى،
ئانىڭ باقماقى فىتنە ئەنگىز ئىبردى.
قەلەم قاشلىق، قارا ساچلىق نىگارى،
كىشى بولماسمۇ ئانداغنىڭ فىگارى.
ئانى كۆرگەن كىشىلەر جان بېرۇرلار،
كۆڭۈلدىن، ئەقىلدىن ئىمان بېرۇرلار.

لەيلىنىڭ بەش ياشغە كىرگەنى

بۇ لەيلىنىڭ ياشى بەش ياش بولدى،
بارى قىزلار ئارا ئول باش بولدى.
ئانى كۆرگەن ھەممە ھەيران بولۇرلار،
ياشىدىن ئۆرۈلۈپ ھەيران بولۇرلار.
ئەرەبنىڭ قىزلارى كەلسە قاشىغە،
بېرىبان تاجى ھەر قىزلار باشىغە.

بۇ قىزلارنى ھەممە مېھمان ئەيلەپ،
قايۇ قىزلارغە بەھەد ئېھسان ئەيلەپ.
نەۋازىشلار بىلە قىزلارغە ئىنئام،
قىلۇر ئىبردى بارى ئىشنى سەرەنجام.
ھەممە قىزلار مۇڭا چاكار ئىدىلار،
باشىدىن ئۆرۈلۈپ پەركار ئىدىلار.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ئۆز ئالدىغە بۇلارنى قىلىپ مېھمان،
سەراقە، ئەيلەبان جانىنى قۇربان.
قىلىپ قىيمە گۇرۇچ ھەلۋاۋۇ ئۇگرە،
يەنە چۆپ، چۆچىرە، نارىن، بۇغرە،
بۇ يەڭلىغ ئاشلارنى كۆپ فەراۋان،
تولۇن ئايدەك قىلىبان رەۋغەنى نان.
گەھى ئەيلەپ بۇ قىزلار بىرلە سەيلى،
قونۇپ بىردە بىرىدە تۇشسە مەيلى.
گەھى ئەيلەپ كۆلۈپ ئويناپ تەماشا،
قىلۇر ئېردى كۆڭۈللەرگە دىلاسا.
تۇشۇپ ئۇ كەتتى بۇ يەڭلىغ ئويۇنغە،
يۇرۇر ئېردى بۇلۇڭلاردىن بۇلۇڭغە.
بۇ ۋەقتىدە لەيلى كەردى ئالتە ياشغە،
كى تاشدىن سەكرەپ ئوينار ئېردى تاشغە.
كۈنى بىر كۈن سەراقە بولدى مەھزۇن،
كۆچىگە ئەيدىكىم: «ئەي قەددى مەۋزۇن.
قىزىڭ كەتە بولۇپتۇر يىغلايۇرسەن،
لەچچە كۈندۇر جەھانغە سىغمايۇرسەن.
ئويۇن كۆلكۈنى ئول بىسيار خۇشلار،
گەھى قىزلار بىلە سەيرىنى خۇشلار،
مېنىڭ كۆڭلۈم بۇ ئىشدىن رىش بولدى،
يۇرەك - باغرىم ئاراسى نىش بولدى.
قىزىڭنى بەرسە مەكتەپغە بولۇرمۇ،
بارىپ مەكتەپ ئارا دائىم ئوقۇرمۇ.
ئىمان - ئىسلامنى ئۆرگەنسە ياخشى،
ۋەگەر نە بولغۇسىدۇر تۇرفە ياخشى».
كېڭەشتىلەر مۇنى بۇ ئەرۇ خاتۇن،
كى بولغاي تاكى لەيلى ياخشى ئالتۇن.
قوي ئاشى قىلىبان موللاغە بەردى،
كى گويا جانىنى جانانغە بەردى.
بۇ لەيلى ئېردى بىر ماھى دۇرەخشان،
كىرىپ يەر قوينىغە خۇرشىد تابان.
كى گويا بىر قەفەسكە كىردى بۇلبۇل،
تۇرۇپ قىلدى نەۋا رەيھانۇ سۇنبۇل.
بار ئېردى مۇندا ھەم كۆپ ياخشى قىزلار،
كى سىدقىغە قىلىپ جان بەخشى قىزلار.
كى ھەر قايسى ئىدى مەھبۇبۇ مەتلۇب،
بۇ قەيىس ئېردى تولاسى بىرلە مەھبۇب.
نە ياخشى قىزلار بار ئېردىكى دىلكەش،
تولۇن ئايدەك يۈزى رەئنايى دىلكەش.
بولۇبان قەيىس بۇ قىزلارغە ھەمباز،
گەھى بۇ قىزلار بىرلە ئەيتىشىپ راز.

لەيلىنىڭ مەجنۇن بىلە تاپىشقانى

بەناگاھ لەيلى كەلدى مەكتەب ئىچرە،
كۆرۈشتىلەر ئىكەۋلەن قەيسۇ لەيلى،
تولۇن ئاي كەلدى گويا مەتلەب ئىچرە.
كۆرۈشۈپ بىر - بىرىگە تۇشتى مەيلى.

بىر ئوقكىم لەيلىنى كۆردى دىل ئەفروز،
ئۇلارغە جايكىم بىر يەردە ئىردى،
بولۇبان قەيسغە ئولدەم دىلەفروز.
كى گويا بىر - بىرىگە پەردە ئىردى.
بولۇپ بۇ قەيىس لەيلىگە كۆڭۈل رام،
بۇلار ئولتۇرسە بىردەم يانداشىبان،
تاپىبان قەيىس كۆڭلى خۇش سەرەنجام.
ئۆرە قوپسالا بويلار بويلاشىبان.
بۇ قەيىس بولۇپ لەيلى بىرلە مۇڭداش،
ئەگەر كىم يۇرسەلەر بىر يەرگە ھەمراھ،
بولۇبان بىر - بىرىگە ياروُ يولداش.
بولۇبان بۇ ئىكەۋلەن ياری دىلخاھ.
كى ئويناشىپ، يۇگۇرشۇپ ياروُ دىلدار،
بىری بىرىگە ھالىن ئەيتىشىبان،
بولۇبان قەيىسغە بۇ لەيلى غەمخار.
ئاچىبان سىرلاردىنى يىغلاشىبان.
نەيەركىم ياخشى بولسە خوبوُ مەرغۇب،
مۇنىڭدىن ئۆزگە قىزغە باقماس ئىردى،
ئۇ يەردە ئولتۇرار بۇ ئىككى مەھبۇب.
ئۇلارنىڭ سۆزى ھەم خۇش ياقماس ئىردى.

قەيس ھالىنى لەيلىگە بەيان قىلغانى

دەر ئىردى قەيىس: «ئەي جانان لەيلىم،
كەباب ئەتتىم جىگەر ئىشقىڭ ئوتىدا،
جەھان ئىچرە ساڭا تۇشتى بۇ مەيلىم.
كۆيۈپمەن كۈل بولۇپ ھەسرەت ئوتىدا.
سېنى مەن بارچە قىزلار ئىچرە سۆيدۇم،
كۆزۈمدە ئۇيقۇ يوق تەندە نە ئارام،
باريدىن بىر يولى كۆڭلۇمنى ئۇزدۇم.
ئۇشول كۈندىن كى مەن بولدۇم سوكارام.
باريدىن سەن ماڭا دىلخاھ ئىرۇرسەن،
كېچەدىن تا سەھەر لەيلىيۇ لەيلى،
ئۇلار بىر يۇلدۇزۇ سەن ماھ ئىرۇسەن.
ماڭا ئاشدۇر فىغانۇ ئاھ لەيلى.
كۆيەر جانىم ساڭا ئەي لەيلى دائىم،
سۆيۈنۈرمەن ئەگەر كۈن بولسە مەتبۇئ،
كېچەلەر ئۇيقۇ يوق كۈندۈز بۇ ھالىم.
ماڭا بولدى بۇ تالبئ يار مەتبۇئ.
تۇتاشۇر ئوت ئاياغىمدىن باشىمغە،
چىقار گويا كى تالبئ نەھسىيەتدىن،
تۇشەر گەر ئاش يېسەم ئەكسىڭ ئاشىمغە.
بۇ كۆڭلۇم ھەم تىنار بۇ خاسىيەتدىن.
كۆرەرمەن ئەكسىڭى ئاشدىن قالۇرمەن،
ئەگەر كۈن چىقسە مەن يولغە كىرەرمەن،
غۇلۇ فەريادىدىن باشدىن سالۇرمەن.
سېنى تاپغۇمدۇ دەپ يولنى كېزەرمەن.
كۈلۈم كۆككە ساۋۇردى بىر خەيالىڭ،
ئەگەر مەكتەبدە بولساڭ مەن كىرەرمەن،
يەنە ئەسلىگە كەلتۇردى ۋىسالىڭ،
ۋەگەرنە يۇلۇڭە يانىپ كىرەرمەن،
مېنىڭ دوستۇم ئىرۇر بۇ روزى رەۋشەن،
گەھى تاپماي سېنى فەريادىم بىرلە،
بۇ ئالەمدە ماڭادۇر كېچە دۇشمەن.
گەھى بىھۇش بولۇپ ناشاد بىرلە.
قولۇمدىن كەلسە يۇز مىڭ چارە قىلسام،
كى سەن تا كەلگۇچە كۆزۈم تىلىنۇر،
يۇرەڭ باغرىمنى پارە - پارە قىلسام.
كى ھەر ساری يۇرەڭ - باغرىم تىلىنۇر.
نە قىلغۇمدۇر ئانى قولغە ئالالمام،
ۋىسالىڭ شەربەتى بىرلە قانارمەن.
ئانىڭ دەردىگە ھېچ چارە تاپالمام.
سېنىڭسىز كىرسە گەر جانىمغە ئاغرىق،
كېچە تاڭ ئاتقۇچە مىڭ قان يۇتارمەن،
تەنىم تولغاشىبان گويا كى چىغرىق.
ئۆزۈمنى تا سەھەر ئويغاق تۇتارمەن.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مېنىڭ بۇ ھالەتىم بىلمىدىڭمۇ ئەي شاھ،
سېغىنۇرمەن سېنى ۋەللاھۇ ۋەللاھ.
كۆيەر جانىم ئوتۇڭدا ئۇد يەڭلىغ،
چىقار ئاھىم يۇرەكتىن دۇد يەڭلىغ.
مېنىڭ ئاھىمدىن، ئەي لەيلى، ھەزەرقىل،
مۇھەببەت كۆزدە گاھى نەزەر قىل.
كۆزۈم يولغە كۆيۈپ گاھى ئاقار ياش،
بۇ سىرىمنى جەھانغا پاش ئېتەر ياش.
ئەگەر بولساق ئىكەۋ بىر مەكتەب ئىچرە،
چۆمۈپ غەۋۋاس يەڭلىغ مەتلەب ئىچرە،
ئويۇن كۈلكۇ بىلە ئۆزنى ئاۋۇتۇپ،
زەمانى ئىشق [دىلنى] ساۋۇتۇپ.
يوقۇڭدا تارتىبان تۇرلۇك جەفالار.
سېنى تاپسام بولۇر يۈزمىڭ دەۋالار.
يۈزۈمنىڭ نۇرىيۇ كۆزدە قاراقىم،
كى بولمىش سەن مېنىڭ خاتىر فەراغىم.
تىزىمنىڭ قۇۋۋەتىدۇر بۇ ۋىسالىڭ،
كۆڭۈلدىن چىقماسۇن ھەرگىز خەيالىڭ.
ۋىسالىڭغە ئېرۇرمەن ئارزۇمەند،
كى فىكرىڭدە قىلۇرمەن ئۆزنى خۇرسەند.
كى باردۇر مەكتەب ئىچرە قىزلا چەندان،
ئېرۇرسەن سەن ماڭا دىلخاھۇ خەندان.
بارى سەبزە ئېرۇر، سەن بىر قىزىلگۈل،
كى مەن چۈرۈلگۈچى بىچارە بۇلبۇل.
خەيالىمچە ئەگەر بولسە قاشىڭدىن،
يىراق ئولمايكى ئۆرۈلسەم باشىڭدىن.
كى چۈرۈلسەم سەڭا پەرۋانە يەڭلىغ،
يۈرۈسەم بارچەدىن بىگانە يەڭلىغ.
يۈرۈرمەن مەن سېنىڭ يولۇڭنى ئىزدەپ،
بۇ سىرنى ساقلارەم كۆڭلۈمدە كىزلەپ.
جەھاننى تەرك ئېتىپ كىرسەم كويۇڭغە،
بۇ جانىمنى نىسار ئەتسەم خۇيۇڭغە.
بارى كەۋكەب ئېرۇر سەن ماھ ئېرۇرسەن،
باردىن سەن ماڭا دىلخاھ ئېرۇرسەن.

يەنە سەندىن بۆلەك مەھرەم ماڭا يوق،
سىرىمنى ئايغالى ھەمدەم ماڭا يوق.
خەيالىم بار سېنىڭ قۇربانىڭ ئولسام،
تىرىكدۇرمەن تېخى ھەيرانىڭ ئولسام.
كېتىپ ئۆزدىن گەھى كەلسەم ئۆزۈمگە،
مۇھەببەت زور ئېتىپ ئىككى كۆزۈمگە.
نە ئەيلەي، نە قىلاي ئەي مۇنىسى جان،
سېنىڭ ئىشقىڭ مېنىڭ كۆڭلۈمدە مەرجان.
ئالىپ تاراج ئېتىپ خانۇ دىلىمنى،
كى ئەقلۇ، ھۇش ئىلە ئابۇ گىلىمنى.
قەدىڭ سەرۋى دېسەم، ئەيقەددى مەۋزۇن،
تۇراي يەكپاي ئىلە ئالدىڭدا مەھزۇن.
كى تەرھ ئالدى ھىلال ئىككى قاشىڭدىن،
كېچە ھەم كۈندۈز ئۆرۈلدى باشىڭدىن.
يۈزۈڭ خۇرشىد يەڭلىغ بىر دىلارا،
كۆزۈڭ زۇھرە كەبىدۇر بىر تەبەررا.
تىشىڭغە ئوخشاتىپ دۇردانە ئۆزىن،
تۇتۇپ ھەككاكلەر تەشتىلەر كۆزىن.
يۈزۈڭدە دانەدۇر بىر دانەئى خال،
كى زۇلغۇڭ دامىدا بولدى بۇ ئەھۋال.
ئالىپ زۇلغۇڭ كەمەندى بۇ كۆڭۈلنى،
سالىپ كۆڭلۈم ئۆزە زەنجىرۇ غۇلنى.
كۆزۈمنىڭ ياشىدۇر ئىچكەن شەرابىم،
يۇرەك، باغرىم ئېرۇر ئوتدا كەبابىم.
ئىلاجىم نەدۇرۇر ئەي جانى جانان،
تەنىمدە قالمادى بىر زەررە دەرمان.
يىمەكىمدۇر مېنىڭ غەم ـ غۇسسە، قايغۇ،
شەرابىمدۇر مېنىڭ زەھر ئىلە ئاغۇ.
تەنىم بۇ زەئىفدىن يادەڭ بولۇپدۇر،
يۇرەككە تاشدەڭ قانلار تولۇپدۇر.
ساڭا مەئلۇم ئەمەسمۇ مەندە ھالەت،
تەنۇ جانىمداقى بولغان ھەرارەت.
كى بىلگىل خاھى بىلمە بۇدۇرۇر ئەرز،
ئەدا قىلدىم ئۆزۈمنىڭ بويىندىن قەرز.

لەيلى يىغلاپ ئۆز هالىنى مەجنۇنغە بەيان قىلغانى

كى لەيلى باشلادى مىڭ ئاهۇ ئەفغان،
كۆزىدىن ياش تۆكۈپ خۇن ئەبدى باران:
«تەمام ئۆلدى سۆزۈڭ ئەي قەيسى بىهال،
كى سەن بىلمەسمۇسەن مەندە نە ئەهۋال.
ئەگەرسەن بىلمەسەڭ بۇ هالەتىمنى،
قىلىپ نۇن ئىشق ئوتى بۇ قامەتىمنى.
كى بىچارە ئېرۇرمەن نە قىلايىن،
يۇرەكسىم هەرسارى يۇزمىڭ تىلايىن.
كى سەندە بار ئوتلار مېنىڭدە يوقمۇ،
گەهى سەن ئاچ يۇرۇپ مەن داغى توقمۇ.
بۇ هەر ئەهۋالكىم سەندە بار ئېردى،
بۇ كەڭ ئالەم ماڭا دائىم تار ئېردى.
ماڭا سەنسىز تامۇغدۇر باغى گۈلشەن،
قاراڭغۇدۇر ماڭا بۇ رەۋزى رەۋشەن.
ئەگەر جەننەتتە تۇرسام سەنسىزدىن يار،
ئايا غىمغە سايار مىڭ خارە ئۆزە خار.
سېنىڭ ئىشقىڭ مېنى بىچارە قىلدى،
دەرى سەيرىستان ئىچرە خارە قىلدى.
زەرۇرۇمدۇر سېنىڭ كويۇڭدا ئۆلسەم،
مۇرادىمدۇر ئەگەر ئۆلسەم، تىرىلسەم.
ئۆلۈكمەن يا تىرىك بىلمەم ئۆزۈمنى،
كى ياخشى خاھ يامان بىلمەم ئۆزۈمنى.
قىلىپدۇرمەن شەرابى ئىشقىدىن نۇش،
قىلۇر دائىم تەنىمگە جۇش ئىلە جۇش.
ئەگەر بولسە بۇ جانىمغە هەرارەت،
قىلۇرمەن كۆز ياشىم بىرلە تەهارەت.
بۇ قىزلار ئىچرە مەن مەتئۇن ئولۇپمەن،
كى گويا دۇنيادا مەلئۇن ئولۇپمەن.
زەبانى تەئنەلەر هەردەم ئىچەرمەن،
كۆزۈمدىن دۇرر ئىلە مەرجان ساچارمەن.
سېنىڭ ئۇچۇن مېنىڭ جانىم كۆيۇپدۇر،
سەمەندەردەك ئوت ئىچرە كۈل بولۇپدۇر.
كۆيەر ئوتلار مېنىڭ بۇ هالەتىمگە،
بۇلۇتلار يىغلاشۇر بۇ هالەتىمگە.
سېنىڭ فىكرىڭ خەيالىمغە تۇشۇپدۇر،
مۇهەببەت داغى جانىمغە تۇشۇپدۇر.
مېنىڭ لەيلىم ئەيا مەجنۇنى بىدىل،
يۇرەك، باغرىم يارىپ هالىمنى كۆرگىل.
چەمەننى گەر ۋەتەن قىلسام ئۆزۈمگە،
تىكەندەك سانچىلۇر هەردەم كۆزۈمگە.
غەمىڭ دەريا سى ئىچرە سەير ئېتەرمەن،
سۇدا يۇرگەن بالىقدەك مەيل ئېتەرمەن.
مۇهەببەت كويىدا ئەۋۋارەدۇرمەن،
نە ئەيلەي، نەقلاي بىچارەدۇرمەن.
ئەلىف قەددىم بولۇپدۇر نۇن يەڭلىغ،
كوزالغان كاسەئى پۇرخۇن يەڭلىغ.
كىچەددىن ئۇيقۇ يوقتۇر تا سەهەرگە،
بىلىندۇرمەيدۇرمەن هىچ بىخەبەرغە.
ئەگەر تۇن كىچەلەر يادىمغە كىرسەڭ،
تىلەرمەن شول زەمان يادىمغە كىرسەڭ.
ئايا مەجنۇن، جانى جانۇ جانان،
سورايدۇرمەن بۇ ئىشقە بارمۇ دەرمان.
ئەگەر ئۆلسەم بۇ هالەت كەم بولۇرمۇ،
ساڭا مەن ئۆلگەنىمنى غەم بولۇرمۇ.
قۇتۇلغۇممۇ بۇ ئوتتىن مەن كەمىنە
كۇنى مىڭ ئۆلگۈچە .....
دەرىندۇرمەن يۇرەكنى چاك قىلسام،
ئۆزۈمنى بىر يولى بىر خاك قىلسام.
.....
.....①
بۇ سۆزلەرنى دېمەسەڭ دېگۈچى يوق،
ئۇكۇن بىزدىن غەمىڭنى يېگۈچى يوق.

---

① كۆپ چېكىت ئورنىدىكى سۆزلەر ئەسلى قول يازمىدا ئۆچۈپ كەتكەن.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com

ئىشتەكەيلەر بۇ سۆزنى خاس ئىلە ئام،
بولۇر ھەم ساڭاۋۇ ھەم بىزگە بەدنام.
بالىق يەڭلىغ بولۇرمىز گۇڭگۇ ھەم لال،
جەھان ئەھلى دېگەي بىزلەرنى دەللال.
زەبانى تەئنەلەر سىزگە ئاچارلار،
باشىمىزغە بىزىك تۇفراق ساچارلار.
بۇ ئۆتكۈن ئۇمرىڭىزدىن تويغۇڭىزدۇر،
بارىمىزنى ئوقۇتماي قويغۇڭۇزدۇر».
بۇ سۆزلەرنى ئىشتىپ موللا بەدگۇي،
ئۆڭۈبان چېھرەسىدىن رەڭ ئىلە رۇي.
دېدىكىم: «ئەيتا قوي، ئەيتار سۆزۈڭنى،
كى بارى ئاقىۋەتكە تىكمە كۆزۈڭنى.
بۇ قەيس ـ لەيلى بىرى بىرگە بولۇپ رام،
كۆڭۈلدە تاقەتى يوق تەندە ئارام.
كۆرۈڭ بۇ مەجنۇننىڭ دېگەن جەۋابى،
..... ①
بىرى بىرگە بولۇرلار دال ئىلە زال،
گەھى بىھۇش بولۇرلار گاھى بىھال.
بىرى شىرىن بىرى فەرھاد بولغاي،
بىرى ۋامىق بىرى گۈلشاد بولغاي.
بىرى يۈسۈف بىرى بولغاي زىلەيخا،
قىلۇرلار بىر ـ بىرىسىگە تەماشا.
بىرى بىرنىڭ يۈزىگە تەلمۈرۈشۈپ،
ئالىنغان قۇشلا يەڭلىغ تالپۇنۇشۈپ.

بىرى بىرنى كۆرۈپ گۈلدەك ئاچىلسە،
خەيالى بار بۇ ئالەمگە يايىلسە.
بىرى بىرىدىن جۇدا بولسە زەمانى،
قىلىپ ئەبرى بەھاربەدەك فىغانى.
ئەلىق قەددىنى ئەيلەپ قاق ئىلە نۇن،
جىگەرنى نىش ئەيلەپ كۆزنى پۇرخۇن.
بۇ مەكتەبدىن بىرى يوق بولسە بىرەدەم،
بىرى بۇ كىشىگە بولماس يار ھەمدەم.
كى يىغلابان مىڭ ئەيلەپ ئاھۇ ئەفغان،
ياش ئورنىدا ئاقىزىپ قىپقىزىل قان.
كۆزى يولغە كۆيۈپ ئۆزنى قىلۇر زار،
دىلۇ جانىنى ئەيلەپ بۇلبۇلى زار.
كۆڭۈلدە ساقلاشۇرلار سىرىنى پىنھان،
كى زاھىر ئەيلەگەي ئول قىلغان ئەفغان.
بۇ يەڭلىغ ئىش بۇ مەكتەب ئىچرە ئۆتسە،
ئەجەب ئىبرەس بارى ئالەمگە يەتسە.
يامان بولۇر بۇ ئىش گەر فاش بولسە،
ئالىبان تاشلار كۆزۈ قاش بولسە.
ئايتتۇق سىزگە بىزلەر كۆرگەنىمىز،
قولۇمىزدىن كېلىشى بىلگەنىمىز.
بويۇندىن ساقىت ئەتتۇك سىزگە بىزلەر،
قەۋى دۇشمەن كۆڭۈلدە شۇمۇڭىزلەر.
سۆزۈمىزنى ئىشتىكىل خاھ ئىشتىمە،
كىشىگە خاھ ئايتقىل خاھ ئايتىمە.

بۇ شەككاكلارنىڭ سۆزىنى موللا ئىشتىپ غەزەبى كەلگەنى

بۇ موللاجانىغە قويدى بەسى داغ،
باشىغە قويدى گويا ئاتىپ داغ تاغ.
بۇ سۆزلەرنى ئىشتىپ قالدى ھەيران،
ئىشىتتى كۆڭلى زىنى بولدى ۋەيران.
تەھەييۇردا باشىنى تۇتتى قالدى،
ئۆزىدىن زىندانى ھەيران ئىچرە قالدى.

چىرايىنى تۇگۈپ زەھر ـ ئاغۇدەك،
قويى سالدى باشىن ئەسكى ساغۇدەك.
باشىنى توبرادەك قويدى تىزىغە،
چىرايى ئۆرۈلۈپدۇر قىرمىزىغە.
سورادىكىم كۆچى: «موللا، نە بولدى،
بۇ يەڭلىغ ۋەھشەتىڭىز كىمگە بولدى؟

① ئەسلى قول يازمىدا ٥ قۇر بەيىت ئۆچۈپ كەتكەن.

ماڭا پاتراق ئەيتمەك تەنسۇ كۆڭلۈم،
خەيالى ۋەھمىلەردىن چىقسۇ كۆڭلۈم».
دېدى موللا: «كۆرۈڭ بۇ قەيسۇلەيلى،
بار ئەرمىش بىر-بىرىگە تۇرفە مەيلى».
بالالارنىڭ سۆزىدىن قىلدى ھىكايەت،
بۇ قەيسۇ لەيلىدىن قىلدى شىكايەت.
سورادى كۆچىدىن: «ئەي مەھرەمى راز،
ماڭا تەدبىر ئىشكىن ئەيلەگىن باز».
كۆچى ئەيدىيۇ: «ئەي موللا پىركوي،
بولۇپدۇر قەيسىغە ئول لەيلى دىلجوي.
سېنىڭ مېنىڭ قىزىمۇ لەيلى دېگەن،
ئۇلار ئول قەيسىغە ھەسرەتلەر يىگەن.
بولۇپدۇر بولسە ئول بىر-بىرىگە رام،
قىزىمزمۇ بىزىڭ گەر بولسە بەدنام.
رىزامىز بارمۇدۇر مۇنداغ ئىشغە،
مەلامەت بولغايۇ ئەركەك-تىشغە.
ئاناسىغە ئايتماق لازىم ئېرۇر،
ئانىڭ زېھنى كايىتماق لازىم ئېرۇر.

نە قىلسە ئول قىلۇر دىلبەندى ئېرۇر،
شەكەر خوب مىيۋەسى فەرزەندى ئېرۇر.
كى لەيلى بىلسۇنۇ لەيلى ئاناسى،
ئۇ بىلگەي لەيلى زەئىفىنىڭ دەۋاسى.
كى خاھى ئەيلەسۇن باشى ئۆزە تاج،
گەھى مەيلى قىلسۇن كۈنگە مۇھتاج.
كى خاھى باغ ئىچرە ئەيلەسۇن گۈل،
خوشى بار ئەيلەسۇن لەيلىنى بىر پۇل.
كى خاھى بار قىلسۇن خاھى بار-يوق،
خوشى بار ئاچ قويسۇن مەيلى بار توق.
دەۋاسى يوقتۇرۇر ئول يۈرسە مۇنداغ،
خوشى شۇڭقار قىلۇر گاھى خۇشى زاغ.
نە يەڭلىغ دارۇ قىلسە دارۇ قىلغاي،
كى ئىچارە ئىسە ئول چارە قىلغاي».
ئېرۇر خاتۇنى قىلغان مەسلەھەتنى،
قويۇلدۇردى بۇلار بۇ مەشۋەرەتنى.
بولارنىڭ سۆزىيۇ بۇ مۇنچە بولدى،
بۇ ئىشلاردىن بۇلارغە ئار بولدى.
(داۋامى كېيىنكى ساندا)

(بېشى 177 - بەتتە)

Δ مەن پىچاق بولاي،
سەن لوق گۆش بول.
Δ مەن سۆرىگەن بولاي،
سەن داقىرىغان بول.
Δ مومای باققان بالا — تامدىن سەكرىگەن كالا.
Δ مۇزنىڭ ئۆمرى باھارغىچە.
Δ مۇشۇك مۇشۇكنى قاراڭغۇدىمۇ تونۇيدۇ.
Δ مۇددىرىمەس ئات يوق،
يېڭىلمەس ئادەم (يوق).
Δ مېھمان خۇشاللىق بىلەن ئىناقلىق ئۈچۈن كېلىدۇ.
Δ مىلتىقنىڭ ئىچى مورا،
ئۇنى ئېتىلدۇرغان دورا.

Δ مېڭىسىز دەرەختىن تۈت ياخشى،
ھورۇن ئادەمدىن بۇت ياخشى.
Δ نادان ھاكىم يۇرت بۇزار.
Δ ھالال نانىنىڭ مىنىتى يوق.
Δ «ھالۋا-ھالۋا» دېگەنگە ئېغىز تاتلىق بولماس.
Δ ھايالىق كىشى — باھالىق كىشى.
Δ ئوغرى تۇن يېرىمدە،
پىتىنىخور كۈپ-كۈندۈزدە.
Δ ئوڭدا ياتقان ئابدۇغوپۇر،
ئاش يەڭ دېسە چاچراپ قوپۇر.
Δ ئۈيات ئۆلۈمدىن قاتتىق.
Δ ئۆمرۇڭ ئۆتەر — ھۆسنۇڭ ئۆچەر.

توپلىغۇچى: ئىمىر مۇھەممەت